M. SADIK ASLANKARA

UYKUSU SAKIZ

Can Yayınları: 1149
Türk Edebiyatı: 307

© M.Sadık Aslankara, 2001
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti. 2001

1. basım: 2001
2. basım: Kasım 2008

Yayına Hazırlayan: Faruk Duman

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Filiz Arslan
Düzelti: S. Asaf Taneri

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0082-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

M. Sadık Aslankara

UYKUSU SAKIZ

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

M. SADIK ASLANKARA'NIN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

SIĞINAK / *roman*
CİCOZ / *öykü*

M. Sadık Aslankara 1948'de Denizli'de doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. İlk yazısı Nisan 1965'te *Cumhuriyet*, ilk öyküsü Mayıs 1965'te *Pamukkale* gazetesinde yayınlandı. Tiyatroya adımını 1968'de Ankara'da Halk Oyuncuları Sahnesi'nde attı. Ankara Birliği Sahnesi'nin kurucuları arasında yer aldı. Denizli Tiyatrosu'nu, onun bir uzantısı olan De Tiyatrosu'nu kurdu. 1976'dan başlayarak TRT için pek çok yapıma imza attı. 1989'da *Kevser*'di adlı oyununu, 1993'te *Bin Yüz Bir Giz*, 1996'da *Selgesus'ta Buse*, 2003'te *Sığınak* adlı romanlarını, 2001'de *Uykusu Sakız* adlı öykü kitabını, 2004'te *Kevser*'di, *Ev-Ses ve Hayal Ustası* adlı oyunlarını içeren *Toplu Oyunlar 1*'i yayınladı. Aslankara, haftalık yazılarını Cumhuriyet Kitap'ta, tiyatro yazılarını *Tiyatro Tiyatro*'da yazmayı sürdürüyor ve TRT İstanbul Radyosu'nun kimi programları için kitap tanıtma köşeleri hazırlıyor.

İÇİNDEKİLER

I
ÇAĞLA AŞKLAR
Anneler Gizler 15
Çocuklar Diller 23
Sesler Gölgeler 34
Söğütler Süsler 44
Yazlar Gözler 55

II
KABARAN ACILAR
Babalar Aralar 71
Tiyatrolar Aynalar 78
Beklenenler Yüzler 90
Özlenenler Düşler 103

III
AYKIRI SULAR
Uçurtmalar Ağlar 119
Sinemalar Yollar 132
Menekşeler Perdeler 141
Gidenler Öyküler 156

"Bu oldukça garip bir tutum. Övünerek söylemiyorum bunları, övünülecek bir şey değil. Yazma gücünüz varsa bunu engellememelisiniz. Yazmak, yayımlamak gerekir. Ama ben kendimi hep engelledim."

Memet Fuat

Anneme
ve
Birsen'e,
hep aşkla,
yaşasak da yaşamasak da...

ANNELER GİZLER

Biz buraya dışarıdan gelmişiz, İzmir'den.

Hayvanat bahçesindeyiz, kopuk kopuk görüntüler, anımsıyorum...

Elim, avcunda. Üzerimizde iri yapraklı ağaçlar, yerlerde insana sulanmış duygusu veren serin gölgeler. Sonra zürafa. Başka? Fille aslan.

Yoruluyorum, yorulup acıkıyorum, yorulup uyuyorum, uyanıyorum... muşum. Annemin anlattıklarıyla birleştiriyorum bunları.

Onun yüzü yok. Başımı çevirdikçe, güneş akıyor gözlerime. Her seferinde böyle. Dudakları görünüyor bu şavkımanın bir kıyısında. Kıvrılmış, gülümsüyor.

Açılmış torba ağzım. Uzanan parmakları, bir şeyler yiyorum, sevinç içinde.

Aynı gün değildir, bir başka gün olmalı. Gece. Yaz mı? Esintisi, çıplak kollarımın dikenlerinde. Dönme dolaptayız, nefesimi tutuyorum. Kucağına almış, sıkıca basmış göğsüne. Her yükselişte başımı gömmek istiyorum. Yüzü yine yok.

Dolmuştan inip dolmuşa biniyoruz. Kızılay'ı öğrenmişim ya, her semtin sonuna bir "ay" ekliyormuşum. Ulusay, Bahçeliay, Cebeciay, Çankayay...

Başım omzunda, derin uykuda dönüyormuşuz eve.

Her gün mü çıkıyorduk böyle? Sanki öyle... Ama bir mevsime, belki daha da kısa bir süreye sığıştırıldığı belli bunların. Belki bir iki güne, kimbilir birkaç saate...

Annemden dinliyorum. Dört beş yaşımın belleği oyunlar oynuyor sürekli. Olmadık birini olmayacak bir yere yapıştırıveriyorum. Annem gülüyor, bulmacadaki yanlışları düzelten biri, canımı sıkıyor.

Yakıştırmaysa yakıştırma.

Babam olmadığını biliyorum onun. Beni döveni nasıl unuturum, babam o.

Belleğimi karıştıran asıl annem. Bir görüntüyü ötekine ulayacakken tam, ne söylüyorsa, olanaksızlaştırıyor kurguyu, yıkılıyor saraylarım...

Ben o adamı seviyorum, babamı değil!

Bakıyorum dayım, amcam; olmadı babamın arkadaşı, ortağı; yeniden değişiyor, bakkalımız, kapıcımız, yine de öğrenemiyorum kimdi o?

Annem şunca yıl nasıl başardı onu benden kaçırmayı? Yalnız onu mu, kendisini de kaçırdı benden. Şimdiki aklımla söylüyorum bunu. İlkokuldan sonra yatılılık... Öğretmen okulları, ardından sınavlar, burslar, yurtdışı, dönüşte üniversite, tezler, kürsü...

Onca yılın uzaklığından sonra nasıl sorarım?

Hoş soruyorum, ama kaçması daha kolay. Unutkanlık işte, yaşlanmışmış...

Bir gizi kendisiyle götürecek. Aklımı da.

Oysa yaşlandıkça insan, daha çok kurguluyor yaşadıklarını.

Ev içinde de anımsıyorum onu. Oyunlar oynuyoruz masa altlarında, sandalyede, kanepede, divanda... Yokluyorum belleğimi, oyuna dalmışken ben, arada kayboluyor muydu diye... Gençken düşünmezdim bu-

nu. Şimdi, ince ince lehimliyorum bütün görüntüleri... Lehimlemek kolay, annem kabullenmeden nasıl nokta koyabilirim peki buna?

Cin gibi kadın... Tutturuyor ille, yaşlılar evine yerleştirin beni. Onca direnmem sonuç vermiyor. Gelinini bıktırmamalıymış, zaten çok çalışıyormuşum. Arada bir çıkar gelirmiş yine. Sonra ben, bizler de ziyaretine gidermişiz sık sık. Biliyorum, kaybolmak amacı, gözden silinmek. Ortalıktayken, kaçırıverir ağzından, belli mi olur...

Görüntüleri topluyorum bir bir. Gizlendiklerini görebilsem keşke benden. Sakladıkları bir şeyleri ya da... Öyle masumlar, öyle ortadalar ki... Nasıl bir yaş o öyle, bakıyorum var, sonra yok...

Kaçamak da olsa göz göze gelmeler, el ele tutmalar arıyorum... Sanki var da bir çalım. Bir fotoğrafın karesine sığışmışız; önde ben, arkada onlar. O, babammış... mı?

Fotoğraf hareket ediyor. Kanepede miyiz, divanda mı?.. Annemin kucağındayım, annem de onun kucağında sanki... Elini kavşırmış göğsümden, onunki de. Hep birlikte öne geriye sallanıyoruz.

"Dönme dolaptayız," diyor o. "Bak, yükseliyoruz... Hoop alçalıyoruz..."

Annemin memeleri arasında, gidip geldikçe oluğuna, yumuşacık yassılıklarına çarpıyor başım. Burnundan boşalan nefesi yüzümü dağlıyor. Buhar hızlanıyor, kesiklenerek. Eğlenceli bir oyun. Hızlanmamız giderek artıyor. Sıcaklık, yalımlanıyor sanki bedenlerimizde. Annemlerin kolları nemlenmiş gibi. Sıkılıyorum. Nefessiz kalıyorum, boğulacağım.

"Dur," diyor o, "bak, dönme dolap devrilecek şimdi!"

Devriliyoruz.

Bir de karanlık oda oyunumuz var. Asfalya mı atıyor? Belki elektriği kesiyor annem. Penceresi olmayan bir iç oda, bir girinti belki de. Öcücülük mü oynuyoruz, karanlıkta birbirimizi korkutarak? İşaretparmaklarımı kıvırıp dudaklarımın kıyısına kondurarak fil oluyorum, en kocaman o. Sesler çıkarıp karanlık odada gezinirken korkan benim yine. Ama onlar da korkuyor, ölesiye. "Aman kaçalım filden," diyor galiba annem, o, yakaladığı gibi bizleri, bir köşeye çekiyor. Annemle beni kucaklayıp saklıyor filden... Uzunca bir bekleyiş, nefes nefese... Kumaşların sürtünüp hışırdaması, ellerin birbirini bulup yakalaması, bedende dolaşıp da ben buradayım demesi...

Nice sonra kalkıyoruz, korkumuz geçmiş. Oyun sürüyor. Göz gözü görmez bir karanlık, annemle onun seslerini duyuyorum. Tuhaf sesler çıkarıyorlar benim gibi. Hem karanlık, hem ses, elim bülüğüme gidiyor, yanıyorum.

"Anne, çiş!"

Bir anda yanımda bitiyor annem, kapıp tuvalete koşuyor. Mutluyum uçurulmaktan. Koridorda indiriyor donumu, tuvaletin deliğine tutuyor nefes nefese. Çişimi yaparken başımı geriye veriyorum, anneme.

"Sen de mi yapacaksın?"

Annem başını sallıyor, soyunmuş bile...

Sonra bir gün o da bağırıyor karanlık oda oyununda: "Anne, çiş!"

Annem gülmesini zor tutuyor. Kapı aralığında çıplak mı, bülüğünü mü tutuyor o da benim gibi avuçlarında? Yine kararıyor ortalık. O fırlayıp çıktığına göre kapıyı kim itiyor? "Fil hortumuyla kapattı, korkuyorum ben," diyor annem, diyor mu; fil benim, ben mi örtüyorum; "Gel sarılalım," diyor, diyor mu?

Minik ellerim sırtında, terlemiş bir bedende geziniyor mu yanarcasına, çıplak mı, çimlenmiş topraktan

yükselircesine nemli bir buhar mı çarpıyor burnuma?

"Anne, çiş!" diyorum ben de.

"Şşş..." deyip ciddileşiyor sözüm ona, "O çocuk, tutamadı akıttı, filler kendini tutar."

Annem niye gözlerini dikiyor yüzüme? Sonra gözleri yumulu, avuçlarına alıp neden gezindiriyor parmaklarını yüzümde? Yitip gitmiş bir yüzün her yakasını bellercesine, en ince ayrıntılarına dek yeniden canlandırırcasına onu?

Yüzünü anımsayabilseydim, kolaydı. Benzeyip benzemediğimiz çıkardı ortaya.

Ama kimileyin babam da var görüntülerde. Duraksatıyor beni bu. Çıyan bakışlarıyla geziniyor odalarda. Üstelik öteki de yanında. Babamdan uzaklaşıp ona sokuluyorum her seferinde.

Eve kabul edilmiş bir yabancı. Annem sıkıştığında kestirip atıyor. Yanlış anımsıyormuşum, çocukmuşum, karıştırıyormuşum.

Görüntüler yalan söyler mi?

Seviyorum onu, o da beni seviyor. Babamla ilişkimiz böyle değil. "Baba," diyorum babama gerçi, ama ona da sesleniyorum, ne diyorum? "Babacan" mı, buna benzer tuhaf bir sesleniş.

Çok genç, abim gibi. Babamsa yaşlı. Oldukça. Babam ona da öyle bakıyor, kötü kötü...

Onlar öyle birlikteyken annem pek dolaşmıyor ortalıkta. Kapatıyor sanki kendisini. Ağır bir hava, dağılmak bilmiyor odalardan. Böyle bir iki görüntü var gözümde. Gerisinde hep annemleyiz. Ötekiler yok.

Annem uzanıyor, kucağına alıp şarkılar mırıldanıyor kulağıma. En çok da "Buruk Acı"yı... Başımı çeviriyorum, yüzü ıslak.

Babama mecbur kalmış bir kadın olsaydı, değil! Hayatına nasıl kattıysa babamı, çıkarıp atan da o!

Kardeşim yok, akrabam da. Uzak akrabası da mı olmaz insanın? Hiç değilse dedesi, anneannesi? Annem, beni herkesten uzak, gizli bir kuytuda tutmayı başarmış.

Nasıl tanışıp evlenmişler babamla, neler geçmiş başlarından, bunları bilseydim bari... Bir giz perdesiyle çevrili her yanım.

Birden ayağı kesiliyor, gelmez oluyor eve. Babam nerde anne? Babam neden gelmiyor anne? Önce geçiştiriyor, duymazdan geliyor sordukça ben. Çok sonra hıçkırıklarla kapanıyor bir gün. Hayır, kapıyor beni göğsüne. Baban hiç gelmeyecek artık, katil o! Katil ne demek?

Sahi, babam ne iş yapıyor? Bunu da bilmiyorum. Nakliyatçı diyor, ama hayır bırakmış, kabzımallığa başlamış, sonra iç dış ticaret... Derken toptan gıda... Anne, babam ne iş yapıyor? Vallahi ben de bilmiyorum yavrum...

Ya Babacan, neci, ne iş yapıyor? Yardımcısı mı babamın, iş ortağı mı? O mu gönderiyor onu eve, anneme? Olamaz, çünkü seziyor aralarındaki ilişkiyi... O kötü bakışı da bundan değil mi? Öyleyse gizlice mi geliyor Babacan — böyle miydi adı, doğru mu? İyi de açığa çıkmaz mı? Belki izliyor babam onu, hem beni gezdirdiğini, oyuncaklar aldığını görmüyor mu, bilmiyor mu? Sineye mi çekmek zorundaydı? İzmirli diye mi? Değilse niye susuyordu dişlerini gıcırdatıp?

Babam dışarıda kalıyor.

Bir torbada, aslanla fil. Otobüs yolculuğu herhalde. Kulağımda çağıltıları yankılanıyor "İzmir"in. Kucaklarındayım. Iğıl ığıl gidiyoruz sanki. Uyanıyorum, camdan bakıyorum, babam yok.

Yıllar sonra, kimi öldürdü diye soruyorum. Şaşkın

yüzüme bakıyor annem; kim kimi öldürmüş? Nereden çıkarıyorsun bunları, baban öldü yavrum, çok oldu, saklamaya çalıştım senden...

Saklamaya çalışmış, kuyruklu yalan... Babamın öldüğü haberini okulda almadım mı ben? Öğretmenim, sınıftan dışarı çıkarıp da... Hiç değilse bu doğru, babamın öldüğü... Yoksa?

Her seferinde kafamı karıştırıyor. Sakındığı gizleri var, biliyorum. Yeni senaryolar yazıyor durmadan. Belleğimdeki görüntüleri hallaç pamuğu gibi attırıyor... Birini ötekine eklememe olanak vermiyor bir türlü. Çocukluğumdan kalan görüntüler yetse...

Arkadaşlarım kulağıma kar suyu kaçırırdı şimdiye, yok, hayır, bu da olmadı. Ne babamın katil olduğunu haykırdılar yüzüme, ne de annemle ilgili fısıldaşıp gülüştüler...

Diyelim okulda onca insanı atlatmayı ya da yatıştırmayı başardı. Ama mahallede, herkesin yaşamımıza tanıklık yaptığı çevreden ses çıkmaması olacak iş mi? Onlarla da mı oynuyordu annem?

Babam, annem, o... Bir şeyler dememesi mümkün değil bu insanların.

O kadar söyledim, istersen İzmir'e yerleştireyim seni... Oraya da gelirim. Yoo, artık dönmek istemiyormuş... Bu "artık" ne? Seyranbağları bize çok yakınmış ya, onu demek istiyormuş.

Annemin tutumundan kaynaklanıyor sorun. Böyle yapmasa bir şey yok. Çocukluğumla oynuyor benim. Bugün söylüyor, sonra hayır diyor, öyle değil; dursa, durmuyor, yeniden değiştiriyor... İnanılır gibi değil ama, yapıyor...

Şimdi daha da geliştirdi tutumunu, yaşlı ya, yalnız kalıyor diye suçluluk duygusu içindeyim ya, artık tam anlamıyla çorbaya çeviriyor geçmişimi.

Gerçeğim yok benim. Ne geçmişim, ne de öyküm. Geçmişsiz ve öyküsüzüm ben. Şaştığım, annemin benimle bunca oynayabilmesi...

Anlıyorum, acılı kadın, aşk kırgını, bu yüzden ne yaptığını bilmiyor zavallı.

Ne zaman gitsem yaşlılar evine, yeni bir yalanın kapılarından süzüldüğümü seziyorum ayaküstü.

Tiryakisi oldum galiba yalanların... Ne çocukları götürüyorum onu ziyarete, ne karımı... Yalanlar bana kalsın diye değil, bunların ayırdına varmalarından ürküyorum... Sırça kırılabilir, bilyeler cam zaten, çın çın dağılabilir o taş avluda.

Tek gerçek annem. O, hep annem. Kendi içinde değişiyor görünse de o, o. Beni kandıran, ama kanmayan. Benimle oynayan, kendisiyle oynanmayan.

Her ziyaretimde şaşırtıyor beni.

Son gidişimde acıyarak baktı yüzüme. Ah yavrum, nasıl unutursun, senin baban yoktu ki!

ÇOCUKLAR DİLLER

"Seninle çok mutluyum!"

Mine böyle diyor. Mine'nin mutluluğu için bir şey yapmış değil oysa Selim. Ama bunu nasıl anlatabilir Şennur Hanım'a? Şennur Hanım, ikide bir odasına çağırıyor Selim'i.

"Bakın Selim Bey, bir kez daha uyarmak zorundayım sizi! Mine Hanım'la bu ölçüde yakın olmanız doğru değil! Bunun kurumumuz açısından sakıncalarını –bu arada çalışma masasının yan ahşabını tıklatıp kulakmemesini çekiştirmeyi unutmuyor tabii– siz de biliyorsunuz Selim Bey!"

Bir yanda Şennur Hanım, öte yanda Mine. Onları birbirine ilmekleyen Tolga sonra.

Mine'yi tersleyip de, soğuk davranşa kadına, bu kez neden uzak durduğunu sormayacak mı Şennur Hanım? Soracak, biliyor. Tersine yakınlık göstermesini isteyecek ondan. Veli dediğin, kurumun velinimetidir, değil mi ama efendim? Hoş Mine'ye sırt dönmeyi o da istemiyor. Çocukluğunun Atiye'si o.

Tek çözüm, bırakıp işi, gitmek belki.

Ama Tolga kesiyor önünü. Düş kırıklığı yaşatacağını düşünüyor çocuğa. Kıyamıyor. Parasını pulunu düşündüğü yok yaratıcı drama eğitmenliğinin. Burası olmazsa başka yer... Ne Şennur Hanım babasının kızı,

ne de Yanarca Eğitim öz malı. Bugün burası, yarın başka kapı. Onlar hancı, Selim yolcu.

Okullar hep aynı belki, ama çocuklar ayrılıyor... Tolga da tek elbet!

Geldiğine çoktan pişman, ürkek bakışlarıyla okul öncesi eğitimin kapısını çaldığı o ilk günü anımsıyor. Kapıyı çalan Tolga değil, annesi. Bakışlarında bir kaygı.

Öldür Allah adım atmıyor Tolga. Girişteki karşılama salonunda öylece oturuyor ana oğul. Buzlar erimeye yüz tuttuğunda, arada cama yapıştırıp yüzünü, iri kara gözleriyle düşlere dalıyor çocuklar oynarken, o kadar.

Selim'in gözü de Tolga'da.

Her çocuk, apayrı bir dünya dolaştırıyor yanında. Selim seviyor dünyaları. Drama eğitmenliğinin sarıp kuşatması onu, bu yüzden. Yoksa ne işi var anasınıfında, ilköğretimde çocukların arasında? Selim için birer öğretmen onlar. Başta oyunculuğuna.

Nasıl pişman Şennur Hanım. Oynuyor.

"Bak seni kiminle tanıştıracağım Tolga?"

"Biz tanıştık," diyor Selim. "Ben çocuklarla içerdeyken camdan bize bakıyordu. Çok sevdik Tolga'yı. Keşke katılsa da birlikte oynasak diye düşündük hep!"

Tolga, geri geri çekiliyor, Mine Hanım'ın ardında görünmez oluyor.

Mine'yle ilk o gün göz göze geliyor Selim. Bir çift boş göz. Kendini ele veren tek im yok yüzünde kadının. Giysilerinde de. Kimdir, neyin nesidir?

İşte o an yetişiyor Şennur Hanım, her zamanki dar, uzun eteği, pıtı pıtı yürüyüşüyle. Tanıştırıyor onları. Pişmanlığını da o zaman açıklıyor. Aslında dünden karar vermiş onları tanıştırmak için ama, tersliğe bakın ki iş yoğunluğunun ortasında buluvermiş kendini. Mil-

li eğitimden çağırmışlar. Sonra muhasebeciyle vergi dairesine gitmek zorunda kalmış. Ay nasıl pişmanmış...

İlk günler, çocuğun da annenin de küstürülmemesi gerekiyor. Kaçın kurası Şennur Hanım, bilmez mi bunları?

"Selim Bey'den söz etmiştim size Mine Hanım, mükemmel dramacı kendisi... Yanarca Eğitim'de tek; 'Selim Abi!' Tolga'yı da çok seviyor zaten –sesini yükseltiyor Şennur Hanım– değil mi Selim Abisi?"

Selim, tokalaşıp yanına oturuyor kadının. Tolga şimdi ikisinin arasında. Arıyor gibi yapıyor. "Nerede bu Tolga?" Mine'nin kulağına eğilip fısıldıyor Şennur Hanım: "Selim Bey, Tolga'yla özel olarak ilgilenecek, siz merak etmeyin Mine Hanım."

"İlk gün güvenmiştim zaten size!"

Mine, bir buçuk ay sonra söylüyor bunu. Öyle boş bakmıyor gözleri, ne yana çevirse başını Selim, Mine'nin rahatlamış bakışlarıyla karşılaşıyor hep. Şennur Hanım'dan izinli Mine. Karşılama odasında Tolga'yı bekliyor gün boyu. Usuna estiğinde Tolga, birden fırlıyor, döne döne annesini aramaya koyuluyor çünkü. Gözyaşları sicim.

"Üzülmeyin Mine Hanım," diyor Selim, "geçer, yakındır..."

"Siz varsınız ya," diye yanıtlıyor Mine, "siz olduktan sonra, düşünmüyorum hiç... Hem biliyor musunuz, Tolga çok seviyor sizi!"

Değişim, gözlerinden başlıyor Mine'nin. Sonra giysileri harelenip nakışlanıyor... Her modeli geçiremiyor elbet sırtına, biraz tombulca. Ama giyimine gösterdiği özen, ötelerden sezilebiliyor. Derken yüzü, yanışlarla allanıyor. Saçları değişiyor, dudaklarının boyası, tırnaklarının cilası, parmaklarında, boynunda takıları...

Arada, siyah bir güneş gözlüğü oturtuyor yüzüne, kopkoyu. Doğal karşılıyor bunu Selim, apak kar dolu her yan.

Gözlüklü olduğu günler, bir durgunluk Mine'de.

Tolga'daki değişimin göstergesi o. Değiştikçe, geliştikçe Tolga, yüzü gül gül kadının.

Kolay olmuyor ama bu. Tolga, öylesine kilitlenmiş ki, Selim sabırla, sevgiyle onu ondan öğrenmeye, onu onunla tanımaya çalışıyor...

Çocukların en sevdiği oyun, trencilik. Selim lokomotif oluyor, çocuklar vagon. Yola koyuluyorlar. Serüven dolu bir yolculuk bu. Tünellerden geçip köprüleri aşıyorlar. Ne oluyorsa son köprüde oluyor, vagonlar denize savruluyor. Çocuklar, vagonları kurtarmaya çalışırken, ufukta bir kurtarıcı helikopter görünüyor. Pom pom pom... Selim, tepesinde pervanesi, çocuklarla birlikte vagonları –çocukları tabii– kaptığı gibi denizin ortasından uzaklaştırıyor hemen... Fakat benzini, zamanı kısıtlı olan helikopter, vagonları, ıssız bir adaya bırakmak zorunda kalıyor. Issız ama, sonradan ortaya çıkıyor ki, hırsızlar sarmış adayı. Tarihi kentten çaldıkları değerli antik taşları kaçırmak için fırsat kolluyorlar. Helikopter, vagonları indirince buna en çok sevinen de hırsızlar elbette. Bu ıssız adayla kara arasında denizin altından geçen bir demiryolu var. Hırsızlar, çaldıklarını, vagonlara yükleyip kaçacaklar. Yüklemeyi tamamlayıp yola çıkıyorlar da... Ama tüm çabalarına karşın, vagonlar istedikleri yere gitmiyor da, uygarlık polisinin eline geçiyor.

Severek katıldıkları oyun-drama, yirmi dakika ayakta tutuyor çocukların ilgisini. Bitse de oyun, yeniden yeniden istiyorlar "tren vagon draması"nı. Oyunun adını kendileri koymuş.

Diğerleri gibi Tolga da bayılıyor buna.

Karşılama salonunun kapısında Mine'nin yüzü ya-

pışmış cama. Parlayan gözleri bir Tolga'da, bir Selim'de. Utanmasa, daha doğrusu girmesine izin verilse koşup katılacak oyuna.

Çocuklar hiç bıkmıyor. Hastalanıp eve kapananlar, günler sonrasında döndüğünde, yeniden yeniden istiyorlar dramayı.

Tolga gelmiyor bir iki gün. Tabii Mine de.

Sonra bir sabah. Tek başına Mine. Gözünde, o kapkara bantlar yine.

"İlle sizi istiyor. Tren vagon draması oynarsanız onunla, gelirmiş... Değilse... N'olur kırmayın Selim Bey. Sizi çok seviyor."

Bir an duraklayıp ekliyor Mine, gözlerini kaçırmakla kaçırmamak arasında kararsız: "Yani seviyoruz..."

Çocuklar, öğle yemeğine geçerken, terinin soğumasına aldırmadan fırlıyor Selim. Öğle güneşi, sokaktaki karları, çamurlu karsambaca dönüştürmüş ama ayaz çekilmiş değil. Fazla yürümüyor. Ev, lüks bir sitenin içinde. Bir hoş ılıklık karşılıyor kapıda Selim'i. Eski mutlu yüzleri Mine'yle Tolga'nın... Meğer ne denli ısınmışlar böyle birbirlerine...

Tolga saldırırcasına üzerine atılıyor Selim'in. Annesi bir şeyler ikram edecek –Yavrum, Selim Abin acıkmıştır, hadi birlikte yiyin– bir sıcak çay hazırlamak için bile fırsat bulamıyor kadın...

"Ah, aç bıraktık işte, gördün mü?"

Tolga, hiçbirini duymuyor bunların. Ama birden haykırıyor:

"Annem de oynasın!"

Emir büyük yerden. Omuzlarını oynatıp çaresizlikle bakıyor Selim. Mine'yse gülüyor. Kara gözlükler gözlerinde hâlâ...

Selim lokomotif; arkadaki Tolga, sondaki Mine va-

gon. Yine tünellerden süzülüp köprülerden geçiyorlar salonu boydan dolaşarak... O zaman ayırdına varıyor Selim, daire iki katlı.

Tren, köprüden denize uçunca, yerdeki halının üzerine savruluyor vagonlar. Tolga'yı tek elle pom pom pom kurtarabiliyor Selim. Dönüyor, savrulduğu gibi kapaklanıp kalmış Mine, yüzükoyun. Yukarılara sıyrılmış eteğinin altında çorapsız bacakları açığa çıkmış. Titreşirken büyüleyen dolgun bacaklarındaki mor lekelerin ayırdına o zaman varıyor Selim. Eğiliyor, hadi kavradı, peki nasıl kaldıracak koca kadını? Zaten ufak tefek, çelimsiz.

Tolga, ıssız adada kendini sağlama almış, ötede el çırparak bağırıyor:

"Kurtarsana, boğuluyor!"

Helikopter, pom pom bir gayret iniş yapıyor, kurtarma halatını vagona takıyor, bir kol ı-ıh işe yaramıyor, sonra iki kolla bağlıyor vagonu, kaldırıyor, bir iki adım atıyor atmıyor, Mine'yle birlikte savruluyor Selim.

Allaaah, Tolga nasıl da şenlikli. Katıla katıla gülüyor. Yerlerde yuvarlanıyor gülerken. Bir taraftan pipisini tutuyor sımsıkı, çişi gelmiş.

Mine'yle Selim de kapanmışlar birbirlerinin omuzlarına, gülüyorlar.

"Ay, hiç bu kadar mutlu olmamıştım!.."

Tolga geriliyor önce ardındaki duvara, sonra uzun atlama yaparcasına Mine'yle Selim'in üzerine hopluyor. Üçü birbirine dolanıyor.

Düşüyor mu o kara gözlük, yoksa Mine mi çıkarıyor? İyi, gözündeyken kırılmamış.

Selim irkiliyor. Sol göz, mor ceviz.

Aralarındaki yoğunlaşma böyle başlıyor işte...

Selim, önce onlara uğruyor, Mine'yle Tolga Selim'i bekliyor zaten. Birlikte çıkıyorlar. Sokaklara taşırdık-

ları tren vagon dramasıyla zıplayıp koşarken geçenler onlara bakıyor.

Dramacılar, Yanarca Eğitim'in okulöncesi bölümüne böyle giriyor.

Şennur Hanım'ı yerinden hoplatan da bu: "Bu bir... Bu bu... Ne derler?.."

Yaratıcı drama saatinde, yüreğinin lif lif ayrıldığını duyumsuyor Selim, babacılık oynamaya yöneldiklerinde... Tolga, sarhoş bir baba, içip içip kavga çıkarıyor, dağıtıyor ortalığı.

Bir iki saat sonra koşuşturan görevliler... "Tolga yok, kayboldu oğlan!" Onlar ortalığı ayağa kaldırırken ayak uçlarına basarak atölyesine giriyor Selim. İşte orada. Havuzda, topların arasına kıvrılmış, derin mi derin uyku çekiyor Tolga.

Mine, beklemiyor artık karşılama salonunda. Selim'in gözleri kayıyor girişe, yok Mine. Tolga, sorun çıkarmıyor çünkü eskisi gibi. Sabah birlikte getiriyorlar, akşam birlikte götürüyorlar onu.

Şennur Hanım'ın pofları pufları iyice artıyor bu arada.

Ondan gizli, rehber eğitmenden kimi bilgiler almaya çabalıyor Tolga için ama, boşuna. Rehber, babanın sanayici olduğunu fısıldıyor bir tek. Selim biliyor zaten bunu. Tanıyor adamı.

Baharda daha bir gevşiyor kolu kanadı Selim'in. Tedirginliği son sınırında. Mine de gergin. Herkes onları sevgili olarak algılıyor, seziyor bunu. Belki de birlikte yaşadıkları düşünülüyor, kimbilir.

Şennur Hanım, her an kovabilir Selim'i. Mine'yi görmezden geliyor şimdilik. Tolga'dan aldığı paraya kı-

yamadığı belli. Çıkarır işten yaratıcı drama eğitmenini, öteki aileleri yatıştırır hiç değilse. Babalar çok öfkeli bu işe. Mine'nin yerinde kendi karılarını görüyorlar. Evet evet, Tolga değil kurumla ilişiğinin kesilmesi gereken, yaratıcı drama eğitmeni olacak alçak!

Karar veriyor Selim; Şennur Hanım kovmadan, bırakacak işi.

Çılgın gibi koşuyor Tolga'yla Mine'ye.

"Gelin şu dramayı okulun dışında uygulayalım bir kez de! Atlayalım trene, vagona kırlara açılalım!"

Havalara uçuyor Tolga.

"Ne zaman, ne zaman?"

Mine'nin gözlerinde bir bulutlanma, bir iç sıkıntısı... Nasıl bulacak yolunu bunun?

Şans yardım ediyor demek.

Mine'nin sesi, sevinç taşkınlarıyla daha bir çoğalmış telefonda:

"Sabaha hazırız!"

"Biletleri ben alırım."

"Dönüşte bize gelsen?.. Birlikte çıkarız yola."

Bir an.

"Sabah garda bekliyorum sizi."

Masanın üzerine bırakıyor biletleri. Bir mum yakıp ışıkları söndürüyor. Gar büfesinden taşıdığı şişeden kadehini dolduruyor. Kırmızı şarap. Gözlerindeki yaş, prizmalara ayrışıp parlıyor.

"Hoşça kal Yanarcam benim! Hoşça kalın sevgililerim, çocuklarım! Binlerce, binlerce teşekkürler size... Bana öğrettiklerinize..."

Boğaziçi Ekspresi'nin tıkırtıları daha da kamçılıyor Tolga'yı. Eskişehir'e dek vagondan vagona zıplayan oyunlarla, arada vagon restorandaki konaklama-

larla daha bir ballanıyor yolculuk. Trenle tıkırdamıyorlar da samanyolunda kulaç atıyorlar.

Selim, tiyatro bölümündeki araştırma görevlisi arkadaşının "kuşkonmaz"ına el koyuyor. Doluşuyorlar kullanma süresi geçmiş otomobile, bozkıra salıyorlar kendilerini.

Bilecik tarafları mı?

Ne zaman, nasıl görüyor Selim, bayırdaki kızıllığı? Savrularak dönüyorlar o yana.

Otomobilden fırlayıp bozkır toprağına atıyor kendini Selim. Bir yan kıpkızıl gelincik, bir yan güneş çiçeği, sarı beyaz papatya... Peşi sıra damlayan Tolga'ya gösteriyor denizleri.

"Gelincikler Kızıldeniz olsun, papatyalar da Akdeniz!"

Tolga, anlamaz anlamaz bakıyor Selim'e. Ama ucunda oyun olduğu belli bunun, anlamazlık meraka bırakıyor çabucak yerini.

"Koş Mine!" diye bağırıyor Selim, otomobilde yiyecek çantasını toparlayan Mine'ye. Sonra dönüyor Tolga'ya.

"Birer de bizim?.. Olsun mu?"

Tolga, sevinçle zıplıyor yerinde.

"Olsun!"

"Bak sınırları var. Sen hangisini istersin?"

Tolga, duraksamıyor:

"Bayrak deniz!"

Mine de geliyor yanlarına, koltuğunda bir yaygı.

"Annene beyazı verelim. Şu kızıl da benim!"

Mine, yiyecek içecekleri bırakıp yaygıyı sermeye yönelmişken Selim kapıyor çulu.

"Bu da gemi! Hadi yapışın şimdi yaygının uçlarına! Gemideymişiz, azgın dalgalar arasında..."

Oyun kuruluyor hemence. Kaptan Tolga, gemisiyle prensesi götürüyor babasına. Prenses Mine... Selim,

prensesin koruyucusu. Mine bırakıp gemiyi, bir taç örüyor kendine. Selim de gelincikten bir başlık yapıyor kaptan için...

"Bunlar da prensesin babasına götürdüğü ganimetler!" diyor Selim, yiyeceklerle içecekleri çulun üzerine koyarken.

Korkunç yolculuk başlıyor. Azgın dalgalarla boğuşarak yola koyuluyorlar. Mine'nin Akdenizi durgun biraz ama Kızıldeniz azgın mı azgın... Dalgalara kapılıp yuvarlanıyorlar. Üstleri başları renklenip desenleniyor. El ele tutuşup dalga dalga kabartıyorlar çiçek denizlerini. Yuvarlanıyorlar gelinciklerin, papatyaların arasında.

Herkes kendi alanına dönüyor. Bakalım en çok kiminki dalgalanacak? Tolga'nın denizi tabii...

Dayanamıyor Selim, bağırıyor: "Hey, siz susamadınız mı daha?"

Koca gemiyi bir kıyıya yanaştırıp yiyecekleri çıkarıyorlar ambarlardan.

Sofrada açıklıyor kararını. Böyle denizler var onu bekleyen. Çiçekler... Onlarca, yüzlerce, saymakla bitmeyecek denli. Sözü var. Daha fazla bekletemez. Bu yüzden bir iki gün içinde ayrılıyor Yanarca Eğitim'den.

Tolga ayırdında değil, Mine'nin yüzü gölgeleniyor, gözlerinde lacivert suların koyuluğu ve derinliği...

"Başka gelmeyecek misin?" diye soruyor Tolga.

"Gelirim ya, çok sonra," diyor Selim.

Otobüsle dönüyorlar Ankara'ya. Tolga uyuyakalıyor pencere yanında Selim'in kucağında, başı Selim'in omzunda. Öteki omzuna da Mine bırakıyor başını. Gözleri bulut yüklü. Selim'in alttan, Tolga'yı destekleyen ellerine ekliyor ellerini.

Atiye'nin elleri sanki. Öğle teneffüsünde çıkıp gelişini anımsıyor, ilkokul üçteyken.

"Beni almayacak mısın?" Şaşırıyor küçük Selim, düşünüyor.

"Alırıım..."

Üzerinden yıllar geçiyor. Lise ikiye giderlerken daha, bir gün kulağına çalınıyor. Atiye...

Tolga'yı yatağına bırakıyor Selim. Doğrulacakken, Tolga'nın üzerini örtüp davranan Mine'yle yüz yüze geliyor. Yüzleri, gözleri öyle yakın birbirine. Kavuşup buluşmayla katılıp kaçma arasında bocalıyor kasları...

"Gitme, kal burada!"

Ses de titriyor.

"Nereye gideceksin peki?"

Kapıdan çıkarken dönüp bakmıyor arkasına. Korkuyor. Koridorda bir esinti gibi kulaklarına doluyor fısıltısı Mine'nin:

"Biliyor musun, bir tek seninle mutlu oldum ben!"

Asansöre uzanıyor.

Dönüyor: "Ben de..."

SESLER GÖLGELER

İlkin sesi gördüm.

Apaydınlık o tabloda avuç içi gölgeydi ses; minicik bir kuş. Mutfağın aydınlığa bakan ak badanalı duvarında sıçrayıp yer değiştiriyor; şakıyor, şakıyordu.

Sonra bir gölge daha.

Çiftleşen sesi gördüm bu kez.

Gözlerim birbirine katılmış bu gölgedeydi, gölgenin oyununda.

Fotoğrafın arabı.

Ben renklilerini biliyordum oysa. Dayımın Karagöz takımını.

Kıvırtamıyorum tabii dayım gibi. Ama o yokken, seğirtiyorum kaşla göz arasında, doğru yatak odasındayım. Loş, havasız bir oda. Uçları dantelli yatak örtüsü... Babamın el fenerinden dökülen o zavallı ışıkta, renkli gölgeler düşüyor beyaz patiskaya. Sesimi, gölgelerle birlikte değiştirmeye çalışarak durmaksızın konuşuyorum.

Maltataşı döşeli avluya yerleşmiş, üzerini koyu yeşil yapraklarıyla kocaman çıtlığın örttüğü tek katlı, birbirine bakan üç yapı. İçinde banyosu bulunan mutfakla ayakyolu avlunun bir kıyısında, uzun, dar koridora sıralanmış üç odalı evimizse, avlunun neredeyse orta-

sında. Birkaç basamakla çıkılan, çivit boyalı, kerpiç duvarlı evde dedemler, dayımlar birlikte oturuyoruz.

Yazları o koyu gölgede halka oluyoruz; dedeme gelen kabuklu yerfıstığı çuvallarını devirip ortaya, tepsi tepsi iç çıkarıyoruz.

Dedem, Topal Kadir'in fırınında kavurduğu fıstıkları, akşamüstleri camlı tahta kutusuna koyuyor; sonra bir elinde camekân, ötekinde baston, sehpayı da omzundan sarkıttı mı avlunun eşiğini aşıp onurla kente katılıyor. Arazözlerin sulayıp parıldattığı alana; havasına toprak, çiçek tohumu, nem katılmış parka fıstık satmaya. Camekân değil de bıçkınca fırlayıvermiş külahlar göze çarpıyor ilkin. Onluk, yirmi beşlik, ellilik dizi dizi külah. Çok az da yüz kuruşluk.

Müşteri hangisinden isterse istesin ölçü, yaldızlı çay bardağı. Fıstık dolduruşu külaha, bir tören dedemin. Önce diziden külahı çekiyor silkeleyerek dedem, ortaparmağını içinde burgaçlayıp halkalandırıyor. Sol elinde külah, üstteki kapağını kaldırıyor camekânın, tuzlu fıstığın iç gıcıklayan kokusu. Fıstık taneleri ışıl ışıl dolup da bardağa boşalırken, bir ince ses buluşuyor kokuyla: "Fıstiiik!"

Ama bitmiyor, elini daldırıyor yeniden tepeleme fıstığa, çekiyor, külahın tepesinde avcunu açıp bir iki tane damlatıyor belli belirsiz bir kurumlanmayla.

"Savaş gazisi," diyor anneannem. Hafifçe topallıyor çünkü dedem. Hangi savaştan?

Evden her çıkışında, gözünün içine bakıyorum. Beni de alır mı? Dayanamayıp peşine taktığında; bardak dolusu fıstığı, parkta çolak gazozcuyla değiş tokuş yapıp sevindiriyor beni. Gazozu tepeme dikerken, ışıltılı gözlerini kısıp beni seyrediyor. Bir iki saat dolaşıp dönüyoruz eve.

Akşamın çıtlıklı, serin koyuluğunda, tepemizde sallanan kırk mumluk ampulün karanlıkta dağılıp so-

lan aydınlığında, yeniden halka oluyoruz, bu kez akşam yemeğimizi yiyeceğiz. Aynı kaptan, hep birlikte. Patlıcan közleme değilse kabak çentme ya da sarmısaklı salçalı patlıcan, biber kızartma. Yemekleri anneannem yapıyor. Annem, közlemeye bol maydanozlu çoban salata, çentmeye de yanık yoğurttan cacık ekliyor sofraya. Nezihe Yengemse ut çalıyor yalnız. Hiçbir işin ucundan tutmasa da, kolluyor dedem onu; ufukta görünen herhangi bir bulutu ne yapıp edip dağıtıyor hemen.

Nezihe Yengemin uduyla çıtlığın testereli yaprakları yayılırken karanlığa, dedem o tek rakısını içiyor çay bardağıyla. Yudumlarken içkisini, nemli gözleriyle dalıp gidiyor. Sonra anneannemle bakışıyorlar... Ardından şarkılarına...

Neydi o şarkı? Nasıldı sözleri, ezgisi?..
"Her tel saçın, bir ter dudağın değdiği yerdir."

Dedem de, anneannem de gözlerini ayırmıyor birbirinden. İri bir damla kopuyor dedemden çığ gibi. İnce bir yol olup çenesine iniyor. Ölgün ışıkta, altın varak bir mühür yüzünü resimliyor dedemin.

Yazlık bahçe sinemalarının ses yükselticilerinden kopan ilk nağmeler duyulduğunda, dedem, yaz akşamlarının bu utlu, rakılı yemeğini çoktan tamamlamış, camekânıyla birlikte yeniden yola koyulmuş oluyor. Parka, gece sefasına gelen esnaf ailelerinin; yaz sinemalarının koltuklarında, evden getirdikleri minderlere kurulup az sonra başlayacak filmin heyecanına kendilerini kaptırmış memur ailelerinin eğlenceliklerini veriyor. Arada sırada, kentin bir iki meyhanesine, içkili, bahçeli lokantasına uğruyor ya, yine de pek gönül indirmiyor böyle yerlere.

"Keraneciler, dürzüler," diyor dedem, "puf"larını

burnundan salarak. Kafa çekenlerin bir bölümü dalga geçermiş onunla. "Fıstığın güzel mi?" diye sorarlarmış, dedemse alı al moru mor yanıt verirmiş: "Güzel olmaz mı, elle bak, ananınki gibi sıcacık!"

Ben, anneannemden dinliyorum bunları, geceleri fıstık satmaya çıktığında, başına nelerin geldiğini. Gülerek anlatıyor anneannem.

Annem, babam, Nezihe Yengem, ortalıktan kaybolmamışsa dayım; bahçenin iç ürperten serinliğinde külah yapmaya koyulurken yatağımıza çekiliyoruz biz anneannemle. Beni, o koca memeleriyle bacaklarının arasındaki koltuğa yerleştirip fısıl fısıl anlatıyor kulağıma. Kıkırdayıp da göbeğini hop hop ettirdi mi, hüpletip beni de güldürüyor anneannem. Nasıl hoşlanıyorum o kıkırdayınca; tasta lıkırdayan suyum, çalkalanıp sağa sola fırlatıyorum kendimi.

Bırakmıyor, dudakları kulağımda, anlatmayı sürdürüyor: "Deden benim kocam, bir tanem; sen biliyor musun koca ne demek? Ne demek, haaa?" Kulağımda yaz başı esintileri, gözlerimin önünde kırpışan yaz yıldızları, açık pencereden içeriye dolan, dal dal çıvmış çocuk yumruğum ayva tüyleri, şakayıkların gizemli, ak gelinlikli taçyaprakları uyuyup kalıyorum.

Uyanmış olmalıyım bir nedenle. Dedem, anneannemin yüzünü, gerdanını öpüyor, tapınırcasına, "Ruhum benim, ruhum," diye fısıldıyor. Keşke biraz daha uyanık kalabilseydim, ama bu kadar. Başka bir görüntü yok belleğimde. Ertesi gece hüpleten koltuğuma gömüldüğümde soruyorum: "Ruhum ne demek?" Gülüyor anneannem. Bunu Tanrı söyletirmiş insana, çocuklar anlayamazmış.

Gördüm, ut sesiydi bu kez de.

Cıvıldaşmaya ara verdiğinde kuşlar, konfeti torbasından fırlayıp kâh havaya savuruyorlardı kendilerini,

kâh ak duvardaki udun sesine konuyorlardı peşlerinden gölgelerini de sürükleyerek.

Bir şeytanminaresinden kulağıma doluyordu ut.

Dinledikçe o sesi, udu görüyordum.

Kış aylarında dayım koşuşturuyor daha çok. Elinde kocaman tahta bavul, ilkokulları dolaşıyor, yardımcısıyla birlikte. Karagöz oynatıyorlar çocuklara. Anneannem söylüyor, yıllar önce de güvercin uçururmuş.

Dedem gibi değil o, yalvarmalarıma kulak tıkıyor hep, beni hiç almıyor yanına. "Çömez," diyor bana, "önce okula başla, ondan sonra..." Akşam döndüğünde, bavulu yerine bırakıyor, sonra bozuk para dolu çıkını çıngıldata sallaya bağırıyor:

"Buna para derler, para!"

Annem, kapmak için çıkını, dayımla boğuşurken, dedemler bakışıyor. Nezihe Yengem görünmüyor, demek ortalıkta yok.

Akşam, sofra kaldırıldıktan sonra dönüyor babam eve. Sessiz, soluksuz bir adam. Tabakhanede çalışıyor. Sabahları erkenden, elinde sefertası evden çıkıyor. Sokağın başına dek gelen kırmızı bir kamyonun kasasına atlıyor, öteki arkadaşlarının yanına; yine aynı kamyonla, akşamları geç saat eve dönüyor.

Düzenli para kazanan bir tek o. Ama dedem, babamın kazancını görmezden geliyor yine de. Annemle anneannem sıkıştırdığı zaman, "Ee, oturduğu ev kimin peki," deyip çıkıyor işin içinden. Hoş dedem, dayıma da laf sokuşturuyor: "Karagözcülükten kim karın doyurmuş ki..." Dayım, birden Karagöz oluyor, dedeme duyurmadan, "Fıstıkçının oğlu karagözcü olmuş, ne var bunda?" deyip güldürüyor bizi. Ardından sürdürüyor dayım: "Anan çamaşırcılık yapmasaydı, kıçına giyecek don da bulamazdın sen!" Değiştirdiği sesi, odaları dolanıyor çın çın.

Yengem, onca yeteneğine karşın, nasıl başarıyor silik kalabilmeyi?.. Ama ağırbaşlı kadın; ne onay vererek ne de izleyerek ortaklık ediyor dayımın komikliklerine. Babam da katılmıyor şamataya. Birinde fısıldamıştı da: "Ayıp oluyor!"

Kar, oklava gibi yatarken kiremitlerin kuytularında; çaydanlık sobanın üzerinde cızlıyor hep. Böyle erken inmiş akşamlarda Nezihe Yengem, divanın bir köşesine ilişip uduna kapanıyor. Karşı konulamaz suskunlukla ondan bunu isteyen dedemse, sobanın hemen yanındaki yer minderinde ya uzaklara dalıyor ya da anneannemin gözlerine bakıp mırıldanıyor.

Dayanamayıp pencereyi açtım. Aydınlığa uzandım. Sesini görmüştüm, kendisini görebilecek miydim udun?

İşte o zaman daha da yükseldi ses. Kuşların şakırtısıyla birlikte.

Gördüm onu. Kuş gölgelerinden bir uttu.

Annem, sevmiyor galiba Nezihe Yengemi. Dedemden korkusuna bir şey diyemiyor belki ama, onunla aynı ortamda bulunmamak için özel çaba harcıyor sanki. Konuşmaktan bile kaçınıyor. Dedemin ağırlığı olmalı, görüyorum. Zaten ne zaman sıkıntıya düşse dedem; anneannem yanında hep, tutumu böyle.

Uzak durmaya çabalasa da annem, haftada bir yan yana olmak, evin altı üstü, hallaç pamuğu gibi atılırken, birlikte iş yapmak zorunda Nezihe Yengemle. O gün geldi mi, annem, Nezihe Yengem, tabii en başta anneannem, bir yandan evi temizleyip camları siliyor, avluya çıkarıp kilimlerin, halıların tozunu silkiyor, tahtaları ovuyorlar; bir yandan da saçak altında kazanlara biriktirdikleri küllendirilmiş yağmur suyuna önceden bastırdıkları çamaşırı yıkıyorlar.

Mutfağın bir köşesinde gizlenmiş gibi duran daracık banyonun sobası harıl harıl yanıyor. Anneannem, her işin başında görünmekle birlikte, elini işe pek sokmuyor. Yazlarda toppatlıcan, biber közlüyor ocağın altında, kışlarda ise patates gömüyor küle, o kadar. Yapılacak iş, iki kadının omuzlarında bu nedenle. Başka zaman, neredeyse hiç konuşmadan günü geçirebilen annemle Nezihe Yengem, haftada bir, yine de konuşmak zorunda kalıyorlar birbirleriyle.

Banyo en son. Tüm öteki işler bittikten sonra geliyor sıra ona. Susup yeniden sırt dönüyorlar birbirlerine. Annem, anneannemin sırtını keseleyip beni yıkadıktan sonra kendisi giriyor banyoya. Nezihe Yengemin sırası, en son.

Ama o gün ne olmuştu öyle? Annem beni yıkama işini onun üstüne mi yıkmıştı?

Daha önce de bir iki kez yıkamıştı Nezihe Yengem beni. Annem gibi acıtmıyor, gözlerimi yakmıyor hiç. O da soyunuyor annem gibi, yarı çıplak gövdesiyle suyumu ılıştırıyor, sukabağıyla azıcık döküp yokluyor bedenimi. Islanan beyaz iç fanilasının altından kendini belli eden, yer yer yassılıp yuvarlanan, yer yer dimdik yankılanan göğüslerini kafamda gezdire gezdire cılız bedenimi yıkıyor. Ama yalnız yıkamıyor, konuşuyor da benimle.

Yine öyle özenle yıkamaya koyuluyor Nezihe Yengem. Ama bu kez, konuşmuyor nedense... Usulca bir şarkı mırıldanmaya koyuluyor. Bir yandan ince ince ağlıyor da. Birbirine ulanmış boncuklarla ter ve gözyaşı kaplıyor yüzünü. Buna karşın özen gösteriyor, canımı yakmıyor hiç. "Niye ağlıyorsun?" diye soruyorum. Telaşla saklamaya çalışıyor yüzünü. "Ağlamıyorum, sa-

bundandır," diyor, sesinin titremesini engelleyemeden. Sonra sırtımı döndürüyor.

Tam o sırada açılıyor kapı. Kıpırtıyı duyar duymaz, çıplaklığını örtmeye çalışıyor Nezihe Yengem. Annem. Kapkara bir parıltıyla haykırıyor:

"Kına yak! Terk etmiş işte kocan!"

Birden pelte gibi yumuşacık bir yığılma oluyor arkamda. Annemin çığlığından anlıyorum. Nezihe Yengem bayılıyor.

Dedem, böyle günlerde sabah erken çıkıyor evden; çok geç döndüğü için acıkıyor, akşam sofrası erken kuruluyor bu nedenle. Bir yanına beni, öteki yanına anneannemi oturtuyor; "Bak kaymak gibi olmuş, bak bak," diyor dönüp göz kırparak bana. Bu arada eteğini dizinin üstüne çekmiş anneannemin bacaklarına minik şaplaklar indirmeyi unutmuyor. Annem, umursamaz, başını çeviriyor yalnızca. Nezihe Yengemse kıpkırmızı bir yüzle, odasına atıyor kendini.

Dedemin beni ciddiye aldığını düşünüp mutluluktan uçuyorum.

Yemekten çok sonra, ilkin dedem, ardından eve yenice gelen dayımla babam giriyor sırayla banyoya.

Yaz gecelerinde olduğu gibi, banyo günlerinde de, anneannemin koynunda yatıyorum yine. Uyandığımda kıpırtılar ve fısıltılar uçuşuyor kulağımda. Göz gözü görmüyor. Karanlık. Dedem, anneanneme sarılmış, "Ruhum, ruhum," diyor herhalde. Yok hayır, başka şeyler konuşuyorlar.

Kopuk kopuk kulağıma konan fısıltılardan bir şey anlamıyorum. Canları sıkkın, belli. "Keraneci," diyor dedem, "ulan, senin gibi karagözcüye kim kız verirdi?"

"Şıpsevdi bu oğlan, şıpsevdi," diyor anneannem, "insan karısını bırakır mı hiç?"

Kulaklarımı dikiyorum dedemle anneannemin fısıltısına.

"Bir de mektup yazmış dürzü..."

"Ne bulduysa o şırfıntıda..."

"Bırak bunları, n'apacaaz şimdi?"

"Öyle ya, asıl ötekiler..."

"Ateş bacayı sardı saracak!"

Bir kahve kokusu çalındı burnuma. Gölgede titrek, dumanlı, dolambaçlı bir dalgalanma. Sonra tek çöpün, kibrit kutusunda çıkardığı o ses. Onu da gördüm.

Biliyorum, telvesi bol sade kahveyle Gelincik sigarasıydı.

Nezihe Yengemin kucağında ise ut.

Her şey değişiveriyor birden. Düzenimiz bozuluyor. Dayım, karagöz bavuluyla birlikte kayboluyor ortadan. Dedemin fıstıkçılığı da sona eriyor.

Hepimiz için yeni birer sayfa açıyor dayım, belki de zorla. Bunu o sabah istasyonda anlıyorum.

Annem, babam kompartmanda, eşyayı yerleştiriyor olmalı, görünmüyorlar çünkü. Dedem, anneannem, Nezihe Yengemle ben aşağıdayız. Trene ilk kez bineceğim, heyecan içindeyim. Dedem ve anneannem bağırlarına basıyor, ıslak ıslak öpüp kokluyorlar beni. Son olarak Nezihe Yengem alıyor kucağına. Gözleri sönmüş sanki. Yanaklarından, gerdanından öpüp, "Ruhum," diye bağırıyorum çocukça.

Bunu mu bekliyormuş Nezihe Yengem, sarsıla sarsıla ağlamaya koyuluyor. Sonra kucağından indirmeden, vagonun basamaklarındaki babama bırakıyor beni. Bir an için göz göze geliyorlar sanırım babamla. Annem, babamın arkasında, o parıltılı siyah gözlerini yengeme dikmiş. Babam, beni bacaklarının arasına sıkıştı-

rıp ellerini uzatıyor Nezihe Yengeme. Ben mi fısıldıyorum, yoksa babamın sesi mi, hâlâ karıştırıyorum: "Ruhum benim!"

"Dalmışsın, nereye bakıyorsun öyle?"

Karımdı.

"Sesleri görüyor musun?" dedim.

İşini sürdürmeye yönelecekken, bir an durdu, döndü, "Anlamadım," dedi.

Aydınlığa bakan ak badanalı duvarı gösterdim, gölgelerin seslerini...

Ut sesi yalnız kalmıştı.

"Haa," dedi içi rahatlamış gibi, "biliyor musun, terk etmiş kocası."

Çenemde tomurlanmış altın varak mührümü göstermemek için başımı çevirdim hafifçe.

Ama gördüm sesi.

Ötekilerin yanında, duvardaydı.

"Ruhum benim!"

SÖĞÜTLER SÜSLER

Eğil diyor annem, eğiliyorum. Kabalarımı sertçe ayırıp bakıyor. Parmaklarıyla yokluyor: "Acıyor mu?" "I," yapıyorum. "İyi," diyor, "temiz." Ayaklarıma inmiş külotumla kısa pantolonumu yukarıya çekerken, teyzem kıkırtısını güçlükle bastırıyor.

"Gülersiniz değil mi? Dedim size, popom temiz!"

Annem, kırmızı tırnaklı maşasını sallıyor.

"Kaç kez söyledim sana. Gitme yanına, kirletir seni! Sokağa adım attın mı, doğru Kirli Hasan'ın yanına!"

"Hiç bile! Kirli değil o!"

Teyzem, aralı bacaklarını kaydırarak divandan atlayıp dikiliyor, eteğini beline çelip, iki başparmağıyla yanlarından külotunun lastiğini çengelliyor, bir an oynayıp salacak gibi yapıyor.

"Pantolonlarınızı indirip külotlarınızı sıyırmıyorsunuz değil mi böyle?"

Bakıyorum yalnızca. Yetinmiyor, edepsizce atılıp oramı avuçluyor.

"Bir de alınganlık oynarmış teyzesine. Pipilerinizi göstermiyor musunuz peki birbirinize? Söyle bakalım, nasıl bir şey Hasan'ınki?"

Annem araya giriyor. Eteğinden çekiştirip itiyor teyzemi, önümde dikiliyor.

Sigara kokuyor annem.

"Yavrum ne buluyorsun o Hasan'da? Allah aşkına, kirletecek seni, gitme yalvarırım!"

Bir şey demiyorum.

"Abla kandırıyor bunu," diye atılıyor teyzem bir kez daha.

Eliyle hafif yay çiziyor annem.

"Düdük mü yapıyor sana, şeker mi veriyor?"

Yüzüm ateş gibi, sıçrayıp annemin önünden, sokağa fırlıyorum.

Denizli'ye yaz ırlanarak gelir. Gelsin mi, gelmesin mi...

Gözü kıştadır ya, yaza evrilir günler yine de. Mehter takımı gibi inatla ayak diretir durur. Göz açtırmaz bir türlü. Nisan, mayıs, hatta haziran – haziranın ilk günleri... Onca ayı telef ettiğinize mi yanarsınız, aşksız kalışınıza mı... Ama hıdrellez bir el etmeyegörsün, tutmak mümkün mü Denizli'yi: Horoz gibi kızarır da kızarır, yanar kavrulur kâfir kent.

Sarayköy benzemez Denizli'ye.

Tombul başakların kapladığı ovada tıkır tıkır ilerler yaz. Badem kızılcasıyla erik tülü inmeden armut beyazı kaplar ortalığı, ardından elmanınki, derken şeftali pembesi, sonra ayva beyazının kelebekleri. Kıpır kıpır da şakayıklar...

Salkımsöğütlerin suya ağışını seviyorum en çok. Büyük Menderes'in kıyıcığında daha yeni fiyonklamış salkımsöğüt perdelerinin gerisinde, altımıza birer çul seriyor Hasan. Banyoda annemle teyzemin önlerinde iplikledikleri saçlarının perdesinden bana bakışları gibi Menderes'in ışıltılarını seyrediyorum salkımsöğütlerin parmak aralarından.

Hasan konuşmuyor hiç.

Marifetli çakısının bıçaklı tarafını ters tutmuş, sa-

pıyla dizine yatırdığı söğüt dalını dövüyor usulca.

Bildiğim için sormuyorum.

Bıçağı Amerikan, yıllar önce bir Kore gazisinden edinmiş.

Dal parçası düz söğütten, salkımsöğütten değil.

Ağzına soka çıkara alıştırıyor önce, ardından perde yerlerini, kesim yerlerini çiziyor bıçağın keskin tarafıyla.

Dövüyor örse yatırdığı dal parçasını. Çevirerek yumuşatıyor.

Yeşil kabuğun, tulum gibi gövdeden sıyrılıverişi, lık lık suyun oynayışı sanki. Hafifçe kımıldatarak, olmadı yeni baştan döverek ya da bıçak çizgisini biraz daha derinleştirerek...

Kabuk sıyrıldı mı gövdeden, sırtımı verdiğim killi, özlü çamurdan öne atılıp izlemeye koyuluyorum.

Hasan, kabuğu çula bırakıyor özenle...

Ardından perdelerin deliklerini açıyor... İyice sokuluyorum o zaman Hasan'a. Koltuk altına yapışıp izliyorum. Yeşil kabuğu gerisin geri gövdeye yerleştirip de ağzına götürürken bir yarım bakışla süzüyor beni Hasan. Ardından çığ, henüz güneş görmemiş bir düdük sesi suyun şırıltısıyla akıp gidiyor. Dudakları bir tek o zaman kıvrılıyor, hayır, kıvrılır gibi oluyor. Tek gülümseyişi bu onun.

Bana uzatıyor dillidüdüğü, sonra kıçının üzerinde kaya gerileye uzaklaşıp sırtını kil duvara veriyor. Ben dillidüdüğü savururken ortalığa, o, dalıyor uzaklara. Konuşmuyor.

Hasan konuşmuyor, sesiyle konuşmuyor yani, biz konuşuyoruz ama, içten içe, sessiz, olsun.

Teyzem, "Abla," diye seslenemediğinde anneme, "Kı," diyor, "kız" yerine.

Tam çıkacakken, sokak kapısında kulağımı dikiyorum.

"Bunun şeyinde iş yok herhalde abla!"

Annem kaş göz edip, "Şşş!" yapıyor. Teyzem yırtık mı yırtık.

"Şey olanlar demek böyle oluyor kı!.."

Kapıyı çat çektikten sonra çalınıyor annemin söyledikleri kulağıma:

"Ne biçim konuşuyorsun sen öyle?"

Teyzem oralı değil, sürdürüyor:

"Aman böyle olduğu iyi... Baksana, bizim salak ayrılmıyor heriften. Bir iş yapamaz hiç değilse!.."

Yine söğütten başka düdük de yapıyor Hasan. Öttürük diyor. İnce dalını kullanıyor bu kez. Ağzında ıslayıp dövüp, tükürük çekildikçe yine ağızlayıp döverek soyuyor kabuğunu. Özenle çıkarıyor. Çakısının kör tarafıyla yassıltıyor kabuğu, bir ucunu yanlarından ayırır gibi yapıyor bıçağıyla. Ağzına yerleştiriyor, nefes vererek deniyor.

Ötmeye nazlanan bir ses, baygın bakışlarımın arasından fırlayıveriyor ortalığa. Höt... höt... höt... Adını, çıkardığı bu sesten mi alıyor öttürük?

Bıyıklı düdük daha başka...

Su kenarlarındaki kavaklar tıraşlandığında yapıyor onu Hasan. Soyulduğunda gövdeler, iki kabuk seçiyor, birbirinin üzerine kapatıyor, aralarında boşluk bırakarak alıştırıyor kabukları, sonra pisipisi otunu çimdikliyor, uzunca bir bıyık koparıyor, kabukların arasına yerleştiriyor. Yine ağzında ıslatıyor, hafiften üflüyor...

Bıyıklı düdüğün sesi, uzaktan keçiyi andırıyor. Gülüyorum bu yüzden.

Öttü mü düdük, bana uzatıyor Hasan. Almıyor artık bir daha. Düdüklerin ömrü bir iki gün. Sonra havası kaçmış balon. Bu yüzden hep düdük yapıyor Hasan. Boşa harcanmış emek değil, nasılsa kullanıyorum. Hafta içinde yapıyor zaten bunları. Hafta sonları evlen-

dirme dairesinde; cuma, cumartesi, pazar...

Hasan, bekçi orada.

Teyzem, "Kı, ben evde mi kalacağım yoksa?" diyor anneme. Annem, gözlerini yan devirip ötelere bakıyor. Ben evlendim de n'oldu. Salladığı maşası boyasız artık. Sonra bana dikiyor gözlerini.

"Hasan temiz!" diyorum fırsatını yakalamış gibi.

"Hadi ordan," diyor annem, "sen ne anlarmışsın temizden kirliden?"

"İnanmazsan bak!"

Kısa pantolonumu, külotumu göz açıp kapayana dek indiriyorum bacaklarımdan aşağı. Teyzemin kahkahalarına aldırmadan arkamı dönüp ayak bileklerimi yakalıyorum:

"Baksana! Baksana!"

Annem, terliğine uzanıyor, "Gelmeyeyim yanına," diyor, "çek çabuk!"

Donumu çekiştirip seğirtiyorum. Doğru sokağa. Yarım göz başımı çeviriyorum. Annem, sigarasına uzanıyor.

Babam bizi terk etmiş, öyle diyor mahalledeki çocuklar. Böyle söylediklerinde aklım karışıyor. Annem, "Olur mu yavrum," diyor, "gelecek yakında baban. İşlerini bitirir bitirmez gelecek!"

"Sen eskiden sigara içmezdin."

"Yok, içerdim, artırdım biraz..."

Teyzem niye hep bizimle? Gitse ya kendi evine. Çocuklar, teyzemin koca aradığını söylüyor. Çok kızıyorum. Fıkırdak diyorlar, gülüyormuş herkese.

"Dedeme söylersem..." diyorum... Aynı anda bülüğümü yakalıyorum.

"Yalan söyleme, dedenler Denizli'de."

Biz neden gitmiyoruz Denizli'ye?

Kimi zaman Hasan'ın göründüğü oluyor çocuklara. Kimse ciddiye almıyor ama, babalarına mı güveniyorlar?

Hafta sonu durum değişiyor. Nikâh kıyıldığında hele, hepsi de gözüne bakıyorlar Hasan'ın...

Evlenme dairesinde her iş Hasan'ın üzerinde... Gelinle damada yol gösteriyor. Kız eviyle oğlan evinin eksiğine gediğine koşturuyor. Bütün bunların karşılığında cebine sokuşturulan bahşişler oluyor tabii. Uzaktan ben bile görüyorum.

Nikâh şekerleri, gönderilen çiçekler de Hasan'dan soruluyor hep. Şeker dağıtılırken konuşsalar ya... Hasan ötekilere üzerleri pudraşekerli lokum, bir de akide şekeri dağıtıyor arada, o kadar. Ama süslü, renkli, biçim biçim şekerleri bir tek bana veriyor. Hele gelin saçlı şekerler yok mu, kızlar bana bakıyor. Öyle istekliler, ağızlarıma girecekler; gizlice geçireyim mi, sırtımı mı döneyim? Hangisine, hangisini vereyim ama? Sonra oyuncak yaptığımız şeker kutuları... Herkesin gözü bende.

Annemle teyzem bir de laf ediyorlar, Hasan'a.

Hasan, nikâha gönderilen çiçeklerden süslü demetler yapıyor, hatta Enstitü Pazarı'ndan daha önce satın alıp hazırladığı mulaj kâğıdıyla, jelatinle kaplıyor bunları. Her seferinde, "Bu, teyzene," diyor.

Birinde, "Bunu anneme götüreyim," diyorum. "Peki," diyor, sesi inik.

Teyzem yıkayacakmış beni. İstemem diyorum, tepiniyorum... Sımsıkı kavrıyor kollarımdan. Annem, hâkim amcaya gidecekmiş. Banyonun kapı aralığında annemin yüzü. Haykırıyorum: "Anne, beni sen yıka!" Gözü neden kırmızı? Dudakları da şişmiş sanki. Bir yakası gülümsüyor, öteki yakası bir tuhaf. "N'olur üzme teyzeni!"

Annem sesini yitirmiş. Teyzem kapıyı kapıyor, dö-

nüyor yanıma. "Babam da sigara içer miydi?"

Gülüyor. "Ha şöyle, yola gel!"

Çırçıplak yapıyor beni. Külotum inince bacaklarımdan, başparmağıyla işaretparmağı arasında kıtırdatıyor çiçek sapımı. "Sen de soyun!"

İtiraz etmeden soyunmaya koyuluyor teyzem.

"Anneminkiler neden küçük?"

"Neden olacak, emip kuruttun da ondan!"

"Bunu da çıkar!"

Bir an donuyor teyzem. "Temiz değilim!"

"Kirli, kirli, kirli!.."

Teyzem bozuluyor. Bir çırpıda indiriyor beyaz külotunu. Orası kafama benziyor, simsiyah. Bakışlarımla takılıp kaldığımı görünce gıdıklayarak kucağına kapatıyor beni...

"Sen kirlenme e mi? Kimse, hiç kimse kirletemesin seni..."

Kucağından kurtulup eğiliyorum.

"Bak, temizim..."

Teyzem, hüzünlü gülümsüyor.

"Kaka dediğin temizlenir..." Doğrulup bakıyorum. "Erkekler kirletirse o kötü işte. Söyle şimdi, Hasan gösterdi mi pipisini?" Başımı kaldırıyorum, cık. Çevirip arkamdan yakalıyor. Poposuyla popomdan ittiriyor.

"Böyle yapmadı değil mi pipisiyle?"

Gıdıklanıyorum, gülüyorum. Çığlıklar atıyor teyzem. "Yaptı mı yoksa? Haa, yaptı mı?"

Başımla olmazlıyorum yine. Dönüyorum: "Nasıl kirletir? Çamur mu sıçratır, mürekkep mi damlatır?"

"Onu annene sor," diyor, başlıyor kafamı sabunlamaya... Dağlanan gözümün yangısına aldırmadan bir kez daha atılıyorum:

"Hasan neden kirli? Kim kirletmiş?"

Yaz, uzun uzun kalır Sarayköy'de. Elmalar indirilir,

güz şeftalileri tükenir, tozlanmış bakır çalığı razakiler toplanır, hatta akça pakça pamuklar da kaldırılır ama yaz sürer yine... Sabahla akşamda biraz ısırır gibi olur insanın derisini serinlik, o kadar... Bulgurlar dövülür, tarhanalar kaldırılır bez torbalara, yaz sürer, inatla...

Denizli de katılır buna. Yazı karşılamaya nazlanan kaypak kent, uğurlamaya geldiğinde sıra, elini kaldırmaz bir türlü. Aman kış gelmesin!..

Nikâhlar, asıl yaz sonlarında yoğunlaşıyor. Söğütler de kartlaştığından düdük yapmıyor artık Hasan. Ama nikâhlardan süslü şekerler, gelin telleri yürütmeyi ihmal etmiyor benim için. Kapı komşumuzun kızı, gelin teli karşılığında dudaklarını öptürüyor bana. Teyzeme bile götürmediğim gelin tellerini ona taşıyorum hep. Ama çiçekler teyzemin.

"Yine Hasan mı gönderdi?" diye soruyor, evetliyorum. Başını çeviriyor. Annemle bakışıyorlar. Eskisi gibi gülmüyor artık teyzem.

"Günahını aldık Hasan'ın," diyor annem, "baksana, temiz çocukmuş..."

Gözlerimi dikip sertçe bağırıyorum: "Kirli değil o!"

Annem, içlenerek onaylıyor, evet, temiz o!

Teyzemi, böyle ilk görüyorum, hüzünlü. "Keşke öyle olsaydı, gelseydi kapımıza, konuşsaydı benimle..."

Annem, sigarasını bastırıp tablaya, yenisini çekiyor paketten.

Dumanını üflerken, "Üzülme," diyor teyzeme.

Teyzem, dalgın mırıldanıyor: Zavallı!

Gazi İlkokulu'na yazdırıyor annem beni. Okulların açıldığı ilk gün bahçedeki tavşanlar dikkatimi çekiyor. Kalıyorum önlerinde. Ne kadar zaman geçiyor bilmiyorum. Birisi kulağıma yapışıyor, kıvırıp yassıltıyor, parmakları arasında zemberek gibi kurup bükerek çöm-

düğüm yerden kaldırıyor beni. Kulakkepçem yanıyor. Çantayı fırlattığım gibi koşarak uzaklaşıyorum okuldan.

"Peki," diyor annem, "Denizli'ye taşınalım mı, ister misin, dedenlerin yanına?"

Dedemlere gidersem Hasan'ı yitireceğim, kalırsam ama kulak büken öğretmene düşeceğim...

Kulakçı öğretmen geliyor gözümün önüne, "Gidelim," diyorum.

"Baban da kendisine iş bulmuş zaten, uzun süre gelmeyecek buralara... Çalışıp para gönderecekmiş..."

"Teyzem de gelecek mi bizimle?"

Annem, tütün kokan nefesiyle yanağımdan öpüyor. "Hayır," diyor, "gelmeyecek! Çünkü evleniyor..."

Kirli pamuk çullarının üzerindeyiz, sırtlarımız kil duvarda. Solgun yeşilleri kızarmış salkımsöğüt perdesinden Menderes'in altın ışıltılarına bakıyoruz...

Hasan, durmadan konuşuyor. Onu ilk kez görüyorum böyle. Susarak ama içten içe benimle söyleşen Hasan, şimdi nedense uzaklara konuşuyor. Ben değilim konuştuğu.

Büyük Menderes'i ne denli yakından tanıdığını anlatıyor, dağların ardından gelen sesiyle...

Kaynadığı yere, gözesine ulaşmaya karar vermiş suyun. Upuzun susuyor. Yıllar sonraymış, delikanlılığa adım attığı sıralarda. İlk doğduğu yere ulaşmak düşüncesi bile heyecan vericiymiş...

Gidememiş... Güney'den Çal'a uzanmış, Çal'ın biraz ötelerine, o kadar... Günler süren yolculuğun ardından dönmüş Sarayköy'e, şimdiki gibi dayanıklı değilmiş...

Neler görmüş ama... Menderes'in bin bir halini. Koyu burgaçlarını, dip göstermez bulanıklığını. Yanına kimseleri sokmadığı vahşi akışlarına tanıklık yapmış

onun. Çavlanlarının sesini dinlemiş, onlarca metre tepeden, uçurumun kıyısından kartal gibi görmeye çalışmış ya, ışıltısını bile görememiş suyun.

Şimdi bir gitse biliyor yapacağını. Varacak oraya. Eliyle koymuşça bulacak, her an yeniden doğduğu yeri Menderes'in. Bir ülke, ayrı bir ülke orası: Menderes ülkesi. O ülkeye gidip yitecek orada.

Nasıl oluyorsa, Amerikan bıçağı bana bakıyor avuçlarımda. Doldurmuş, taşmış, kocaman. Gözlerimi alamıyorum.

Neden edinmiş bunu? Öldürmek için. Sessizce. Kimsenin ruhu duymadan. Iıh, o kadar.

Vazgeçiyor ama, öldürecek değil artık kimseyi.

"Dillidüdük yaparsın, bıçak sana öğretir..."

Henüz uyanamamışken ben, öteki avcuma da bir şeyler yerleştiriyor Hasan. Gelin tellerinden yapılmış bir demet saç örgü.

Başımı kaldırıyorum.

"Teyzeme mi?"

İlk kez bakıyor sanki gözlerime. Mıh gibi çakılıyor bakışları.

"İstersen annene..."

Sarayköy'ün kışı, kendisi gibidir. İpek bir tül halinde iner kentin üzerine. Pamuk tarlalarında aklanmadan kalmış pamuk uçlarının üzerine incecikten, yağarmış gibi yapan yağmurla...

Sarayköy'deki gibi yatışık değildir kış Denizli'de... Kapıyı sertçe vurur, aç der, gireceğim... Denizli, bin işveyle girişini geciktirmeye çabalar kapısını çalan kışın... Ocak ayına dek böyle sürer bu.

Kış, yaprakları indirir, döver ortalığı, siler süpürür, ayaza çalıp yakar kurutur, suları aynalayıp yüzlere çentikler atar... Ama oynak kent, bir yolunu bulup âşığını ayartmayı başarır, şubatta kış baharına döndürür hava-

yı. Kış martta, son bir kez öksürür ya, iş işten geçmiştir artık.

"Evlenemedin gitti!" diyor annem. Dudak üstünün iple büzdürülmüş kadife kumaşını oynatarak. Kahvenin telvesinden arta kalmış bir minik taneciği dişlerinin arasında ezip dumanı kesik kesik burnundan salarken...

"Niye sakladın anne?" diye soruyorum, "Niye gizledin benden, teyzemin nikâh dairesi müdürüyle zorla evlendiğini... Evlenmek zorunda kaldığını, çünkü bir yolunu bulup alçağın, onu kirlettiğini..."

"Geçmişi kurcalamak neye yarar oğlum?"

"Küs gitmezdik hiç değilse..."

"Sen kendine bak yavrum... Önüne bak!"

"Kolay mı anne," diyorum. Sesim titriyor: "Sarayköy hep içimde."

Annem, yeniden sigarasına uzanıyor.

"Hadi, sen de yak bir tane!"

YAZLAR GÖZLER

"Günaydın Engin Bey!"

İçim titremiş. Şaşırmışım. Hortumda su şar şar, ama süpürge nerde? Betim benzim de gitmiştir. Kıpkırmızı mı kesildim yoksa? Kamışımın ucunda yanma hemen, çişim gelmiş tutamamışım gibi. Ciciannem rahmetli anlatırdı da kulak arkası yapardım hep. Yavrum Engin'im, beklemediğin bir anda ummadığın bir olay çıktığında karşına, biri seni şaşırtan şeyler söylediğinde, aklını başına toplayabilmen için derin soluk alıp vermelisin, bir yudum da su! Kalp çarpıntısına, heyecana, korkuya iyi gelir... Ne yapmalıyım ben şimdi?

"Günaydın, kolay gelsin!"

Hay Allah iyiliğini versin, günaydın desene be adam, günaydın de çabuk!

"Günaydın hanımefendi, teşekkür ederim..."

Ama böyle mi söyleyecektim bunu ben? Market sahibinin şişman karısıyla günaydınlaşır gibi... Bir adı var hanımefendinin... Şunca zamandır ezbere bildiğin, yüzlerce binlerce kez seslendirip tınılarını sınadığın, görmesini dilediğin giysilerinle ayna karşısında yineleyip şiirleştirdiğin, ezgilendirdiğin bir ad.

"Nasılsınız Esin Hanım?"

Oh, şükürler olsun Tanrı'ya.

Gülüşü sıcak, okşayıcı. "Günaydın," demiyor da,

"Al Engin," diyor, "bütün dünya senin, zaman senin... Al hepsini..."

Yaz sonu güneşine kısılmış gözleriyle bulutsuz yüzünü yüzüme çevirmiş bana bakıyor Esin Hanım, teşekkür ediyor, ne denli zarif olduğumu söylüyor.

Yüreğim oyun edebilir, yığılıp kalabilirim terasta. Ayağım suda kaydığından falan değil, heyecandan... Sevinçten, mutluluktan... Ah Esin Hanım, ah sevgili Esin Hanım, ne yaptınız bana öyle; ne diyebilirim size, çok güzel olduğunuzu söylemekten başka... Bana dünyaları bağışladığınızı, şu yoksul yaşamımı bayram fenerleriyle donattığınızı, bu yüzden ödenemez bir gönül borcu duyduğumu, ama böyle bir borçtan rahatsız olmak bir yana, bunun sonsuzca sürmesinin bile bende tarif edilemez bir esrime yarattığını belirtmekten başka...

"Ay dikkat edin, üstünüzü ıslatıyorsunuz..."

Kendini tutamayıp gülüyor Esin Hanım, sağ elinin bakımlı parmaklarıyla örtmeye çalışıyor aralanan gül yaprağı dudaklarını. Gül kıvrımlarında bir görünüp bir kaybolan mine ışıltıları...

Meğer elimdeki hortum ayaklarımdan bacağıma çıkmış. Orada kalsa iyi, şortuma, hatta kasıklarıma boşalıyor su... Oysa oramda yanma duyuyorum hâlâ...

Çekinmesin de gülsün diye, salıyorum kahkahayı...

Karşılıklı gülüş ilk hızını yitirince, bir an kalıyoruz birbirimizin gözlerinde, ne desek, ne deyip de birbirimizden ayrılsak?

"Beyefendi döndü herhalde?.."

O münasebetsiz laf, yine benden çıkıyor elbet, başka kimden çıkabilir, şunun şurasında iki kişiyiz, Esin Hanım'la ayakta, karşılıklı konuşuyoruz, bunu benden başka kim söyleyebilir ona?

"Evet Engin Bey döndü, sabah erken yola çıktı..."

Elimde hortum, kalıyorum öyle. Artık ne bir söz

bulabilirim, ne bir laf yetiştirebilirim. O güzel yüzüne bakıyorum, aramızda yarım metre ya var ya yok. Bunca oranlı, bunca dengeli bir yüzü nasıl yarattın Tanrım? Hadi yarattın, sonra getirip benim karşıma nasıl çıkardın bunu? Şükürler olsun sana, şükürler olsun ki, benim karşımda... Ya o kaba saba köylü?..

"Allah kavuştursun Esin Hanım..."

"Sizi işinizden almayayım Engin Bey..."

"Bir isteğiniz olursa eğer..."

"Ay, ben de size söyleyecektim, çekinmeyin n'olur..."

Kaç saattir gidip gelip aynanın önüne taşınıyor Engin. Kısa pantolonun üzerine gömlek mi olsun, tişört mü? En iyisi, dökümlü duran şu ipek gömlek... Ama onun da bir uyumsuzluğu var kısa pantolonla! Kanmak yok öyle kolayca, sonuna dek, çıkarıp çıkarıp deneyecek!

Bir kat giysi yetmeyeceğinden, numara sırasıyla yatağın üzerine diziyor seçtiklerini. Denerken beğendikleri, çıkarıldığında aynı etkiyi vermeyebilir. Düşündüğünü gerçekleştirir; beş çayına çağırabilirse Esin Hanım'ı, bir sorun daha çıkıyor. Ayırdığı giysi uygun düşecek mi bakalım? Hadi uygun düştü, ya çiğböreğe? Çiğbörek de nereden çıktı değil mi?

Aynada gülümsüyor Engin. Gülerken kıvrılan dudağının sağ alt ucundaki ne öyle, kıl mı dönmüş? Diliyle gerdirip aynaya yaklaşıyor. Tıraştan galiba, zorlamış mı ne? Hangisinde?

"Aa, yeter ama Engin! Beşten önce tıraş yok bir daha! Bir şey değil, bir yerini keseceksin şimdi! Sakınan göze çöp batarmış, duymadın mı? Kösele mi senin yüzün?"

Yoğun bir gün, doğru... Başka ne isteyebilirdi ki mutluluk için Tanrı'dan? Şunca yıldır böyle bir an değil

miydi yaşamak istediği? Esin Hanım'ı kucaklamak, öyle ten tene de değil, içine katıp ruhunu, bitip tükenmek bilmeyen bir güçle, "seni seviyorum"u seslendirmek!

Yaşadığı gerçeklik bu işte! Cicianneciğinin dediği gibi. Ah o da görseydi ne olurdu sanki, o da tanıklık etseydi mutluluğuna. Geç kalındı, çok hem de! Kaç yıl oldu gideli...

"Baştan hesaplayayım... İlk biz girdik eve, iki yıl sonra da Esin Hanımlar... Demek beş yıldır yan yanayız, en azından yazları... Bunun iki yılı da, ciciannemin gözleri önünde akıp gitti..."

Uğramaz değildi Esin Hanım, arada gelir, elini öper, halini hatırını sorardı rahmetlinin, ama, dönüp hemen ilgilenmesi gereken bir işi bulunduğunu sezdirirdi terasa attığı o ilk adımda daha. Ne çok severdi ciciannesi, adını düşürmezdi dilinden... Bir ona bakardı, bir de Engin'e. Gözünde kalmazdı düşündükleri: "Ne çok yakışıyorsunuz birbirinize! Ulu Tanrım, o adamı değil de, seni yazsaydı bu kızın alnına, n'olurdu sanki? Yaşınız da uygun!"

Gözleri onlarda ya da hep Esin Hanım'da, nemli iç çekişlerle hiç konuşmadan öyle otururlardı. Terasta yaşadıkları, duasına çıkılmış mutluluk sağanağıydı şimdi. Ya ciciannesi de yanında olmalıydı ya da ölmeliydi, yaşadığı mutluluğu öte dünyada anlatabilmek için...

O anda usuna geliyor. Kelebek gibi katlana kırıla içeri girdiğine göre öylece, sakın hortumu açık bırakmış olmasın? Ya onların terasına doğru fırlayıp gitmişse?

Hayır!

Terasa doğru koşacakken, zınk dönüyor, su saatinin yerleştirildiği merdiven altına eğiliyor, mobilyası içindeki saatin kapağını kaldırıyor. Ne ibre kımıldıyor ne de suyun aktığını imleyen bir ses geliyor kulağına... Rahatlayıp doğruluyor...

Ya teras? Onu hazırlamayı son ana bırakmalı, yı-

kanmış, temiz nasılsa... Önce çiğbörek, ardından tıraş, duş... Giyindikten sonra terasın hazırlığı, servis ve... "Esin Hanım! Lütfen buyurmaz mısınız, akşam çayında birlikte olalım! Size çiğbörek yaptım, ciciannemin usulü, beğenirdiniz ya hani..."

Bu sıra uygun mu? Çiğbörek hemen sunulmalı! Yoksa şöyle mi yapsa? İlkin gereçleri hazırlar, ardından tıraşını olup çarçabuk duşa girer... Hıı? Bu arada çayın suyunu da oturtmuş olur ocağa. Derken giyinip özel konuğu için masayı hazırlar. Seslenir, birazcık oyalanın siz, der, ama isterseniz, nasıl yaptığıma da bakabilirsiniz, girer mutfağa, çiğböreğin başına geçer...

"Bu sıra iyi! Bozma artık sırayı Engin!"

İstemeyerek aynadan ayırıyor kendini, üstündekileri de sıraya koysa fena olmayacak...

Soyunuyor, çıkardıklarını askıya alıyor. Hani çamaşırları?

"Ah, kafa!"

Ayırdığı giysilere uygun çamaşırlar çıkarıyor çekmecelerden. Hepsi tertemiz, ütülü. Tek leke yok üzerlerinde, alındıkları günkü gibi duruyor, tek fark yaydıkları lavanta kokusu. Çok düşkün çamaşırlara. Öyle bohça gibi külotlar giymeyi hiç sevmedi! Külot dediğin, insanın kabasını sıkıştırmalı şöyle, iki elle tutmuş gibi... Üstü başı dışını yansıtır insanın, iç giyimi ama hem dışını, hem içini...

Beybabasını anlatıyor ciciannesi, ipek çarşaflarda yatmayı, kadınında ipek çamaşırlar görmeyi arzu edermiş hep. İpek çamaşır giymeyen kadınına alındığını göstermenin bir yolunu bulurmuş mutlaka. Zavallı beybabacığı, kırkında var yokmuş gittiğinde, kalpten. Engin çocuk daha o sıralar, minnacık, gerçi anımsıyor ya, şöyle öne çıkmış bir görüntü yok belleğinde...

Çevresinde ne çok kadın vardı beybabasının. Ciciannesine sormuştu birinde, çok eşli miydi beybabam,

diye. Anımsadıkların halalarındır, deyip kestirmişti ciciannesi. Oysa bildiği, halası tek. Bir resim var belleğinde. Solgun benizli, ama olağanüstü güzel bir genç kadın. İki büklüm, koluna girilmiş, dışarı çıkarılıyor. Koluna girenlerden biri de ciciannesi olmalı! Genç kadın ona bakıyor sevgiyle, alıp içine koymak ister gibi.

Beybabası da ölüyor birden.

Beni almaya başlamıştı yatağına... Sarılır yatardık birbirimize. İpek çarşaflarda, ipek çamaşırlarıyla ciciannem tenimi yakardı, oramı buramı mıncıklayıp kıkırdatırdı beni. Bir iki kez hamama götürmüştü, ama sanırım kadınların hoyrat davranışı yüzünden vazgeçmişti kısa sürede bundan, adından bile söz etmemişti bir daha. Evimizdeki banyoya girer olmuştuk, hadi birbirimizi yıkayalım derdi bana. Ne sevinçli, ne heyecanlı saatlerdi onlar...

Her yanlarımızı sabunlardık. Tas tas sularla, körpe badem gibi gıcırdatıp durulardı. Kendi sabunlarını da akıtır; bir kocaman havlunun içine alıp beni, yatağına dek taşırdı. İpek çarşafların üzerine fırlatıverirdi, salıncakta gibi sallanırdım yatakta. Serinlemiş, soğuk ürpertiler salan zerreler damarlanıp çıplak bedeninden yuvarlanır, zülüflenip saçlarından aşağıya sızarken acıtmadan, ovarak kurular, sonra da öpücüklere boğardı her yanımı... Tertemiz olmuş oğulcuğum! Tertemiz olmuş Engin'im... Bakardım, morarmış olurdu ciciannem, bütün bedeni dikenlenir, titrer, çenesi takırdar, meme başları emzik gibi zangırdayıp oynardı... Ay, dondum der, hoop havlunun içine atardı kendini, bana sarılırdı.

Titremesi geçmezdi hiç. Üstümüzden örttüğü yetmez, başımıza da çekerdi havluyu. Ben boğulacak gibi olurken o beni memelerinin ve karnının üzerine yastık gibi bastırır, bacaklarıyla kasıkları arasına sıkıştırıp dondum diye inleyerek beşikteymişim gibi salınırdı.

Titremesi sürerken bak, derdi, bu yatak salıncağı... Elleri başımda, sırtımda, kalçalarımda gezinir, sonra devinimi hızlanır, bir ölçüde sertleşirdi... Isınmak için birbirimizde kaybolurduk ya, onun titremesi sürerdi. İniltiye benzer sesler gelirdi kulağıma. Birbirimize dolandığımız havlunun altında, yakıcı karanlık bunaltır gibi olduğunda, pof diye, üzerimizdekini çıplak koluyla yatağın bir köşesine fırlatırdı. Ne güzel oldu ama değil mi, ısındık, derdi gülerek.

Ateş gibi yanan sıkı bedeniyle önce beni giyindirirdi. Ardından dolabın kapaklarını ayırır, çamaşır çekmecelerini açar, parfümlerini dizer, makyaj çantasını aynanın önüne bırakırdı.

Ciciannemin ipek çamaşırlarını giyişine bakardım çocukça oyunla...

"Ne tuhafsın Engin... Neler yapmadın, Esin Hanım'ın ne tür çamaşır kullandığını anlamak için..."

Yatak odaları bitişik, yatak odalarının açıldığı balkonlar da... Ama herkesin önünde, balkona çıkıp da nasıl bakarsın Esin Hanım'ın çamaşırlarına? Ayıp değil mi, onuru yok mu kadının? Ayrıca bunu yakıştırabilir mi kendine Engin, böyle bir düzeysizliği?

Elinde üç kat çamaşır, gözleri balkon penceresinde, tülün gerisinden ötelere bakıyor... İlk zamanlar ne üzüntüler yaşadığını anımsıyor. Yakası paçası bir yerlere gitmiş penye külotlar, ağzı yüzü dağılmış, balenli ya da içleri dolu sutyenler... Aman Tanrım, bunlar yakışır mı Esin Hanım'a? Ay, dünyada inanamaz böyle şeye, gözleriyle görse de... Ciciannecığı bile o yaşta pırıl pırıl, hep kaliteli çamaşırlar giyerken, Esin Hanım nasıl olur da pazar işine, işporta malına el uzatır? Olacak iş mi bu?

Elindeki çamaşırları, aralarında uygunluk gördüğü giysilerin üzerine bırakıyor Engin.

Ciciannecığı, yaşamının sonuna dek ne dış giyi-

minden ödün vermiş, ne de iç giyiminden... Tamam, yatağını ayıralı çok olmuş, ama biliyor çamaşırlarını...

Lise ikinci sınıftan üçüncü sınıfa geçtiği yaz ayırmıştı rahmetli yatağını. Bir gün banyoda yataklarımızı artık ayırmamız gerektiğini fısıldayıvermişti kulağıma. Ne nedenini sormuştum, ne de dönüp bir kez olsun konuşmuştuk bunu. Banyodan banyoya görür olmuştum onu yalnızca. Sırtını sabunlamaya girdiğimde. Sırtını döner, göğüslerini göstermemeye çalışırdı. Pörsüyüp inmişti de ondandı herhalde. Ama ne yapar eder, omuz başlarına, gerdanına birer öpücük kondurur öyle çıkardım banyodan. Görürdüm tabii memelerini... "Ah, yaramaz," derdi, gücengenliği oynayan bir sesle. Artık çıkmak üzereyken sağ elini bileğimden yakalar, köpüklü parmaklarımı öper, sonra sakınmasız kendine çevirir, yüzümü avuçlarına alıp, "Ne çok andırıyorsun babanı," diye eklerdi.

Bir de banyodan çıktığında görürdüm onu çıplak. Ama banyoda çamaşırlarını giymiş olurdu.

Daha sonra keşfediyor çamaşırların Esin Hanım'ın değil de annesinin olduğunu... Daha ilk yılları, birbirlerini yeni tanıyorlar... Esin Hanım, otuz beşinde olmalı. Eğer öyleyse, Engin ondan on, on iki yaş büyük. Annesi ise altmışında ancak görünüyor, hoş kadın. Cicianne-sinden ancak bir iki yaş küçük herhalde... Beybabası öldüğünde daha yirmisindeymiş cicianne-si...

İki kadın başlatıyor ilişkiyi, sanki içlerine doğmuş gibi... Genç yaşta birer çocukla dul kalışları, kocalarının ardından evlenmeyişleri, birbirlerine yakınlık duymalarına yol açıyor. Onlar buluştukça çocukları da bir araya geliyor doğallıkla. Esin Hanım'la Engin Bey, kâh başları yerde, kâh birbirlerine bakıp gülümseyerek, daha çok da kim kimde konuksa, ötekini ağırlayıp zaman

öldürerek günleri, haftaları, ayları, hatta yazları böyle geçiriyorlar işte.

"Bırak eskiyi de hamurunu kar Engin, beşe ne kaldı sanıyorsun?"

Önlerinde konuşuyor iki kadın. Ne kendilerinden ne çocuklarından sakınıyorlar, çocuklarının birbirinden kaçırabileceği bir şeyleri kalmadığına karar vermişler, öyle olmalı.

"Ah, bu kızıma..." Derin iç geçiriyor, "Talihi gülmedi bir türlü yavrumun," diyor Esin Hanım'ın annesi. Esin Hanım, canım benim, "Ama anneciiim," diyor cılız bir sesle, o kadar. Mık, ağzını açmıyor bir daha... Çok isteyenleri olmuş, hep geri çevirmiş. "Neden?" dercesine bakmıştır ciciannesi, hanımefendi, almış olmalı bunu. "Bilmez misiniz gençleri?" Engin'e göz atmış mıdır bunu söylerken o gün?

Sonunda Esin Hanım, düşe düşe o adama... O kaba, o görgüsüz, o, o, o pis yaratığa düşmüş.

Gittikten sonra, gecenin bir saatinde tam, likör istiyor ciciannesi, ilk kez. Yapmadığı bir iş. Sonra dudakları titreyerek, "Bu yavrucak da aşk yarası çekmiş besbelli, baksana pek mahzun," diyor, ardından varla yok arası usulca ekliyor: "Senin gibi..."

Şaşırıyor Engin. "O nasıl söz öyle?" Rahmetli, dönüyor dosdoğru yatak odasına. O da peşinden. "Aşk yarası çektiğimi nerden çıkarıyorsunuz kuzum?" diyor gözlerinin içine bakarak. Derin uçurumlarla dolu, oynak bulutların cirit attığı gözlerinde yığılıp kalmışken, o ısrar ediyor sanki: "Aşk yaranın olmadığını mı söylüyorsun?"

Soyunup yatağına giriyor, tam eğilmiş öpecekken onu, yanına girecekken, "Hayır!" diyor hıçkırıklı bir sesle. "Lütfen ışığı kapa!"

"Bütün ışıklarım kapalı, gördüğün gibi!"

Mutfak loş düştüğünden, ışığı yakıp çiğböreğin gereçlerini hazırlıyor Engin.

İlk Esin Hanım'ın annesi gidiyor. Sanıyorlar ki, o adam istemediği için gelemiyor damadının yazlığına. Ama nice sonra perperişan gördüklerinde Esin Hanım'ı, o an seziyorlar, seslendiklerinde, başsağlığı dileyeceklerini de.

İşte o zaman anlıyor çamaşırların annesine ait olduğunu. Demek ne kadar sonra çıkarmış Esin Hanım, sermek için kendi çamaşırlarını balkona! Kalitesini uzaklardan ele veren o havaimavi, filiz yeşili, kuğu beyazı çamaşırları gördüğünde, sevinçten kabına sığamıyor. "Biliyordum," diyor, "Esin Hanım gibi bir soylu, ancak böyle çamaşır giyer!" Siyah bile yok içinde... Dekoltesi zorladığında arada, o kadar...

Bilmiyorlar ama görmüyorlar mı peki oduncunun nasıl davrandığını onlara? Randevuevine gelmiş gibi; annesi mama, Esin Hanım sermaye, bu ne terbiyesizlik?.. Arada geleceksin, gelirken peşine kendin gibi görgüsüz bir iki arkadaşını takacaksın, onlar da hep bekâr mıdır anlayabilmek güç, terasta çevreye rahatsızlık verip, Tanrı aşkına nedir o cızbızlar, hadi cızbızı anladık, kuyrukyağı, insanın içini bulandıran ağdalı anason kokuları, bangır bangır arabeskler, araya kaba saba sözlerin sıkıştırıldığı ayyuka çıkan kahkahalar, tüm siteye yayın yapacaksın; hem de hiç utanmadan eşine, Esin Hanımcığa hizmet ettireceksin! E, insaf!

İnsan öylesine güzel, masum, öylesine soylu hanımefendiye bunu nasıl yapar alçak? Alçak olunca kıyılıyor demek... Engin'in anlayamadığı, Esin Hanım'ın bu olupbitti karşısında sessiz kalışı, bir sonrasında, sanki hiçbir şey olmamış gibi yeniden bu çirkinlikleri yaşamaya gönül indirebilmesi! Tanıdığı Esin Hanım, bütün bunları iğrenç bulur, elinin tersiyle bir tarafa iter, sonra prensesler gibi burnunu diker, gerisine bile bakmadan terk eder bu pis, kokuşmuş ortamı.

Ama yapmıyor işte, elini kolunu bağlayan olmalı!

Üstelik giyimine yansıyan bir yadırgı durum da çıkıyor enikonu ortaya. Dekolte giysilerini, eşinin gelişlerine saklıyor sanki Esin Hanım, oysa adamın ne zaman geleceği belli değil... Eşi olacak mendeburla onca uygunsuz erkek kalabalığının içinde böyle de giyinilmez ama değil mi? Olacak şey mi bu? Omuz, göğüs, sırt dekolteleri ne öyle? Hele birinde, oldukça kısa bir mini etek. Gerçi üzerinden şifon indirilmiş...

Ne zamandı, bir koşu onlara geliyor Esin Hanım. Buzluklarında buz tükenmiş, eşine söylemek güçmüş bunu, rakısına buz istermiş çünkü ille de. Göğüsleri inip inip kalkıyor dekoltesinde. Soluğuna içki karışmıştı. Gözleri parlıyordu, yanakları al aldı. Cicianneciği kaçın kurası, yanlarında bitivermişti. Demek geçen yıl. "Yarın neden bize gelmiyorsunuz Esin Hanım?" diye sormuştu, "Eşiniz dönecek değil mi?"

Buzdaydı eli Engin'in. Buzdaydı eli Esin Hanım'ın. Nasıl olmuştu, parmakları buza yapışmıştı da bundan kurtulmak için mi birbirlerinin parmaklarını yakalamışlardı, yoksa doğal bir yönelişle mi buluşmuştu parmaklar birbiriyle, anımsayamıyor şimdi. Anımsadığı gülümsemesi Esin Hanım'ın. "Geleceğim efendim," deyişi...

Geliyor da... Buz kabıyla birlikte... Cicianesi, ayırdında olup bitenlerin, bekliyor zaten, alıp kabı mutfağa geçiyor... İşte o zaman söylüyor içindekileri Esin Hanım: "Ah Engin Bey, biliyor musunuz, şarkılardaki gibi tıpkı... Keşke daha önce bulabilseydiniz beni ya da ben bunca gecikmeseydim..."

Engin titriyordur mutlaka, başka nasıl olabilir.

Uzanmıştı Esin Hanım, elini tutmuştu onun. Avuçlayıp delice sıkmıştı avucunda elini. "Bilin yine de..." Cicianneciğinin geleceği tutmasın mı tam o anda? Olacak şey değil elbette ama, olmuştur işte... O ki, nasıl da dikkatli insandır oysa...

En son parmakları ayrılıyor birbirinden. Bu son! Evet, son! Ne Esin Hanım başını çevirip onlara bakıyor bir daha, ne de bir söz atıyor uzaktan, dokundurma da olsa... Kalıyorlar öyle cicianneciğiyle birlikte.

Ölümünde bir başsağlığı diliyor, o kadar!

Karabasanlarla dolu o günleri bir tek Engin biliyor.

Uzaktan izlemeye çalışarak. Aynalardan yardım dileyerek... Günün olur olmaz saatinde denize giderek... Zırt pırt markete alışverişe çıkarak... Öyle kolayca terasa atamaz tabii kendini... Kapandığını söyleyip de geri çekilmişse bir kez Esin Hanım, üstelemek anlamına gelebilecek davranışlar doğru mu?

Bulguladığı en çirkin oyun, yatak odasının duvarlarından, onları dinlemek! Onu dinleyemiyor, çünkü sessizce yaşama ustalığı kazanmış bir anıt Esin Hanım. Ama eşi olacak uğursuz geldiğinde eve, iş değişiyor! Esin Hanım'la ilişiği kesiliyor da karagöz hanesine dönüyor ev. Kimi çirkin sözler, apaçık, capcanlı kulağına dek geliyor ya, Engin, bunları dile getiremez asla! Eşşek adam, kahrolası sapık!

"Tanrım, niye dengi dengine vermezsin herkesi?"

Duvarlardan taşan, taşmak ne, duvarların kustuğu sözcükleri rastlantıyla öğrenmiş Engin. Aralarında ayıca konuşuyorlar... Esin Hanım tek başına onlarla. Ne yapıyor, nasıl kurtulabiliyor bu utançtan?

Anneciği sağken gelirlerdi, onlar da iade-i ziyarete giderdi; iç dökerlerdi birbirlerine... Ah, annesiz olmuyor bu!

Çiğböreğin bile tadı çıkmıyor doğru dürüst!

Bu kaçıncı tıraşı bugün? Kazıya kazıya bir haller oldu yüzünü. Neyse ki kazasız belasız bunu da atlatıyor!

Beşe ne kaldı şunun şurasında?

"O olaydan sonra ilk kez konuşuyor benimle! Tabii ben de onunla! Yaz bitti, güz geldi, her şey değişti!"

Oh, her şey yerli yerinde... Teras tertemiz, pırıl pırıl; masa desen o da öyle... Örtüsü gıcır gıcır ütülü, düğümler atılmış koltuk minderleri, bağcıklarıyla pofur pofur... Güneye bakan arka bahçeden kesip de vazoya aldığım hokka gülleri bile tamam. Çayın suyu ocakta, çiğbörek için geriye sayışı başlatabilirim!

Az sonra o şiirli, o sevgili, o büyülü söz çıkacak ağzımdan: "E-sin Ha-nıım!.."

Aaa, seslendim bile. Duydu ki, bana döndü, bana bakıyor!

Ama niye birden ağzını açtı öyle, hem de bir karış? Neden koşuyor? Bir şey mi oldu Esin Hanım, sevgili Esin Hanımcığım, bu ne telaş?

Hay Allah, ayağım mı takıldı, neden düştüm böyle, neden avucumda masa örtüsünün bir ucu, Allah iyiliğini versin Engin, tam Esin Hanım'ın geleceği saatte, neden kırıştırıyorsun örtüyü; bak gördün mü vazoyu da tuz buz ettin, hokka güller savruldu yerlere, batmasın diye dikenleri Esin Hanım'ın parmaklarına, o güzel parmaklarına, aferin sana, dikenlerini pıt pıt yanlara büküp almıştın gövdeden, aaa, çağırdın demek, baksana Esin Hanım gelmiş, çayı demlemenin de saatidir öyleyse ama daha çiğbörek var, herhalde kulağıma bir şeyler fısıldayacak Esin Hanım, böyle eğildiğine bakılırsa, gözleri buğulu, sözleri tınılı Esin Hanımım benim, buyrun emredin kulunuza... efendim... dudağıma eğiliyor, öpecek herhalde, ama terasta böyle uluorta nasıl olur, bir şeyler söylüyor, dudakları kıpır kıpır, beni sevdiğini söylüyor olmalı, ben de sizi seviyorum Esin Hanım, çok seviyorum, meğer hep sizi beklemişim sevmek için, ah öpüyor da, dudaklarını kapamış galiba dudaklarıma, gözlerinde bir sıra yaş da var, canım benim, üzülme üzülme, sen dedim, bağışlayın, ama değdi işte gördünüz mü, sevinç gözyaşlarıdır onlar, n'olacak dünya hali, sonunda buluştuk işte...

II

Kabaran Acılar

BABALAR ARALAR

"Na işte! Şu kapıdan çıkar gideriz!"

Çıkarız dediği kapı değil, pencere, bu bir. Hadi, çıkmaya çıktık diyelim pervazdan, iyi de adımlarımızı nasıl atacağız sekiz kat aşağıya, bu iki.

O utanç, hiç silinmeyecek belleğimden. Yapıştığı yerden çıkmayacak hiç! Kendimi, yüzüme ilişiveren alaysamayla yakaladığım andaki utanç. Adam can derdinde oysa... Adam dediğim babam!

Kiraya girdiğin evin her bir yakasını, kendi barkın gibi eskittikten sonra nasıl kanıksayıp alışırsan seni kuşatan dünyaya, ben de gastroenterolojinin yoğun bakımında gedikli bir arsız olup çıkmışım meğer. Hasta-bakıcılarla, hemşirelerle, hastalarla, kimler girip çıkıyorsa...

Kişilik çizgisinin durma sınırlarını değiştirdiği; suların, insanın ayak ucundan başlayarak burnuna dek yükseldiği, sonra tam boğulma noktasında çekilmeye yüz tuttuğu bir işkence odası yoğun bakım. Hiçbir hastadan yana olamadan, onların acıları karşısında, duygularını bir kez olsun içtenlikle yansıtamadan, kimin ne isteği varsa, herkese baş kırıp boyun eğen bir hacıyatmaz tavrıyla dolaşıyorsun odada.

O yalabık hastabakıcı gülünce, yola çıkmış alaycı bir gülümseyiş senin de yüzünde konaklıyor. Bir an ya da birkaç saniye... Sonuçta konmasıyla uçması bir oluyor belki alayın, ama yakalıyorsun işte kendini. Bir daha hiçbir zaman çıkıp gitmeyecek bir utanç yerleşiyor böylece içine. Yapışkanlığını yitirmeyen. Yapabileceğin tek şey, unutmuş görünmek! Anımsayıp dokunduğunda, bir anda her yanına bulaşıyor utanç!

Güneş pencereden göründüğünde söylemişti bunu babam. Her yer, her şey karanlıktı bu işkence odasında. Çakıveren güneş, havada asılı kalmış bir umut gibi donmuş, öyle bekliyordu. Umut, o penceredeydi. Aydınlıktı çünkü, çıkış oradaydı. Bakışları aydınlığa dönüyordu hep, bir tek ona. Görüyor muydu, artık sanmıyorum. Kulakları da benim sesimi alıyordu yalnız.

Serumundan sondasından, iğnesinden sürgüsünden kurtarıp kaldırsaydım onu ayağa, sonra kol kola fırlasaydık o kapıdan, sekiz kat aşağıya.

Olsun, güneş vardı, aydınlıktı.

Yapabilmeliydim. Babamla kol kola. O aydınlık kapıdan... Artık yapamaz mıyım? Çok mu geç?

Ben senin için yapamadım, sen benim için yapar mısın bunu baba? Ben giremedim koluna, sen benim koluma girer misin? Üşüyorum, kollarınla sarar mısın?

Yine o uğursuz misafirhanedeyim. Sanki kalabileceğim başka hiçbir yer yokmuş gibi. Alışkanlık mı? Bir özelliği yok ki... Bilmem hangi genel müdürlüğün bilmem ne konukevi... Anayoldan epeyce içeride, teraslaların dürülü çizgisi boyunca, eşit aralıklarla sıralanmış karaçamların ortasında, annemin yuvarlayıp dolandırıp fırına verdiği ünlü kurabiyesi gibi, tam tepede. Bir kez helikopterle inmiştim aşağıdaki alana. Kızarmış

kurabiye rengindeydi çatıdaki kiremitler. Bademde olsa...

Lüks bir yer değil burası. Odalar sıcak sulu, o kadar. Yine de gürültüden uzak, sakin, dinlendirici.

Saatlerdir pencerenin önündeyim. İki kişi, kazaya kalmış namazını kıldı koridorun sonunda, ahşap paravanla ayrılmış bölümde. "Mescit" diye yazıyor ama değil! Karanlıktan korkan çocuğun, ıslık çalarken çalımla sergilediği titrek kahramanlığı anımsatıyor yüksek sesle sureleri okuyuşu adamın. Görmüyordum, duyuyordum. Arada, ağız dolusu nefesle sureleri yutup, sonra salıverdiği nefesle, fokurdayan çaydanlık gibi yalnızlığından sıyrılmaya çalışan bir kandırıkçı.

İki gün önce yine haykırmıştı babam, yoğun bakımda.

"Allahım al canımı! Varsan, al canımı!"

Beynime çakıldı kaldı. Bunca içtenlikle kılınmış namaza tanık olmadım ben. Namaz da bir tapınma, bir yakarma, bir dileklenme değil mi?

Tanrı duymamıştı ne yazık ki. Ama namazını kazaya bırakan adamın yakarışını duymuştu işte. Katılmış bir sesi vardı başlangıçta, önce bu yumuşayıp gevşemiş, ardından içtenlikli bir akışla adamın kendi yüreğini doldurmaya koyulmuştu besbelli.

Kış gelişlerimin birinde miyim diye kararsızlık yaşadım bir an. Soğuktan mı katılmıştı adamın sesi? Çamların üzerinde kar yoktu. Saksağanlar, bir uçup bir konan aklı karalı yelpazeleriyle karları değil; tozlanan yazı lekeliyordu, o kadar. Yazdı işte. Henüz güneş yükselmemiş, çamların tepeleri puslanmamıştı. Ama ağustostu ve ayın beşiydi.

Bir an, sakın dördü olmasın diye düşündüm, değildi. Zaten kolumdaki saat çizelgesi, beşini gösteriyordu

ayın. Tarih, bir an ürpertti içimi. Kaç saattir elimde evirip çevirdiğim bagaj fişinde de yazıyordu. Ezberlemiştim üzerindekileri. Turkish Airlines. THY. Tandır. To Esb. O4 Aug. Tk 392.

Mustafa Tandır, benden bir gün önce burada, konukevinin hem de bu odasında kalmıştı. Kanıtı elimde tutuyordum. Burada önce o konuk edilmiş; ardından, başörtüsünden inen mısır püskülü yağlı saçları, muslin çoraplarıyla, aklı fikri konuklardan koparabileceği bahşişte olan şişman kat hizmetlisinin, lavabo ve banyodaki kullanılmış sabunlara bile dokunmadan, yalnızca çarşaflarını değiştirip şöylece havalandırıverdiği oda, bu kez bana sunulmuştu. Ama tuvalet kâğıdı değiştirilmişti, şaşılacak şey!

Bunaltıcı yaz sıcağı, daha şimdiden bedenime yapışmaya başlamıştı. Bir yandan yapışıyor, bir yandan derimin altında uç vermiş pütürleri zımparalayıp dikenliyordu.

Böyle bir yaza bulanmışlıkla gitmiştik Hediye Halama.

Ödemiş'ten kalkıp İzmir'e giren otobüs, diğer araçlarla birlikte, varyantın dolambacından akarken, bir dirsekte durmuş; kılıfını babamın kendi elleriyle diktiği o eski model meşin bavulla, bahçeden özenle toplayıp yerleştirdiğimiz olgun papazeriği, sararmaya yüz tutmuş şekerpare dolu sepetle arka kapıdan aşağıya atlamıştık. Babam ve ben. Babam, fotoğrafa bakılır bakılmaz, karede sözü geçen adamın hemencecik kendisi olduğunu gösteren bir tutumla ilerlemişti.

Yüzünü göremiyordum ama böyleydi. Mutlaka böyle olmalıydı. Lisede okurken, öğretmenlerimle görüşmeye geldiğinde, onu çok uzaktan görür; fotoğraftaki komutanın ileriyi delen bakışları, sert adımlarıyla basamaklara doğru ilerleyişini izlerdim.

Az ötede duraktan bindiğimiz, camları, sara nöbeti geçiriyormuşçasına zangır zangır titreyen, daracık caddede takunyalı seslerle ilerleyen Halilrıfat otobüsünde, sıkı sıkı yapışmıştım kucağımdaki sepetin sapına.

Bavulsa babamın kucağındaydı.

"Allah aşkına Hediye," dedi babam, "şu kapıyı kapa n'olur!.."

Kapı aralığından bir an şaşkınlıkla başını uzatacakken, şaşkınlığa fırsat bulamadan daha, sevince gömülüveren bir kadındı Hediye Hala. Ben ilk kez görüyordum onu. Sonradan almış olmalıydı kilolarını. Neden bilmem, öyle gelmişti bana. Babamsa, yanında çıta gibiydi. Yüksek belli bol paça pantolonunun üzerindeki beyaz frenkgömleğinin kol uçlarını, dirseklerine dek kıvırmıştı. Sinekkaydı tıraşlıydı, yuvarlak burunlu pabuçları ise pırıl pırıldı.

"Bir daha çalayım kapıyı, yeniden aç!"

Yalnızca iki kez mi açıldı kapı, yoksa üçüncü dördüncü kez de yinelendi mi bu sahne?

Ardından nasıl sarıldılar birbirlerine. Babam, "Hediye," diyor, Halamsa, "Ağabeyciğim," diye inliyor, birbirine gömülmüş iki başlı, iki sesli tek yontu halinde, derinden gelen bir uğultuyla, sarsıla sarsıla ağlıyorlardı.

Şu annem ne fesat kadın! İlle bir aşk öyküsü yakıştıracak ikisine. Çocukken doğal gelirdi bu bana, iki kardeş arasında. Sonraları, Hediye Halamla babamın, kardeş değil de kardeş çocukları – hala kızı dayı oğlu olduklarını fısıldayınca annem, bir kez daha hayran kaldım fotoğraftaki komutana.

"Bak oğlum, girip çıkılabilecek kapı, sanıldığı kadar çok değildir hayatta!"

Ben elini öperken o yakalayıp çoktan sarmıştı be-

TİYATROLAR AYNALAR

Ne adamdı dayım.

Dünyanın işini aynı zamana sığıştırmak isteyen biri gibi hızla içeri dalar, giysilerinde ne denli cep varsa, içlerini bize boşaltır, bu kezlik parası olmadığı için armağanlar getiremediğinden söz edip sigara paketinden köfte ekmek sarmalıklarına her biri ayrı, tuhaf kâğıtlara renk renk kalemlerle yazdığı şiirlerini kardeşimle bana sunduğunu söyler, aynı anda hepimizle konuşur, sorularımıza yanıtlar yetiştirir, babamdan arta kalmış ne denli içki, sigara varsa kaşla göz arasında onları tüketir, babamın kendisine olabileceğini sandığı gömleklerini, pantolonlarını dener, "Bir kat da çamaşır verseydin bari," diyerek annemin, o daha kapıdan daldığında sobasını tutuşturduğu banyoya girer, bir yandan türkü söyleyip bir yandan su dökünür, bir yandan da konuşmasını sürdürürdü. Birkaç dakika sonra şımarık bir çocuk sesi duyulurdu içeriden: "Abla be, sırtımı sabunlasana n'olur!"

Annemin mevsimine göre önümüze koyduğu bir tencere patlıcan dolmayı, türlüyü ya da lahana kapuskayı, karnabaharı mideye indirir; ardından hemen oracıkta, hepimizin önünde, olanaklıysa uzanıp kıvrılır, değilse yaslanıp başını dayar derin uykuya dalıp horul-

tular içinde bir iki saat uyur, sonra da silkinerek uyanır, "Tüh, geç kaldım," diye söylenir; girdiğinde evin havasına kattığı o neşe ve sevecenlikle kardeşime de, bana da ayrı ayrı sarılır, "Söz, bir daha sefere balonlar, kuşlar, horozşekerler, pamukşekerler, kâğıthelvalar getireceğim size," der, kapıya yönelirdi.

Çıkmadan, kapının önünde annemle uzun uzun sarılırlardı birbirlerine. Ayrılırlar, yeniden sarılırlardı. Bu arada, nereden çıkardığını göremediğim bir tokayı saçlarına iliştiriverirdi annemin ya da bir fular dolardı boynuna. Bir an durur, başını omzuna yatırırdı yumuşacık. İkisinin de sırtlarının sarsıldığını görürdüm uzaktan. Yaklaşmazdık yanlarına. Yalnızca onlara özgülenmiş bir tören gibi gözükürdü bu bize.

Geldiği gibi çıkar giderdi dayım. Aynı heyecanla.

İşaret levhası gibi havada donup kalmış eli kolu öylece çakılırdı beynime.

Yorgun, bir yerlere serilirdik dayım gittikten sonra.

Annem, kardeşimle beni iki yanına alıyor dayımın uğradığı günlerin gecesinde. Serdiği yer yatağının ak patiskasında, karlarda yuvarlanırken biz, annem çekiyor yorganı üzerimize. Kara gözlerindeki buğu, daha yoğunlaşıyor böyle zamanlarda.

Kardeşim de ben de memelerine uzanıyoruz yorganın altından. Hoşuna gidiyor, gülüveriyor. Yine öyle. Ama bu kez nedenli nedensiz hıçkırmalar karışıyor gülüşüne. "Bedenini yaralar sarmış... Kanser olmasın, evlerden uzak..."

"Dayım ne zaman gelecek anne?"

"Bilmem..."

Kollarıyla sarıyor bizi. Yumuşak, etli kolları, koltuk altının kaynamış süte çalan kokusu hoşuma gidiyor. Yüzümü memesiyle koltuk altı arasına gömüyorum. O, kesik kesik konuşmayı sürdürüyor. Yer yer de inliyor sayıklar gibi...

Kardeşim uyumuş oluyor bu arada. Ben iki yaş büyüğüm ondan. Okula gideceğim bu yıl, annem parmaklarıyla sayıyor, altı ay kaldı diyor. Uyumuyorum annem konuşurken, onu dinliyorum. Sorular sorduğum oluyor, gömdüğüm yerden çekip yüzümü.

Annem anlattıkça atları tıkırdıyor faytonun. Büyük dayımlar bize geliyor...

Dayıma "küçük dayı" demiyoruz da, ötekine hep "büyük dayı" diyoruz. Annem böyle belletmiş. Sonra inanmaz zorluyor beni, "Anımsıyorsundur," diyor, "nasıl anımsamazsın, sarılıp öpmüşlerdi, armağanlar getirmişlerdi eve, sana oyuncaklar, kardeşine çeyrek lira." Anımsamıyorum oysa, n'apayım, yalan mı söyleyeyim anımsıyorum diye...

Büyük dayım subay, bu yüzden orduevinde kalıyorlar. Sıkışmayalım, gündüzleri birlikte oluruz nasılsa... Annem, yengesini seviyor. Ayrısı gayrısı olmayan bir kadın... Çocuklarını da ayırmıyor bizden. Hep birlikte oynuyoruz. Onlar bizden daha büyük. Yaz zaten, domates hıyar, kızartma, yoğurt yetiyor... Bir de cızbız köfte maltızda, tamam.

Sabah faytonla geliyorlar, tekerleklerin çeliği, atların nalları arnavutkaldırımı yollarda kayıp kıvılcımlar çaktırarak. Bir komutan edasıyla faytondan inip büyük dayım açık kapıdan içeriye giriyor, selam vermeye de gönül indirmeden.

Karısına da öyle davranıyor. İşlerinden söz etmeyi askeri gizleri açıklamak biçiminde aldığından, çocukları, okullarını, mal mülk para işleriyle çarşı pazarı, yeme içmeyi, giyimi kuşamı konuşuyorlar aralarında, o kadar. Çocuklar da uyum sağlıyor düzene. Sen benim en büyük yardımcımsın demeyi unutmuyor yine de büyük dayım karısına. Komutan, yardımcısı, çocukları geçinip gidiyorlar.

Dayımın bize uğrayışlarını bu gelişlerinde kaçırı-

yor işte annem ağzından. Aman Allahım, kükrüyor büyük dayım. Sen o iti nasıl alırsın eve? Sus, diyor annem, sus yalvarırım ağabey, kocamın kulağına gitmesin sakın!..

Annem kolunu aralayıp yokluyor.

"Uyudun mu?"

Bu kadarına kim dayanabilir? Uykumda belli belirsiz yataktan çıktığını ayrımsıyorum. Babama mı gidiyor?

Ne adamdı ama dayım.

Gizli bir âşık gibi girerdi aramıza, annemi, bizi bir kez daha fetheder, öyle giderdi. İple çekerdik gelişini. Tam bir bayram havası estirirdi çünkü evde. Yüzünün, vücudunun kimi yerlerindeki morlukları, şişkinlikleri, hatta yarayı bereyi görmez değildik. Sonra üstünün başının döküklüğünü, uzamış sakalını... Ekşimiş tuhaf kokular da salardı üstelik. Ama buna karşın neşesinden, sevincinden bir şey yitirmezdi. Umutluydu hep. Düşleri vardı, her gelişinde ucundan kıyısından sözünü ederdi bunların. Buharlaşmayan, uçucu olmayan bir sabırla beklerdi, günün birinde nasılsa gerçekleşecekti düşleri, biliyordu.

Ne iş yapardı dayım, nerede yaşardı, annem de bilmezdi. Evi, karısı, çocukları var mıydı, hangi kentte oturuyordu, nasıl geçiniyordu, bunları da bilmiyorduk...

Bildiğimiz telaşlıydı, hep geç kalmış oluşu... Yakınlara gelmişken uğrayıvermişti öyle, bizleri özlediğinden, zaman bulamadığı için armağan da alamamıştı tabii... Ama ceplerinden tomarla resim çıkarmayı ihmal etmezdi, hepsi bizimdi... Usulca, ustalıkla anneme sunduğu bir iki küçük şey sonra...

Ülkenin her yanıyla bağlantısı vardı konuşmaları-

na bakılırsa. Ya bir yerlerden çıkıp gelmişti ya da bir yerlere yetişecekti.

Hepimiz de ağzının içine bakardık, yeter ki anlatsın... Daldan dala konar, şakır gibi konuşurdu, büyülerdi bizi hep. Biri peşinden kovalıyormuş gibi hızlı hızlı. Doktor Ziya'yı bu konuşmalarının birinde tanıdık. Kim kim kim? Doktor Ziya. Bacaksıza bak, doktor deyince kulak kabartıyor hemen. İğne yapıyor mu? Yo, hayır bir tanem, o gönül doktoru! Gönül doktoru ne demek? İnsanları sevmek demek... Söyle şimdi, hoşlandın mı Doktordan? Götüreyim mi seni ona? Evet!

El çırpmıştım sevinçle. Çünkü dayım unutmazdı, verdiği sözü tutardı.

Dikkat ediyorum, onun uğradığı günler, annem bir ara kayboluyor, sonra bir Yeni Rakı şişesiyle çıkageliyor gecikmeden. Mutfağa girip mezeler hazırlıyor, babam işten döndüğünde, kendisi için donatılmış masa buluyor karşısında. Babam, hüzünlü uzun bir yüz. Yavaşlatılmış çekimle dolaşıyor evde, dayımın tam tersi. Ağır, duralayarak konuşuyor, bir de hüzünle...

Zamanla ayırdına varıyorum, annemle ilişkilerinde belirsiz bir uzaklık duruyor aralarında. Masa hazırladığı akşamlarda, çok geç olmadan yatak sermeye koyuluyor annem.

Sonra o sıcacık kuytuda buluyorum kendimi. Süt güğümüyle kaynamış süt buharı arasında. Bir yanda ben, öte yakasında kardeşim...

Işıkları da söndürmüş annem, anlatmaya koyuluyor, hüzünlü yüzü dışarıda rakı masasında kalıyor babamın.

Annemle dayım, benimle kardeşim gibi... Bir farkla, annem abla, bense ağabeyim. Ama onların arası da bizimki gibi. Ben nasıl ağabeylik yapıyorsam kardeşime, o da ablalık yapıyor... İşte kardeşim minicik daha,

uyumuş kalmış yine. Ama yalnız değiliz, annemiz babamız var. Oysa dayımla annemin anası babası da yok. Kalmamış. Gitmişler, çok uzaklara...

Dayıma sahip çıkmayıp da ne yapabilir annem?

Büyük dayım laf anlamaz biri. Kestirip atıyor. O akşam faytonla dönerlerken, son görüşleri birbirlerini; artık ne o annesini arıyor, ne de bu büyük dayısını... Hem annem ne yapabilir ki kadın başına?.. Kopup gidiyorlar birbirlerinden. Kaç yıl geçiyor aradan, üç mü? Ama ne ses verdiği var büyük dayımın, ne de arayıp sorduğu...

Babam çok alınıyor büyük dayımın davranışından... Terk edip çıkışını yediremiyor kendisine. Ne demek bu, diyor, biz eşşek başı mıyız burada... Esip gürlüyor... Ardından annemi kalaylıyor bir sıra... Demek dayım olacak serseriyi, çete başını gizli gizli eve alıyor, ha? Nasıl olur bu? Nasıl ama, nasıl?

Ama ne adamdı dayım.

Hangisi hangisinden önceydi karıştırdım, karıştırıyorum da hâlâ.

Doktor Ziya'ya götürmüştü.

Annem anlamıştı dayım olduğunu, sezer, bilirdi zaten. Gelecek derdi, gelirdi. Neden babamla evlenmiş derdim annem için, dayımla evlenseydi ya...

Doktor Ziya'nın bir adı Robin Hood'du. Doktor demiyorsa dayım, Robin diyordu ona. Burası, onundur demişti, eliyle her tarafı göstererek.

Şaşkın, daha çok da hayranlıkla bakmıştım. Nasıl büyük yerdi böyle...

Yanından geçen herkese selam veriyordu Doktor Robin Ziya. Mavi gözlüydü, dal gibi inceydi. Saçları kabarık, briyantinliydi, arkaya taralıydı. Üzerinde pelerini andıran bir giysi vardı. Çok uzaklara bakıyordu, uzaklarda birilerini arıyormuşçasına. Sonra birden bu-

luvermiş gibi yanımızdan ayrılıyor, ötede birileriyle konuşuyor, konuştuklarından kimileri ceplerinden para çıkarıyordu.

Doktor Ziya dönerken, kulağıma fısıldamıştı dayım, bir adı da Likör Ziya'dır onun. Anlamadan bakmıştım. Mutluydum. Çok eğlenceli bir yerdi. Dayımlar şaraba, hatta ispirtoya fitken Doktor, likörden aşağısını kabullenmezmiş, onu anlatıyordu bana. Ne doktoruydu biliyor muydum hem? Tiyatro doktoruydu Robin... Ne demek tiyatro? Oyun demek, bildiğimiz oyun, hani birlikte oynuyoruz ya evde, onun gibi işte! Yaşasın, ne güzel!

Likörün yanında bir masrafı daha vardı Doktor'un, berbere verdikleri yok mu, bu batırıyordu onları. Hesapları ortaktı çünkü... Ötede bir kulübede kalıyor, garajdan topladıklarını yoksullara dağıtıyordu Doktor. Orada sabahlara dek çalışıp proje hazırlıyorlardı birlikte.

Onlar tiyatrocuydu. Peron tiyatrosu yapıyorlardı.

Anneme anlatıyorum, dayım bıraktıktan sonra beni eve. Annemin çocuk gülüşlü yüzü. Dayım oyalanmıyor o gün, dönüyor hemence. Ayrılırken kardeşimin bakışına dayanamıyor. Kızlar için uygun olsaydı, seni de götürürdüm bir tanem. Biz, seninle başka yerlere gidelim başka zaman, olmaz mı?

Garajdan eve dek, beni omzunda getiriyor dayım. O atmış dıgıdık dıgıdık, ben de sürücüsü... Parası var mıydı bakalım, diye mırıldanıyor annem. Anneme şaşıyorum. Onlar öyle zengin ki...

Peronlarda oynadıkları oyunları anlatıyorum sonra. "Asker uğurlama", "hasta taşıma" oyununu... "Ee," diyor annem merakla, "polis gelip de karışmadı ya?"

Annem tiyatronun oyun olduğunu bilmiyor ki... Anlatıyorum. Oyunlarının çok beğenildiğini, pek çoğunun para da verdiğini... Annem rahatlamış, yayılıyor.

O gece yine koynuna alıyor bizi. Dayımı görmek bile yetiyor ona...

Ne adamdı dayım ama.

Bir gelişinde, babam da çıkagelmez mi üstüne, rastlantıydı herhalde. Görmemiş gibi yapmış, yatak odasına geçmişti. Annem, rahat bir soluk koyuvermek üzereydi ki, bağırarak fırlamıştı dışarı. Uzun yüzündeki hüzün değişmeden: Hırsız!

Kardeşimle ben ağzımız açık seyretmiştik. Babam yumruk atmıştı dayıma. Dayımsa, parmakları arasında döndürüp dolaştırdığı kâğıt parayı bize göstermiş, "Vallahi kabahat bende değil," demişti. Sonra parayı, parmaklarından silkmek istemişti, ama para sıyrılıp düşmüyordu nedense. Babam donmuş bakıyordu. "Bak enişte, bak," demişti dayım, "görüyorsun ya, paranda kabahat, bırakmıyor parmaklarımı."

Bakışlarımızı da takarak peşine, usulca çıkmıştı evden. Babam, ne diyeceğini bilmez halde kalmıştı öyle.

Annem, sırtını dönmüştü hepimize. Besbelli, göz göze gelmek istemiyordu bizlerle.

O akşam, iki iş arasında yine rakı sofrası kurmayı başarmıştı babam için. Babamsa giyinmiş, o uzun yüzüyle dışarı çıkmıştı. Annem, babamın çok kızgın olduğunu söylemişti. Sarhoş dönebilir eve, aman yatalım hemen!

Annemin kollarında dayımı düşünmüştüm, tiyatrosunu...

Annem, büyük dayımdan söz açmıyor artık. Ne yapayım ben, diyor, her koyun kendi bacağından asılır... Ben miyim bunların nedeni? Sırt mı çevireyim? Felek zaten vurmuşken ben de mi vurayım? Yakışır mı? Şuncacıkken bile güvenini boş çıkarmamışım onun. Hele anamız babamız da gittikten sonra nasıl yaparım bunu?

Büyük dayım, dedemle anneannemin arka arkaya ölümlerine, dayımın neden olduğunu söylüyormuş, annem katılmıyor buna. Allah var, öyle bağlıydılar ki birbirlerine... Önce annemi yitirdik kalpten, ardından babamı, fazla yaşamadı, üç beş ayına o da gitti. Onların ölümüyle ne ilgisi var şimdi şu zavallının?

Ellerindeki avuçlarındakini ona yedirmişler, daha neler... Zavallı anacığıyla babacığının neleri varmış ki zaten? Hiç insaf yok şu adamda, ne ister elin garibinden?

Dayımın böyle yaşayışının bir nedeni varmış elbette, olmalıymış. Hiçbir şey, böyle kendiliğinden ortaya çıkmaz ki...

Anneme göre dayımı derbederliğe iten, lisedeki öğretmeni ilkin... Onu tiyatroya bulaştıran o... Ama dayım da kafasına takmış bu arada tiyatroyu, Allah var. O sıra mı, ondan önce mi, yoksa daha sonra mı, bir de o kıza kaptırıyor mu kendini? Sonunu hazırlayan bunlar işte dayımın. Değilse parayla pulla ne ilgisi olacak onun? Varsa harcayıp savuran, yoksa aç yatan biri o. Doktor Ziya farklı mı sanki? Al birini vur ötekine.

Suçlamaya kalktın mı, kolay elbet!

Ama dayım ne adamdı.

Yediği yumruğun ardından babam için tek kötü söz etmemişti. Tersine, babamın güçlü yumruğu olduğunu anlatmıştı bize bir geldiğinde, ballandırarak. "Hadi," demişti, "babanın yerine geç sen şimdi, bana yumruk at." Ben yumruğumu savurunca da, boylu boyunca yere yıkılmıştı dayım. Güçlükle kalkmış, "Üf be," diye haykırmıştı, "ne yumruk varmış sizde böyle baba oğul. Demek sen de babana çekeceksin... Aferin sana bacaksız!" Sonra öve öve bitirememişti o hüzünlü babamı benim. Ne iyi insandı, ne erdemliydi... Annem, gözlerini açmış, dayıma bakıyordu.

Onca istememe karşın anlatamamıştım bunu babama. Dayımdan söz edemezdik ona. Bu, annemle bizim aramızdaydı yalnız.

Yazdı. "Hadi," demişti kardeşime, "dondurmacıya gidelim..." Kardeşim atılınca, dayım, acındırıklı eklemişti: "Bu sümüklü oğlan da gelebilir mi hanımefendi?"

Birlikte dondurmacıya gitmiştik. Dayım, dondurmacının yerine geçmiş, Maraşlıların hünerini aratmayacak bir ustalıkla külahlarımızı kendisi doldurmuştu.

Annem de yanımızdaydı...

Gece kıkırdayıp nazlanıyor annem.

"Sakın," diyor, "fazla emmeyin sütümü. Külah külah dondurma yediniz ya... İşte böyle sevgi dolu bir insan dayınız... Kime ne kötülük edebilir ki?"

Fısıltısı, güğümle kaynamış süt arasına yatırdığım kulağımda uğultular yaratıyor.

Öyle akıllı adam ki dayım... Bütün okullarını pekiyiyle bitiriyor. Üniversiteyi bile... Dayım üniversitede mi okudu? Tabii ya... Bir kez daha hayran kalıyorum dayıma... Her kezinde nasıl usta şaşırtmakta insanı!

Ama bahtı kapandı mıydı birinin, açılmıyor öyle kolayca... İstediğin denli didin, uğraş artık. Yok yok... O öğretmen çıkmasaydı karşısına, tiyatro topluluğuna katılmasaydı ardından, o kıza tutulmasaydı başka türlü mü olacaktı sanki? Dayım benim, böyle bir dayı. Dayım çılgın, dayım serseri, dayım sarhoş, dayım hayaller peşinde, dayım dünya malını boşlamış... Ama iyi insan dayım, heyecanları var, aşkları, tutkuları, en önemlisi çocuk o daha, çocuk... Hiç büyümeyecek bir çocuk!

Çocuğum deyip, bir kardeşime, bir bana sarılıyor annem.

Kardeşim derin uykuda. Bense bayıldım, bayılacağım...

Biliyor musun, senin gibi dayın. Çocuk! İkiniz de çocuğumsunuz benim! O büyük oğlum, sen küçük!

Dayım ne adamdı ama.

Onu son görüşümde yine her zamanki gibi aceleyle çıkagelmiş, "Haydin," demişti, "ne duruyorsunuz, gidiyorum, yolcu etmeye gelmeyecek misiniz dayınızı?"

Kardeşim havaya fırlamıştı.

Adana'da iş bulmuşlardı. Doktor'la birlikte tiyatro yapacaklardı orada. "Ama hiç belli olmaz, bakarsınız tiyatro yapmak yerine, garajı satın almışız..."

Annemin gözlerinde bir görünüp bir kaybolan parıltı, inansın mı, kuşkulu... Kardeşini bilmez mi?

Doktor Ziya'yla birlikte altı okka yapıp havaya fırlatmışlardı beni.

Kahkaham içime gömülmüş gülerken ben, çekmişti bizi dayım. "Ne dersiniz, evleneyim diyorum artık!" Annem, sevinçle iç geçirmişti: "Keşke..." "Bakın," demişti, "bu güzel hanımefendiyi de alıyoruz yanımıza, kendisiyle her an evlenebilirim." Dayıma, Doktor'a benzeyen püskül saçlı bir kadındı... "Hem biliyor musunuz, iki de çocuğu var. İş kolay yani, çocuklar bile hazır!"

Sonra perondan çıkan otobüsle birlikte yitip gitmişlerdi.

Annem, bir avcuna bakıyordu, bir uzaklaşan otobüse.

O ne demiştim anneme, avcundaki el aynasına bakarak, dayım mı verdi? Annem, buğulu gözlerine daha fazla engel olamamıştı. Ayna, gözlerinden inen yaşlarla ebrulanırken mırıldanmıştı. Bilmiyorum, Şekispir'in aynasıymış...

Çayı neden sevdiğimi anlatmış mıydım size?

Çay içerken oluyor bu. Yudumumu alacakken, bir

ağlama isteği... İndiriyorum mideme o yudumu, güçlükle bastırıyorum bunu. Sonra yeni yudum, yeniden ağlama isteği...

Yüzümü gerilere çeken çizgi bu yüzden.

Ağlama isteğimi hem kamçıladığı, hem dizginlediği için seviyorum çayı...

Hay Allah, dilenci mi sandınız beni? Hiç gülecegim yoktu... Olur mu hiç? Bakmayın kılığıma, derbeder görünüşüme, kendimi salmışlığımdan bu, başka şeyler getirmeyin aklınıza... Dilenci değilim yani, belki bahtsızın biriyim o kadar. Otobüsünün hareketini bekleyen bir yolcu... Hadi, oturun da dinleyin şimdi...

Bir dayım vardı.

Ne adamdı.

BEKLENENLER YÜZLER

Biliyor musun anne, bu sahneyi daha önce de yaşadım ben...

Evet evet, böylesin, yatıyorsun, yüzün kâğıt gibi. Haykırmış olmalısın, belki de çığlık attın... Babam bileklerini, şakaklarını ovuyordu, burnuna kolonya tutuyordu. Camlı odada, keskin bir koku. Yok yok, özür dilerim, camlı oda sonra... Yöneldiğimde divana, babam elinin tersiyle kovmuştu beni:

"Koş çabuk Allahın cezası, taksi bul!"

Fırlamıştım, aklım sendeydi anne...

Yoksul muyduk, bilmiyorum. O yıllar varsılla yoksulu ayıran ne birbirinden, ayırdında değiliz bunun... Yoksul deniyor birilerine, zengin deniyor ya da, ama hepimiz aynı somunu yiyoruz bir kıyıcığına katı yoğurt sürülmüş, üzerine biraz salça vurulmuş, içine biraz kuru peynir sokuşturulmuş... Üstümüz başımız da aynı. Aynı evlerde oturuyor, soğukta birlikte titriyoruz takırtılarla.

Çamurlu sokaklarda birlikte koşuyoruz... Barışların ayrı olduğunu biliyorum o kadar. Adı bile benzemiyor bizimkilere. Barış adını ne duymuşum, ne de Barış diye bir arkadaşım olmuş... Hoş, Barış arkadaşım da değil. Mahallemize taşınmış bir yabancı, el... Cam gibi gözleriyle iri iri bakıyor bize. Üstü başı hep temiz. Üze-

rine çamur sıçratmamak için zor tutuyoruz kendimizi. Kolay bu, ama öyle güzel, içten bakışı var ki, bir de öyle saf, insan kıyamıyor... Barış, küfürlü de konuşmuyor hiç. Öğretmenimiz gibi, hep ölçülü, dikkatli...

Tamam, annesinden babasından geliyor çekintimiz. Öğretmen gibi ikisi de. Annesi öğretmen zaten. Sabah gidiyorlar, akşam yine birlikte dönüyorlar. Giysileri ütülü, uzaktan bile ayırt ediliyor bu. Okuma kitabımızın içindeki siyah beyaz fotoğraftan canlanmışlar da bizim sokağa düşüvermişler sanki.

Sahi nerden gelmişler, burayı nasıl bulmuşlar?

Necdet, "Sen farklı mısın?" diye söyleniyor bana. "Niyeymiş?" diyorum efelenerek. "Nerden çıkarıyorsun bunu?" "Senin baban da memur değil mi?"

Ne güzel unutmuşum bunu... Necdet'in anımsatması canımı sıkıyor. Karşı çıkacak bir yan arıyorum, buluyorum da. "Baksana sen bana, hiç benziyor muyum Barış'a?" Necdet bir an kalınca yapıştırıyorum hemen: "Babam bankada memur olmuş da ne olmuş? Biz ayrıyız, onlar ayrı..."

Gerçekten ayrıyız. Dünyalarımız ayrı. Bunu görmemek için aptal olmak gerek! Zaten onlar, biz yokmuşuz gibi yaşıyor, dostluk kurmaya yönelişlerinden, inadına inadına bize görünmek isteyişlerinden çıkarıyorum bunu. Bizse varlarmış da yoklarmış gibi yapıyoruz sürekli. Gözlerimiz üzerlerinde hep, onları izliyoruz durmadan ama oralı değiliz aklımızca, başımız havada ıslık çalıyoruz...

Zehranım'ın, Barış'ın annesi, çalışıyor olmasından kaynaklanmıyor bu. Çalışan kadına alışık mahalle. Necdet'in annesi bile çalışıyor, gündeliğe gidiyor. Bir başka arkadaşımızın babası belediyede sürücü. Belki başkaları da var.

Zehranım'ı ötekilerden ayıran yarattığı çekim... Herkesten farklı o. Öğretmen okulunda öğretmen. Öy-

lesine güvenli, kendisinden emin, güzelliğinin de önüne geçiyor bu. Ürküntü yaratıyor üzerimizde. Gözlerimize bakıp gülücükler dağıtıyor, başımızı eğiyoruz yine biz. Bir de güzel; kaşı gözü, burnu dudakları resim gibi pırıl pırıl, ne pürüzü var ne pütürü, ne de et beni. Dudakları hep kırmızı, saçları dalgalı, ince çorap giyiyor. Geçerken yanımızdan kokusunu içimize çekiyoruz, mis gibi. Hiçbirimizin annesi Zehranım gibi kokmuyor. Bunu en iyi annelerimiz biliyor. Hepsinin de gizli düşmanı bu yüzden. Üstelik kendileriyle ilişki kurmaya kalkıyor, uzak durduklarını anlamazdan gelerek. Tehlikeli kadın. Kimselerin kapı açmadığı, ama herkesin arkasından gizlice izlediği, bir yandan çekinip kin beslediği, bir yandan ona benzemek, onun gibi görünmek için içinin çekildiği... Annelerimiz, onun yanında ne kadar düz, sıradan, zavallı...

Barış, işte bu Zehranım'ın oğlu. Cam gözlü bir taşbebek.

Harun, Barış'ın babası, daha az dikkatimizi çekiyor demek. Azıcık çabalasa babalarımız da Harun gibi olabilir pekâlâ. Ama annelerimiz bir fırın ekmek yese, yine de eline su dökemez Zehranım'ın. Daha nasıl anlatabilirim, farklı işte.

Annemiz, babamız, evlerimiz, Necdetlerin evde beslediği inekleri yokmuş gibi, sokağa çıktığımızda hepimize gülümsüyor Zehranım. Pancarlaşmış yüzümüze, burunlarımızdaki sümüğe, yanaklarımıza, çenelerimize yerleşmiş temreklere aldırmadan yumuşacık eliyle seviyor bizi. "Günaydın," diyor, radyodan yayılmışçasına kulağımıza kadifeler döşeyen tatlı sesiyle... Sevmeyenimiz yok Zehranım'ı, annelerimiz kötüleyip çekiştirdikçe onu, inadına daha çok seviyoruz kadını. Her evde, üç öğün konuşulan, dedikodusu yapılan onlar.

Zehranım'ı ne denli seviyorsak, Barış'ı da o denli kıskanıyoruz... İçimize almamak bir yana, en büyük düşmanımız o.

Necdet, günün birinde tutamıyor kendini, geçerken yanımızdan, kulaklarını örten başlığı sözgelimi, o bile ayrı, bizim de var elbette, ama kaba saba, orası burası çarpık, o da biliyor bunu, bilmemesi olanaksız, bakamadığı için de yüzümüze başı yerde, "Seyret şimdi," diyor. Elindeki kartopunun içinde inek dışkısı. Bir anda nasıl karar veriyorum, nasıl oyununu bozuyorum Necdet'in, ben de anlamıyorum.

"Al öyleyse," diyor Necdet, geriye çekilip kaçmama izin vermeden bana hizalıyor kartopunu. Barış kurtuluyor, olan bana oluyor. Aaa, bir de ayırmaya geliyor, sanki kavga ediyormuşuz gibi. "Sen git!" diyorum Barış'a, fırlayıp Necdet'i kovalıyorum.

Ertesi gün Zehranım, öpüyor da beni. Necdet, kıskançlıktan kudursun. "Sen, ibnesin," diyor bana.

Kütüphaneye film seyretmeye gidiyoruz. Necdet yok, inekleri gütmeye gitmiş Günbattı'ya. Öhhö öhhö veremliyi izleyip üzüldüğümüz, soya fasulyesinin sayılamayacak çokluktaki yararlarını öğrendiğimiz, NATO'nun erdemini, Amerikalıların nasıl birer iyilik meleği olduğunu, komünizmin tu Allah belasını versin belle-diğimiz filmi bilmem kaçıncı kez izliyoruz kütüphanenin orta yerindeki büyücek salonda, tıkır tıkır kedi mırıltıları, ışık konisinde yüzen toz zerrecikleri arasında, sararmış patiskaya düşen siyah beyaz görüntülerle...

Büyücek bir kare salon. Film bitince ışıklar yanmıyor, pencereleri örten siyah perdeler çekiliyor, içerisi aydınlanıyor. Karenin üç duvarında kütüphanenin dolapları... Kitap seçmeye yöneldiğimde, yanı başımda Barış'ı buluyorum. Fısıltıyla konuşuyoruz. Müdür bey, elinde cetvel, dolaşıyor, ses çıkaranın vay haline.

"Baban ne iş yapıyor?" Aklıma ilk gelen soru bu. Zehranım'ı iyi kötü tanıyoruz da Harun kim, pek bilgimiz yok hakkında... Boyunbağlı, sinekkaydı tıraşlı, fötrlü, dizinden aşağılara inen koyu kahverengi kalın

kumaştan paltolu bir adam. O da gülüyor bize ya, iğreti kalıyor yüzünde bu.

"Babam yok ki benim."

Bir an inanamıyor, bakıyorum yüzüne. Cam gözleriyle öyle bakışıp kalmamız ne kadar sürüyor bilmiyorum, o bozuyor yine sessizliği: "Harun Abimi soruyorsun..."

Daha bir şaşıyorum. "Abin mi o senin?"

Müdür bey, eğriler çizdirdiği bakışıyla cetvelini yelpazeliyor uzaktan. Sorumun yanıtını alamadan yerlerimize dönüyoruz, çektiğimiz ilk kitapla. Eh sana göstermez miyim Necdet? Bak, neler biliyorum? Anlatırsam eğer, ne olayım... Boka bulaştırır mısın, gör gününü...

Kitabımı çarçabuk okuyup, aldığım yere, üstelik karıştırıyorum da yerini, tepiştirdikten sonra bakınıyorum Barış'a, okuyor daha, bir kitap daha çekip rasgele, kalktığım yere geçecekken Barış doğruluyor, elinde kitap, bitirmiş, bana doğru, bulunduğum rafın önüne geliyor. Aranıyor, kitabını düzgünce yerleştirirken ötekilerin yanına, fısıldıyor: "Bize gidelim mi?"

Yanıt vermiyorum. Ama görüyorum, Barış'la arkadaşız artık.

Yolda anlatıyor, babası, o çok küçükken ölmüş, anımsamıyor; annesi sonra, Harun Abisiyle evlenmiş.

"Neden ölmüş baban?"

"Veremden."

Öhhö öhhö geliyor gözümün önüne, kanlı mendiller, yastıkta dağılmış saçlar, terli alın, halsiz baş, canım sıkılıyor.

"Çok acı çekmiştir."

"Düşmanlar onu hapislere atmış..."

Subay herhalde babası.

"Orada kapmış hastalığı..."

Evde, dolaplarından kurabiye çıkarıyor Barış bana,

tabakla getirip önüme koyuyor. Annem de yapıyor bize, ama bunlar çok farklı. Tatlı, yumuşak, sonra tuhaf tuhaf da kokmuyor anneminkiler gibi. Kimilerinin içinden, dalgalı çikolata bulutları geçiyor. Böyle olanlarını seçmeye çalışıyorum, ayıp olmasın diye düzlerini de alıyorum arada, seçtiğim anlaşılmasın. Yerken kurabiyeleri kemiriyorum çevirerek, çikolatası en sona kalsın.

Babası ölmeden önce arkadaşmış Harun Abisiyle, annesi de. Daha doğrusu kalabalıkmış grupları, başkaları da varmış, annesi yalnız kalınca Barış'la, hep birlikte karar almışlar annesiyle Harun Abisini evlendirmeye.

"Ne iş yapıyor Harun Abi?"

"Karakurt Un Fabrikası'nda muhasebe müdürü."

Hem de müdür... Necdet, çatır çatır çatlayacak.

Barış, tok duruyor başta, sonra dayanamıyor, bir iki tane atıyor ağzına, iştahsız lokmasını döndürüyor ağzında.

Birden kapı açılıyor, Zehranım giriyor içeriye. İki yanağım da bebek yumruğu ayağa kalkıyorum, koşup eline yapışıyorum. Öpüyor yanaklarımdaki tokmaklardan. "Öteki arkadaşların da gelseydi," diyor, "niye gelmiyorsunuz bakayım siz bize?"

Yine mis gibi kokuyor Zehranım. Yine içten, yine sevgi dolu. Artık rahatım onun yanında, Necdet'e, ötekilere hava atıyorum böylece. "Çekiniyorlar sizden," diyorum, aklıma geliyor, "öğretmensiniz ya..."

"Aa," diyor başını geriye verdirip, "olur mu hiç, beklerim, ne zaman isterseniz..."

Susuyorum, lokmamı yutuyorum, kalkmam gerektiğini düşünüyorum. Davranacakken ben toparlanıyor birden, "Dur," diyor. Ayağında süslü terlikler var, mantosunu çıkarmış. Şapkasını almış başından, dalgalı saçları, omuzlarında hopluyor. Ne kadar bekliyorum, çok mu, Barış'la bakışıyoruz, gülüyor, gülüyorum. "Yi-

ne gel," diyor, ben, "Kütüphaneye de gidelim," diyorum yalnızlık kokan cılız bir sesle.

Zehranım, şişkin bir kesekâğıt, önümde duruyor. Dolu torba gözlerimde büyüyor, sonra ellerime geçiyor, "Bunları da kardeşlerine, arkadaşlarına götür!" Elini öpüp fırlıyorum.

Hiç istemiyorum ama, öcümü almaya kararlıyım, çikolata bulutlu en küçüğünü seçiyorum, yarısından azını Necdet'e ayırıyorum, ayırdığımı cebime sokup saklıyorum. Sonra mahalleden çıkıp, arka sokaklardan birine sapıyorum, bir girintide hazine sandığını açıp tıkıştırmaya koyuluyorum. Kurabiyenin yanında leblebişekerler, birkaç tane kuru incirle bir avuç kadar kuru üzüm, iki tane cevizli sucuk, biraz pestil... Hepsini yiyorum.

Necdet, bakıyor kurumuş kurabiye parçasına. Aradan iki gün geçmiş. Alıp bir an önce yutmakla, kırılmış onurunu kurtarmanın çabası arasında gidip geliyor...

"Sende şeytan tüyü var namussuzum," diyor sonunda, alıyor kurabiyeyi, eksilmesin diye özenle tırtıklamaya koyuluyor.

"Nasılmış," diyorum dağlar bağışlamış bir havayla, başını sallıyor, kokusunu burnuna çekip damağını şaklatıyor. Elimle de göstererek, "Bundan dolu tabak yedim," diyorum, "böyle kocaman bir torba da elime verdi Zehranım Teyze."

Bana bakıyor Necdet. Gözleri, her şeyi ele veriyor. Yaa, nasılmış?..

"Sonra Harun Abi geldi, elinde iki Nestle, sütlü fındıklı, birini Barış'a verdi, ötekini bana..."

"Deme?"

Üzerinde hiç durmuyormuş gibi yapıyorum. "Biliyor musun, Harun Abi müdür!"

Bu kadar, başka hiçbir şey söylemiyorum Necdet'e. Gerek de kalmıyor zaten. Çünkü yelkenleri çok-

tan indirmiş, teslim bayrağını çekmiş. Artık ayrıcalıklı birisiyim onun için.

Bir iki kez daha gidiyoruz kütüphaneye. Aynı filmleri seyrediyoruz, içinde gezindiğim masallar okuyorum filmden önce. Evlerinde oturuyoruz. Çok istiyorum onu da bize çağırmayı. Ama çağıramıyorum, utanıyorum. Zehranım Teyze, ceplerimi dolduruyor yine, başımı yere eğiyorum. O, başımı okşuyor. Barış'la bir daha buluşurken, çok cepli giysiler giymeye karar veriyorum.

Derken yaz geliveriyor, lüksüm bitiyor. Babam, okulların kapandığı günün akşamında daha, eve benim de katkıda bulunmamın zorunlu olduğunu duyuruyor sert bir sesle, artık ilkokul beşe geçmişim, bu yaşta elin çocukları çıraklık yapıp para taşıyormuş evlerine... Benim sokakta serserilik yapacak halim yokmuş. Okuldan alınmadığıma şükretmeliymişim, beşten sonra istersem okurmuşum okumasına, ama ders çıkışlarında artık çalışacakmışım hep, hem çalışıp hem okuyacakmışım sözün kısası.

Babamın bankada memur değil de hizmetli olduğunu o zaman öğreniyorum.

Biz beş kardeşiz, en büyük benim. Ardımdan üç kız, beşinci yine oğlan, daha emekliyor, o çalışamaz, kızlar da. İş bana düşüyor, bir şey söylemeye hakkım yok!

Yaz, babamın yönlendirmesinde geçiyor. Yerine, zamanına, parasına göre simitten naneşekere, sakızdan elmaşekere satmadığım yok. En çok Mabel'le Golden satarken seviniyorum. Çikletlerden biri benim, sakız çiğnersem başka çocukların da canı çekermiş çünkü... Oysa ben çiğnemek kadar, ağzımda gezinen, genzimden taşarak vücudumun her yakasında dolaşan iç açıcı kokusunu da seviyorum onun.

Barış'la çok az görüşüyoruz. Yine kütüphaneye gi-

diyor, "Benim için de oku," diyorum, "filmler değişti mi?" diye ekliyorum. Olur diyor, değişmedi diyor, ama ne zaman karşılaşsak, sattıklarımdan üç tane de o alıyor, annesi ve Halit Abisi için de. "Annen mi tembih etti?" diye soruyorum, "Yoo, hayır," diyor, "senin sattıkların en güzeli de ondan."

Ben cadde cadde dolaşıyorum, Necdet de sırtında bir tuzluk, ineklerini güdüyor. Onunki daha zor, sahipsiz tarla bulmak, ekili dikili arazide gizlice inek otlatmak kolay mı?

Okullar başlamış mıydı, yoksa başlamak üzere miydi? Zehranım Teyze'yle Harun Abi'yi polislerin yaka paça götürdükleri dolaşıyor bir anda ve her yerde. Akşamın dar vakti. Bize de ulaşıyor haber. Fırlıyorum, Barışların evinde kargaşa var belli. Zehranım Teyze'yle Harun Abi yok ama Barış orada, kapı aralığından görüyorum, tutamayıp bağırıyorum: "Barış!.." Dönüp bir an bakıyor, hafifçe elini sallıyor, tamam, gördüm diyor sanki. İki polis, Barış'ı arkasından sarmış, elleri kollarıyla onun kimsesiz olmadığını yansıtan, yansıtmakla kalmayıp apaçık gösteren bir çiftle konuşuyor. Bir an için duyduklarımın yalan olduğunu düşünüyorum. Kadınla erkek öylesine benziyorlar ki onlara. Sonra dikkatle bakınca ayırt ediyorum, benzeyen giyimleri, şapkaları, saçları, konuşma biçimleri, tutumları yalnız, yüzleri hiç mi hiç benzemiyor çünkü.

Yasak mı içeri girmek? Bir koşu çıkıyorum üç beş basamaklık merdiveni, tazı gibi yanlarında bitiverince polislerden biri dönüyor, gözünü de kırparak, "Ne o ufaklık, ne istiyorsun?" diye soruyor. Barış'la göz göze yiz, "Barış'a geldim," diyorum. Adamla kadın da bana bakıyor. Tıpkı onlar. Bir an Barış'la beni süzüp, eliyle, "Çıkın," diyor sanki polis. Merdiven başına yürüyoruz.

"Şimdi duydum, götürdüler mi sahiden, bir yanlışlık vardır," diyorum, ekliyorum: "Mutlaka!"

Polislerden arkada olanı, Barış için orda bulunduğu belli çiftle konuşurken küçük bir cep defterine notlar alıyor.

"Ben seninle kalırım," diyorum, "korkma!"

"Halamlar geldi, götürecekler," diyor Barış.

Susuyoruz. Ben yere bakıyorum. Takunyalarımın ucuyla daireler çiziyorum sahanlıkta, ne söyleyeceğimi bilemeden. Barış bozuyor suskunluğu: "Beni merak etme, iyiyim..." "Temelli mi gideceksin?" diye soruyorum, "nereye?" "İstanbul'a... Annemle Harun Abi de oraya gelecek..."

"Temelli haa?" diye çekinik soruyorum, sesim titreyerek, bir kez daha. Cam gözleri tomurcuklanmış bakıyor Barış: "Temelli..." Tomurcuk açılıp yuvarlanıyor yanaklarından. Ben de ağlamaya başlıyorum. Herkes için, her şey için...

Polisler gidiyor galiba. Ötekiler, ıslanmış yanaklarımı okşayıp Barış'ı alıyorlar. Birlikte beş on adım yürüyoruz. "Sen kal yavrum," diyorlar bana. Kalıyorum. Barış, elleri onlarda, geri geri bakarak yürüyor aralarında.

Akşam karanlığı onları yutana dek arkalarından bakıyorum.

Dönüşte elektrik direğine yaslanmış Necdet, solgun sarı ışığın altında, keyfi yerinde ıslık çalıyor, "Ne var?" diyorum sertçe... Bir an toparlanır gibi yapıyor Necdet, ama fazla sürmüyor, "N'olmuş seninkilere?" diye soruyor, bastıramadığı bir öç alma duygusuyla sesini taşırarak. "N'olmuşsa olmuş," diyorum, başımı çevirip eve yöneliyorum.

Girer girmez, patır kütür tokatlıyor babam. "Nerdesin lan?"

Bir köşeye çekilirken annem söyleniyor: "Olacağı buydu. Körle yatan şaşı kalkar... O kadar söyledim, dinletemedim... Hırlı pabuç değil bunlar, gitme evlerine,

konuşma o çocukla! N'oldu? Bir halt karıştırmasalar, polis gelip de götürür müydü, hem de elleri kelepçeli..."

Usulca ağlıyorum, sesimi çıkarsam, babam dövecek adamakıllı, biliyorum.

Ertesi gün, yalnız mahalle, okul değil, bütün kent çalkanıyor. Mahalle ve okul arkadaşlarım, Barış'la ilişkimi bildiklerinden gelip beni buluyorlar durmadan, soru yağmuruna tutuyorlar, ne diyeceğimi bilemiyorum...

Ev, okul, satıcılık arasında dönen bir yaşayışa daha ilkokul beşinci sınıfta başlamış oluyorum böylece...

Gelişmeleri, daha doğrusu söylentileri, evde bir köşeye çekilip de ders çalışıyor numarasına yattığımda öğreniyorum, annemle babamın konuşmalarından. Annemin etekleri zil çalıyor nerdeyse. Nasıl sevinçli... Zehranım Teyze'yi neden çekemediğini bulmaya çalışıyorum, başaramıyorum ama.

Her gün yeni bilgiler ulaşıyor, herkes ne çok şey biliyormuş meğer... Casusluk yapmak üzere gönderilmişler Ruslar tarafından, çok para alıyormuşlar... Yahudiymişler, Hitler'den kaçmışlar... Evlerinde matbaaları varmış, gizli gizli bildiri basıyormuşlar, ihtilal yapıp hükümeti devirmek için çalışıyormuşlar. Komünistmişler, hükümetin azılı düşmanı, Bayar'la Menderes'e suikast hazırlığındaymışlar, evlerinde cephanelik bulunmuş. Beyoğlu'nda azınlıklara saldıranlar, mallarını yağmalayanlar bunlarmış, kaçıp saklanmak için gelmişler buraya... Amerikan düşmanı hainmişler, tam uçakla kaçmak üzereyken yakalanmışlar...

Öyle etkileyici ki anlatılanlar, ben de inanıyorum...

"İçine kapanıktır bu, hep böyle, ağzını açıp da bir çift laf etmez!"

Gelene gidene böyle söylüyordun. Peki, hiç düşünmüş müydün anne, neden böyleyim, böyle oldum?

Sana sunulmuş bir yaşamı mahvetmek için çabaladın durdun hep. Biliyorum yoksulluktan kurtulamadın bir türlü, iki yakan bir araya gelmedi hiçbir zaman. Ama babamla çektiğiniz yoksulluğun en yakın tanığı kimdi peki? Babamın dışında eve para getiren? Benim neden belim bükülmedi yoksulluk karşısında, neden o yoksulluğun altında ezilip kalmadım? Lise yıllarım boyunca arkadaşlarım öğrenciliklerini, gençliklerini yaşarlarken, eve fazladan bir ekmek getirebilmek için kim taşıdı omuzlarında onca yükü? O ekmekler, senin, kardeşlerimin gırtlağından hiç mi geçmedi?

Ama sen n'aptın? Üniversiteyi kazanıp da Türkiye İşçi Partisi'ne girdiğim gün, analık haklarının tümünü haram ettin bana! Babamsa evden kovdu. Kardeşlerimin pek hoşuna gitti bu durum, adamakıllı kışkırttılar seni, babamı... Hızını alamayıp evlatlıktan da reddettin!

En kötüsü neydi biliyor musun anne, ölüyorsun diye büyük korkuyla taksi bulmaya fırladığım gece, kapıdan çıkarken kulaklarıma çalınan sözlerindi, babama söylediğin: "Ne dersin akıllanacak mı?"

Oyununu bozmamıştım, sana göre de kendi dünyasında biri değil miydim zaten? Biçilen role uygun koşmuş, taksi çağırmıştım. Sen yatıyordun, oyun sürüyordu. Şimdiki gibi değildi. Camlı oda diye bir yer de yoktu evde, ev de bu ev değildi zaten. Seni apar topar hastaneye kaldırmıştık anne.

Nasıl hasta numarası yapabilmiştin, onca doktora hemşireye karşı, düşünüyorum da bir yanıt bulamıyorum hâlâ. Bildiğim halde, ölesiye korkmuştum hastanede, ya başına bir iş gelirse, ya bir hal olursa diye... Bütün bunlar, partiye üye olduğum için yaşanmıştı. Bir küçük pişmanlık yokluyordu gelip gidip yüreğimi.

İyi ki ayrılmamışım.

Üniversite yıllarımda arayıp sormadın beni, hiçbiriniz! Size çocukluğunun bir bölümünü, ilk gençliğini

veren oğlunuza, ağabeyinize nasıl yapabildiniz bunu?

Ben çalışarak yaşamayı çocukken öğrendim anne. Zaten alışkanlığa dönüşmüştü çalışmak benim için. Hem çalıştım hem de üniversitede okuyabildim kolayca. O yıllarda ne beş kuruş para istedim sizden, ne de gelip bir lokma ekmeğinizi yedim. Ama bitirdiğimde, sizlerle paylaşayım istedim sevincimi, kursağımda bıraktınız. Sen anne, telefona bile çıkmadın.

İş yaşamına atılırken de paylaşayım istedim bunu, "Parasını kendisine saklasın," diye haber saldın küçük kızla... Onun üniversite giderlerini kim karşıladı sanıyorsun anne? Evlenirken haber vereyim istedim, sırtını döndün yine, çağrılık gönderdim, oralı olmadınız...

Ama aradan üç beş yıl geçmemişti daha, sendin telefonda. Bir ev almak üzere sahibiyle anlaşmıştınızdı da, elimde biraz birikmişim vardır diye düşünmüştünüzdü de... Evin camlı odası bile vardı da... "Ne kadar gerekiyor anne?" diye sormuştum, söylemiştin. Senden duyduğum son söz, son ses bu rakamdı işte anne... Ertesi gün tellemiştim hemen...

O yaz, eşimin ısrarıyla çıkıp geldik sana, size; kızım Zehra Umut, oğlum Harun Barış'la, daha kapıda sırtını döndün anne... Bacak kadar çocukları, ki onlar torunlarındı senin, tanımadığın el kızını, ki gelinindi, yüzünü ilk kez görüyordun, kapının önüne koydun...

Sana huzur dilemeye geldim anne, öte dünyada olsun huzur dilemeye...

ÖZLENENLER DÜŞLER

"Büyük Hanım! Benim, ben!"

Adam, koltukta, yuvasına gömülmüş kadına uzatıyor sesini. Sesi alındığında tanınacak, bunu umuyor. Bekliyor, ses yok. Yineliyor:

"Büyük Hanım, benim, Sami..."

Dokunsa mı? Uzanıp avuçluyor yanaklarını kadının. Tartarken avcuna doluyor kıvrımlanmış, uçup hafiflemiş o yanaklar... Kendi içine çekilmiş bir top gül kurusu.

Gözleri kadında, bekliyor adam.

Kadın, ağır ağır kaldırıyor gözlerini. Aralanan gözkapaklarından bir çift ışık taşıyor dışarıya. Cam mavisi, bin direkli bir ışık... İrkiliyor adam. "Aynı," diye geçiriyor içinden, "değişmemiş hiç!"

"Ben geldim!"

Derinlere inen bir bakış, bir kamaşma...

Bu kez ardındaki sesle irkiliyor:

"Hiç beklemeyin, hep böyle o!"

Tınmıyor adam. Kuş yavrusu şu kadıncağıza "Büyük Hanım" diyecek biri var mı dünyada? Tanıyan mı kalmış zaten, bilen onu? Hastabakıcı susmak niyetinde değil, gün boyu suskun kalmanın acısını çıkaracak, belli.

"İyi kötü ziyaretçisi oluyor. Öğretmen değil mi,

olacak elbet! Saygı gösterip el öpüyorlar, her yaştan insan... Ama o, öyle duruyor, hiç yanıt vermiyor!"

Oralı değil adam. Bir sussa şu, hastabakıcı mı hemşire mi...

"Dedim ya beyefendi, boşuna bekliyorsunuz!.."

Kadife kumaşın ağırlığı avcunda hâlâ adamın. Doksanında bir kadın, nasıl böyle gül kokusu yayar, nasıl bir bebek diriliğindedir, erdendir böyle? Şaşarak bu gözlerden içeri girerken adam, sayıklıyor bir an:

"Ah Büyük Hanımım!.."

Adam, yorgun damarların yayıldığı elini çekiyor Büyük Hanım'ın tomurcuk gülünden.

Ama bir başka kuru el yakalayıp, avuç içine alıyor onu, ısıtıp canlandırıyor. Sonra sıcacık bir "la" sesiyle sıkıyor adamın elini:

"Sami!.."

Sami dayanamıyor buna. Eli, Büyük Hanım'ın elinde, çöküyor koltuğun dibine, ayakucunda onun, minicik dizlerine yaslıyor başını...

İlk yolculuğu onunla. Sonraları da süreceğini bilmiyor henüz bu yolculukların. Minicik başı, Büyük Hanım'ın kuştüyü bacaklarında, ıslık ıslık buharlar salan bir lokomotifin çektiği trenle, Torbalı'dan Atça'ya gidiyorlar. Ilık bir rüyanın ortasında, Büyük Hanım'a yoldaşlık ediyor Sami. Beş altı yaşlarında bir çocuk daha. Büyük Hanım'sa, görüp göreceği en güzel kadın, yirmilerini süren bir öğretmen.

Paraçol, fayton kırması bir arabadalar. Atça istasyonundan çıkmışlar, toprak yolda hoplaya zıplaya ilerliyorlar... Rüzgârlanan arabada saçları savruluyor Büyük Hanım'ın. Saçlarındaki kuzguni siyahlık, hatta laciverde çalan cam mavisi ışıltı bile belli gözlerindeki. Dişleri pırıl pırıl, belleğinin o siyah beyaz fotoğrafında.

Sami, âşık Büyük Hanım'a. Ne annesine benziyor,

ne de ablasına bu kadın. Evet âşık ona, evlenecek onunla. Evlenecek ya, nişanlısından koparamıyor bir türlü Sara'yı. Büyük Hanım'sa tutup kolundan, o adama götürüyor Sami'yi hep, yanında yoldaş oluyormuş, böyle söylüyor izin alırken annesine.

"Niye Büyük Hanım diyorsun bana Sami, Sara desene, yalnızca Sara!"

Bakıyor Sami, gülüveriyor. Söyleyebilir mi hiç? Annesi sıkı sıkı tembihlemiş onları. Öğretmen hanıma Büyük Hanım denecek!

"Hem neden Büyük Hanım diyorsunuz bana? Ablamın yanında?.."

Başını kaldırıp, annesiyle konuşmasını izliyor Sami onun. Annesi, bir, "Estağfurullah," çekiyor ilkin. O nasıl söz, diyor; siz öğretmensiniz, diyor; Esma Hanım ablanız olabilir, evet ama, siz bugüne bugün büsbüyük bir öğretmensiniz, size küçük hanım demek yakışır mı hiç? Diyor da diyor annesi...

"Bari Sara Hanım deseydiniz... 'Büyük Hanım' çok tuhaf!"

Akşamları babası kahveye çıktığında, annesini dinliyorlar mangal başında. Nasıl da acıklı öyküleri... (Yeniden resmediyor belleğinde Büyük Hanım'ı. Âşık ona, çocuk kalbinde, emin bundan.)

Babaları şehit düşüyor kızların. Esma ve Sara'yla annelerini, şehit babanın silah arkadaşları koruyup kolluyor sonraki yıllarda. Gerçi iki taraftan da büyükbaba, büyükanne var ama, olsun! Savaş bitip cumhuriyet kurulunca, Sara'yı okutup öğretmen çıkarıyor baba dostları... Anneleri öldüğünde –genç yaşta ölüyor zavallı dul– el avuç açmadan yaşamalarını sürdürüyor iki kardeş.

Ablası dinlerken Sami'nin, her seferinde ağlıyor. Bu, daha da içlendiriyor onu.

Ne işi var Sara'nın o köyde? Sık sık neden gidiliyor oraya?

Bu yolculuklar hoşuna gitmiyor değil Sami'nin. Tren tıkırtıları, atlı arabaların çanparalı, çıngırtılı notaları, her koyuluşta onu biraz daha isteklendiriyor, yeniden çıkmak için yolculuklara.

Eli malalı bir adam başöğretmen. Mala yoksa keser, testere... Tek katlı, düzayak o ahşap okulun her yanında, hem de aynı anda nasıl olunabilir? Okulu her an yeniden yapıp çatıyor. Ders veriyor mu peki, veriyorsa ne zaman? Bilmiyor, çünkü onların gidişi, okulun tatil günlerine geliyor hep! Gerçi çevresi öğrenci dolu başöğretmenin. İmreniyor çocuklara bakıp. Belli, hepsi de göze girmiş öğrenci bunların. Ötekiler? Ablasından biliyor Sami, çocuklar istese bile aileleri izin vermiyor ki... Evde, ahırda, tarlada yapılacak onca iş dururken, tatil günü okula gitmek de ne oluyor? Ama korkuluyor devletten. "Devlet yaman, el aman!" Babası söylüyor bunu.

Abdullah Hilmi Bey'in –başöğretmenin adı buboş günü yok hiç! Eğer iş kalmamışsa yapılacak, ya yenice uç vermiş bir yağmur sızıntısını engellemeye dama çıkıp kiremitleri aktarıyor; ya da çevreyi fidanlıyor. Okulun avlusunda boş yer kalmadığından, köyde uygun bulduğu yerleri de dolduruyor, eline ne geçerse! İster orman ağacı, ister meyve fidanı...

Köylüler, saygı mı duyuyor başöğretmenlerine, yoksa korkuyorlar mı ondan? Hepsi Torbalı'dakiler gibi. Evet, herkes üzerine düşen görevi yerine getiriyor, yanlış yok yani, doğru, ama bunu gönülden yapıp yapmadıkları belli değil; yüzlerinden anlam çıkarmak çok güç!

Tıkırtılı yolculuk, avlu kapısına dek sürüyor an-

cak. Acımasız gerçek, ahşap korkuluğun önünde, oralı olmayan o soğuk yüzüyle çıkıyor hemen Sami'nin karşısına. Dönüşe dek, Büyük Hanım, başöğretmenin artık. Kır başlı deli bir kıskançlık yapışıyor yakasına, bırakmıyor bir türlü Sami'yi.

Kaç saat kalınıyor köyde? Gece yatılıyor mu? Bunu trenle dönüş saatine göre ayarlıyor Büyük Hanım. Bu yüzden kimileyin aynı gün döndükleri de oluyor, gece yatısına kaldıkları da!

Gece yatıları, kıskançlık nöbetleriyle sevinçlerin birbirine ilmeklendiği zaman dilimleri Sami için. Acı ve haz. Kıskanıp kudursa da, Büyük Hanım'a yansıtmıyor bunu kesinlikle. İlgisini yitirmekten, onu küstürmekten korkuyor. Ya bir daha götürmezse onu, ya bir daha almazsa gece yatısında koynuna?

Muhtarın karısı, nasıl da üsteliyor: "Bize verin, oğlan bizimle kalsın!" Bereket, bir gün olsun teslim etmiyor Büyük Hanım Sami'yi. Gülerek geri çeviriyor muhtarın karısını: "Kimselere vermem onu! O benim her şeyim!" Dönüp göz kırpıyor ona. Nasıl uçuyor Sami...

Yola her çıkışlarında sözleşiyor kendisiyle: "Sen yine uyur kalırsın şimdi!" "Yo hayır, bu kez uyumayacağım..." "Uyursun uyursun!" "Uyumayacağım işte, uyumayacağım!"

Uyuyor tabii...

Ama gözleri kısılıp süzülürken bile, gözüne takılanlar, o uyuyana dek; renk renk, biçim biçim yerleşiyor belleğine. Yerdeki kocaman yatakta birlikte yatıyorlar. Yataktan kayıp gitmesin, üstünü açmasın diye duvar tarafı ona ayrılıyor. Soyundurup ilkin Sami'yi, yatağına yerleştiriyor Büyük Hanım. Sağını solunu kundaklarcasına sıkılayıp yorganın kendi tarafını da kıvırdı mı üçgen biçiminde, ardından, ağırdan aldığı uzun bir hazırlığa girişiyor. Onu seyrediyor Sami, yumulup kalmış gözleriyle, o hazırlanırken. Gözlerinin

üzerinde olduğunu bildiği halde Büyük Hanım, kızmıyor Sami'ye. Biliyor, bir şey demiyor...

Bir tek soyunurken gizliyor kendini. Duvarın tam ortasına oyulmuş pencerenin perde arkasına geçmeye çalışıp üzerindekileri çıkarıyor. Ama odanın dip köşesine yerleştirilmiş gaz lambasının oynak alevleri, soyunurken dil dil yalayıp Büyük Hanım'ı, tam karşıya, giriş kapısının yanındaki ak duvara düşürüyor gölgesini... Duvarda yuvar yuvar bıngıldayıp çağıldarken göğüsleri, dayanamıyor artık Sami. O ara dalmamışsa eğer uykuya; yanına girdiğinde, saçlarını sedef tarağıyla ip gibi indir indir tararken, uyanmamacasına bayılıyor artık. Burnunda taşkınlar yaratan lavanta, ıtır kokuları...

Dayanamayıp ablasına açıyor gizini Sami. "Kocaman," diyor, "çok kocaman onun memeleri!" Ablası, başını eğip, ezgin, kendininkilere bakıyor. Yumruğu gibi çelimsiz iki kabartı henüz. Ama cin gibi bir çalımla birden başını dikiyor ablası. Gözlerinde parıltı. "Anneminkilerden de büyük mü bakalım?" Ne diyeceğini bilemiyor Sami. Annesinin memelerini görmemiş ki... Ne dese? "Büyük tabii..." İnanmazca bakıyor ablası. "Yaa?.." "Ya..." diyor Sami.

Trenin yeri başka oluyor. Geliş gibi, dönüş de unutulmaz tatlar bırakıyor Sami'de. Kimsecikleri umursamadan birbirlerine kapanıp tıkırtılara bırakıyorlar kendilerini. İkisi de âşık. Hele o adam yokken, Sara kendine kalmışken. Sevinci bir tek bundan değil. İlgi görüyor. Başöğretmen geride kaldığında odak ona kayıyor yine.

Durmadan, soluk almadan anlatıyor Büyük Hanım...

Anlattığı hep o! Anlattığı o ama, ilgisi Sami'ye yine de... Kesik kesik kulağına doluşan fısıltılar bir araya

geldiğinde içi ezilir gibi olmuyor değil Sami'nin. Çok sürmüyor ama, geçiyor hemen. Sara'nın bacaklarından yükselen ılık, nemli sabun kokusu, çayırlı bir ormanda başını döndürürken Sami'nin, kuştüyü yastığında mutluluktan sarhoş o. Sara'nın parmakları, saçaklayarak dolaşırken saçlarında, düşler kuruyor. Sara'yı alıyor düşlerinde.

Sara, İzmir'de, öğretmenlerin bir araya geldiği bir yaz toplantısında tanışıyor, Abdullah Hilmi Bey'le. Tanışır tanışmaz vuruluyor ona. Çok başka biri başöğretmen. Çelik bakışlı bir cumhuriyetçi... Doğrusunu söylemek gerekirse, cumhuriyetçiliği, öğretmenliğinin önünde gidiyor Abdullah Hilmi Bey'in... Evet, sevgisiz değil çocuklara, değil ya, onlarla arkadaş olmayı beceremiyor bir türlü. Asker o. Devrim askeri. Daha yirmisine varmadan Balkan Savaşı'yla başlayan, Çanakkale'yle, Kurtuluş Savaşı'yla süren bir yedek subaylık... Çöllerdeki İngiliz tutsaklığı da eklendiğinde neredeyse on yıl.

Sara vuruluyor ya, cumhuriyetçi çelik başöğretmen oralı değil. Başöğretmene göre, cumhuriyetin hızını kesebilecek, kesmese bile içinde böyle olasılıklar barındırabilecek tüm yaklaşımlar izlenmeli; gerektiğinde engellenmeli.

Sara, bu yüzden, uzun süre yanıt alamıyor sevdiği adamdan. Ne zaman millet mekteplerinde, eğitim seferberliğinde kol kola giriyorlar, o zaman başını kaldırıyor Abdullah Hilmi Bey. Kaldırıyor ve Sara'ya bakıyor. Büyük Hanım'ın ayırdına o zaman varıyor ancak!

Bu kez de yaş farkı giriyor araya...

Üzüm gibi bir kız Sara. İnce, erden. Gencecik, gevrecik. Yaşı ne ki? Oysa Abdullah Hilmi Bey, yirmili yaşlarını cumhuriyetin yoluna sermiş ülkü adamı. İşi öğretmenlik değil yani. Ama gösterdiği başarı, bir başka orduya, irfan ordusu saflarına da katılmasını zorunlu

kılmış onun. Bu yolla da katkıda bulunmak gerektiğini düşünmüş cumhuriyete. Evet, bir kurs öğretmeni o! Otuz beşinde olgun bir erkek. Aşksız, kadınsız, devrime adanmış bir yaşam.

Aralarında on yaştan fazla var, ama önemsemiyor bunu Sara. Gönüllerindeki çıra, sonunda böyle tutuşuyor. Eğitim aşkıyla, onun yanarcasıyla...

Esma, yaş farkını öne sürüp bu aşka engel olmaya çalışıyor ya, ne mümkün! Onları birbirine dolayan eğitim bağını çözebilmesi olanaksız ablanın.

Her çıkışlarında yola, hüzünlü gözler, incecik tüten bir gönülle yolcu ediyor Esma onu, görüyor, ayırdında... Kırmak istemiyor Sara. Ama seviyor Hilmi'yi. Hilmi cumhuriyet, Hilmi başkomutan! "Yaşı yaşına uygun olsaydı keşke," diyebiliyor ablası, o kadar...

Kimbilir kaç yolculukta dinleyerek bütünlüyor bunları Sami... Başı kuştüyü yastığında, takırt da takırt o yolculuklarda...

Uyuyup uyanıyor, doğrulup bakıyor; Sara, saçlarını çubukluyor hâlâ. Kulaklarında onun fısıltısı, burnunda onun kokusu...

Sevgi dolu o çubuklar, yeniden dolanıyor Sami'nin başında. Saçları dökülmüş iyice, kırlaşmış... Çocukluğun saçlardan yansıyan o ketenhelva dokusu dağılmış artık. Keçe salmış kendini, çul eprimeye yüz tutmuş; dökük bir yamalık o...

Hoş değişen, Sami'nin başı mı bir tek?.. Ya okşayan parmaklar? Değişmez olur mu? Ama değişmeyen bir şey var yine de...

"Hiçbir şey değişmemişçesine!"

Bunu sesli söylemiş olmalı.

Neyse ki, hastabakıcı, o yadırgı bakışlarını sokuşturup torbasına, çıkmış odadan. İyi, böylesi daha iyi...

Kurumuş iki ihtiyarın birbirine kapanmış görüntüsü ne der ona? Oysa onlar, şunca yılın özlemini gideriyor, nereden bilecek, üstelik de hiç konuşmadan... Suskunluğun konuşkusundan ne anlar o çatma akıllı?

Peki birbirlerini kaç yıldır görmüyorlar?

"Yaş sınırından emekli olabilmeyi ben de isterdim Sami. Ama gücüm kesildi. Benimki bu kadarmış, kırk yıl... Yararlı olamıyorsam, kalmam doğru mu öğretmenlikte?"

Son ziyaret yeri mezarlık. "N'olur kurumasın çiçekler! Yazgısına benzemesin, olmaz mı Sami!" Sonra dönüp sanki son kez konuşuyor onunla: "Senin yaşamını da mahvettim abla, bağışla beni... N'oldu bize böyle, cumhuriyetin çocuklarına? Yalnızca sevdik oysa, hiç karşılık beklemeden... Ama inan, kıpkısacık bu sevince bile değerdi her şey!"

Ablasının evlenip yuva kurmak istemeyişine kendisinin neden olduğunu düşündükçe içi altüst oluyor Büyük Hanım'ın. Ayırdında, kardeşini yalnız bırakmak istemiyor ablası. Bırakıp onu, çekti gitti dedirtmiyor kimselere.

1968. Kalabalıktan kurtulup bir an için, son kez yalnız kalıyorlar kompartmanda. Dudağının çizgisiyle yanağının kıyıcığından öpüyor Sami'yi. Titreyen bir ses; kıprayan yüz çizgileri, canı kaçmış beden... Sarılıyorlar birbirlerine. "Sen bari evlenseydin Sami," diyor Büyük Hanım, ardından gömülüyor başları...

Otuz yıl geçmiş o günden bugüne...

Ablasının bulduğu köylü kızıyla evlendiğinde yaşı kırkı aşmış artık. İlk doğan kız. Adını çok önceden koymuş Sami, o doğmadan daha: Sara. Son torununa vereceği ad da bu.

Büyük Hanım'ın ardından işi gücü kenara koyup bir okul yaptırma eylemine giriyor Sami. Kurulan dernek... İlkokuldan öğretmen okuluna, yatılıdan bölge okuluna durma değişen başlıklar, her gelen valiye, kaymakama yeniden yeniden arz edilen sorunlar...

"Tek övüncüm," diyor Sami, sonunda bitiyor çünkü okul...

"Büyük Hanım, bak bakalım nasıl bulacaksın? Yenice bitirebildik daha!"

Başını doğrultmuş Sami, parmaklarının arasında bir fotoğraf, Büyük Hanım'a uzatıyor.

Büyük Hanım'ın gözlerinde bir ışıma, bir seğirme...

"Bak bahçe duvarına, kırma taş... Atça'daki okulun bahçe duvarı gibi... Ustalığı da bana ait!"

Gözlerinde bir karıncalanma ikisinin de. Göz pınarlarından seken birer gökkuşağı, okulun avlusuna çakılıyor.

"Okuyabiliyor musun okulun adını?" diye soruyor Sami, gözlerini yakalamaya çalışırken Büyük Hanım'ın.

Gökkuşağından Büyük Hanım'ın, bir damla yaş iniyor kıyın kıyın. İnip, okul girişindeki levhanın üzerini kubbelendiriyor. Bir büyüteç gibi, harflerin üzerine kapaklanıyor dışbükey kubbe: "Sara Hanım İlköğretim Okulu".

Fotoğraftaki okul, mürekkep gibi, bulanıp dalgalanıyor...

İşte yine arabadalar... Rüzgârlanıp savrularak başöğretmene gidiyorlar. Kendi hızını yakalamış yağız bir kısrak Sara. Yaklaştıkça kıpırdaşan boncuklar gözlerinde; dudaklarında tutku, gülümseme karışımı oynaşmalar; burun delikleri daha bir açılmış...

"Bısss," diyor arabacı, avlu kapısının önünde. Daha öncelerde olduğu gibi, ne gülen gözleri karşılıyor onları başöğretmenin, ne de eğilip bükülmez tığ duruşu! Kimsecikler çıkmıyor karşıcı olarak. Şaşılacak şey, nerede olabilir Abdullah Hilmi Bey? Her gidişlerinde kapıda karşılayan adam, nereye kaybolur böyle?

Oysa daha on on beş gün önce o son gidişlerinde bile hiç eksilmeyen bir sevinçle karşılıyor başöğretmen onları. Üzerinde iş giysisi; yüzü, elleri kireç lekesi... Ter buharlaşıyor üzerinde, yağmur sonrasında görücüye çıkmış orman gibi.

Okul duvarının önünde bir boya kovası. Kovaya yaslandırılmış uzun saplı fırça...

Her zamanki başöğretmen. Tutup Sami'yi kucaklıyor önce. Tepesine çıkarıp havalara fırlatıyor onu. Bir yana ayırıp sakladığı şekerlemeleri, pestilleri, kuruyemişleri, meyveleri sıkıştırıyor minicik avuçlarına; ceplerini dolduruyor istemezlenip omzunu çevirdikçe o. Oyuncaklar çıkarıyor önüne...

Her zaman yaptıkları gibi, ancak Sami'den sonra birbirlerine dönüyor cumhuriyetin, devrimin iki sevdalısı... Kıskançlıktan yüzü ateş içinde, onları izliyor Sami, uzaktan. Önce yalnız bırakıyor. Derken kıdık adımlarıyla yanaşıyor, usulca... Başarıyor da. Sonunda peşlerinde.

Başöğretmen ve Sara, ağız ağızalar hep. Durma konuşuyorlar. Cumhuriyetin onuncu yılı için yürüttüğü kutlama çalışmalarını anlatıyor Abdullah Hilmi Bey Sara'ya. Bayrakları nereye asacağını gösteriyor; konuşma kürsüsünü -başöğretmenin elinden çıkma- nereye koyacağını; sonra marşları nasıl çalacağını... Yapacağı onuncu yıl konuşmasından pasajlar okuyor başöğretmen. Kimi yerleri tartışıyor Sara'yla. Ona, okul bahçesinde gerçekleştirilecek tören için özel bir prova sunuyor sanki. Heyecanı hiç eksilmemiş devrim subayının.

Yüzü, bütün bunların göstergesi. Öfkesi, kahkahası, telaşı...

Arada bir de öksürüyor, kesik kesik. Bu yeni.

"N'oluyor?" diye soruyor Sara, kaşlarını kaldırarak, bulutların gölgelediği bir yüz, koyulmuş gözlerle.

"Yok bir şey," diyor başöğretmen, "üşütmüşüm biraz..."

Görünmüyor işte, başöğretmen yok!

Sami, ilk kez böylesine telaşlı görüyor Sara'yı. Sara, onu, arabacıyı, dönüş için konuşmayı falan unutup fırlıyor öğretmen evine doğru. Uçar gibi. Hep yanında tuttuğu el çantasını bile bir yana atmış.

Öğretmen evi, okulla aynı avluda.

Fırlayıp koşmasıyla, öğretmen evinin kapısında kaybolması bir oluyor Sara'nın.

Camdan sızan bütün yağmurlar Sara'nın gözlerinden iniyor dönüşte. Zaman zaman burnunda halkalanıp birer genç kız tomurcuğu gibi yanağına damlıyor Sami'nin. Hem ağlıyor, hem söyleniyor Sara. Onuncu yıl kutlanmazsa, çökecek değil ya koca cumhuriyet! Hem, sen ben olmazsak nasıl ayakta kalacak devrimler?

Başöğretmenin onları uğurlayışını anımsıyor Sami. Gülen yüzünü, gülen gözlerini anımsıyor; içi dışı onurla örülmüş, gururla dikilmiş bu gülüşü getiriyor gözlerinin önüne...

Üstelemesi fayda etmiyor ilkin başöğretmenin. Dönmem Torbalı'ya deyip, ayak diriyor çünkü Sara. Bırakamam seni bu halde, diyor. Ama başöğretmenin kararı kesin. Okulunda çocukların seni bekliyor! Nasıl olur da kutlamazsın onuncu yılı? Bir şeyim yok ki benim! Yorgunluktan, son günlerde biraz fazla koştum demek ki, dinlenirim kutlamadan sonra...

Zorlukla biniyor Sara arabaya. Her ikisi de çıkarıp

başlarını, geriye bakıyorlar, arabadan...

Başöğretmenin eli havada. Cumhuriyeti, devrimleri selamlıyor...

Onuncu yıl kutlamasından iki gün sonra bir balyoz, yıkıp dağıtıyor evlerini. Aynı avlunun öte ucunda, Büyük Hanımlara kiraladıkları evde yankılanıyor çığlık!

Tıslayarak içeri giriyor hastabakıcı. Bir şey söylüyor. Sami'nin algılamadığını, Büyük Hanım anlıyor. Davranıp kalkmak istediğini seziyor Sami onun. Fotoğrafı koyup cebine, doğrulmasına yardım ederken, gözlerindeki pırıltıyı seziyor. İnce, ıslak bir pırıltı gözlerinden aşağıya iniyor Sara'nın. Bir an göz göze geliyorlar. Eski günlerde, sırtını dikleştiriyor Büyük Hanım. Kapıya dönüyor, bir iki adım atıyor.

O sırada bir kaynaşma oluyor kapıda. İki genç giriyor içeri. Birer demet çiçek kucaklarında, öyle duruyorlar kapıda.

Sami, olup bitenlerin büyüsüne kapılmış, peşi sıra adım adım yanaşıyor Sara'ya. Sara, elini yakalıyor Sami'nin. Hayret, nasıl da sıcak, nemli avuçları.

Hastabakıcı, kulağında bıdırdıyor:

"Abdullah Hilmi Bey Okulu'nun öğrencileri..."

Bakıyor Sara'nın gözlerine; koca bir yüzyılın pırıltısını görüyor bu gözlerde Sami. Aşklar, acılar, coşkular nakışlanıyor yüzyıllık pırıltıda.

Sara gibi yapıyor o da. Sırtını geriye verip başını dikiyor... El ele iki çocuk şimdi onlar...

Kelebekler gibi oynaşırken ışıklar gözbebeklerinde, "Âşığım," diyor. "Hâlâ âşığım!"

III
Aykırı Sular

UÇURTMALAR AĞLAR

Tevfik, akranımız ama nedense bizden büyük gösteriyor. Nedense değil, nedeni belli. Bilgin gibi de ondan... Bu yüzden Nimbus diyoruz ona, Profesör Nimbus'tan çalarak.

İlginç olan, Nimbus'luğa hiç özenmediği halde, hak ediyor olması bunu. Ne zaman sıkışsak, ne zaman çözüm diye kıvransak hep Tevfik'i arıyoruz. "Tevfik nerde?" "Nerede olabilir?"

Bakıyoruz bilgin, cin bakışlı, hinoğluhin; bakıyoruz uyanık, fırlama, haydut! Bütün bunları nasıl topluyor üzerinde, şaşıyoruz... Gizli gizli kıskanıyoruz onu tabii, ama yakınında bulunabilmek, onunla yakın arkadaş olabilmek için, içten içe bir yarışa da giriyoruz aramızda.

Tevfik'i gölgede bırakamadığımıza, bırakamayacağımıza göre, en akıllı iş, onu yanımıza almaya çalışmak, onunla kol kola dolaşmak, dolaşıyor görünmek! Bir gizli yasa bu aramızda, bir kavilleşme.

Şaşılacak şey, çalışkan da aynı zamanda. Hiçbirimizden geri kaldığı yok! Geri ne, sınıfın iyilerinden üstelik. Bu yüzden, yalnız okul arkadaşlarının değil; mahallede komşu çocuklarının, hatta dışarlıklı memur çocuklarının gözünde de bir "yıldız" o. Tevfik'in yanında, yakınında olmak, bizlere saygınlık kazandırmaya yetiyor bu yüzden.

Hem okul arkadaşı, hem mahalle komşusu, hem memur çocuğu olduğumdan benim durumum çok farklı. Tevfik bile, "Sen başkasın," diyor bana. Bu ayrıksı yanımdan korkuyorum. Tutup yolumu kesecekler, dövecekler beni diye ödüm kopuyor. "Korkma," diyor Tevfik, cesaret veriyor bana. Ben, tam, onun beni korumaya karar verdiğini düşünmeye başlamışken, "Sana hiç kimse dokunamaz," diyor, "baban bu okulda öğretmen aptal!"

Okul dönüşlerinde hep Mustabey'den söz ediyor Tevfik. "Dikkatli ol, uzaktan bile görsen, saklanacak delik ara!" diyor onun için bana. Sözünü ettiği Arabacı Mustabey...

Sarayköy'ün tek faytoncusu. Çocuklar yapışıp sallanmasın diye, arkadaki körük dingilini boydan çivilemiş Mustabey. Çivilemiş, sonra penseyle başlarını koparıp uçlarını açığa çıkarmış. Pis, ayyaş, bozuk ağız. "Atlar bile bundan daha temiz," diye fısıldıyor kulağıma Tevfik. "Onların sidiğinden beter kokuyor Mustabey!"

Pazarları azma günü Mustabey'in. Kulakları radyoda, Halit'in meyhanesinde Beşiktaş maçını dinliyor Mustabey, o gün. Çekiyor Allah çekiyor şarabı. Bir de yendi mi Beşiktaş, değmeyin keyfine. Küfelik bir halde ıhıyor tepedeki yerine. Yer misin, yemez misin, basıyor kırbacı atlara. Parke taşlı cadde boyunca faytonunu hop oturtup hop kaldırıyor, dingildete dingildete bir istasyona, bir çarşıya gidip geliyor. Avazı çıktığınca ünlüyor: "İs-dan-bul-da Di-ki-li-daş, Yar-ra yi-di Be-şik-daş!"

"Arabacı Mustabey, Beşiktaşlı değil mi?" diye soruyorum Tevfik'e. "Sen ona bakma," diye yanıtlıyor beni. Arabacı takımı diye alay ediyorlar ya; Beşiktaş yendiğinde, onu kızdıranlara nazire olsun diye yapıyor bunu. Siz misiniz alay eden?

Haftada bir insanlara saldığı kirpilik, on beş dakika kadar sürüyor Mustabey'in, eğer polis uyanıp da ön-

ceden engellemeyi düşünememişse onu. Bereket sarhoş olan Mustabey, atlar değil!

"Sen yine de çok dikkatli ol," diyor Tevfik bana. "Önüne çıkmaya gelmez!"

Memur çocuğuyum ya, ne bileceğim Mustabey'in hafta sonu gösterisini... Ama bu, iyice bağlanmama yol açıyor Tevfik'e.

Sarayköy'ü Tevfik'le tanıyorum. Bir yabancıyım ben. Tevfik'in, ötekilerin gözünde bir konuk.

Sarayköy, uçsuz bucaksız bir bayram alanı... Yeşille kıvrımlanıp süslenmiş, fener alaylarının en yeşiline kucak açmış bir şenlik yeri. Büyük Menderes ise, aortu bu düzlüğün. Babadağ'ın eteklerinden süzülüp inen iğne iplik sular da kılcal damarı...

Sarayköy, böyle bir haritaya yerleştirilmiş bir yeşil küfe işte! Tepeleme bağ bahçeyle, bostanla, pamuk tarlasıyla dolu küfe... Ya da dal taşak uzanıp boylu boyunca, bacaklarını sere serpe Aydın Ovası'na açmış bir aylak.

"Biliyor musun, burası eskiden denizmiş..."

"Neresi?"

"Na işte burası, Sarayköy, ova..."

İnanmaz bakıyorum Tevfik'in gözlerine, başımı çeviriyorum sonra da.

"Kanıtlayabilirim bunu!"

Dilimiz bir karış sarkmış Tekke Ilıcası'na yürüyoruz... Neresinden bakılsa Sarayköy'e sekiz on kilometre... Gidiş dönüş yirmi. Nefes nefeseyiz... Öyle anlaşmışız Tevfik'le. Hiç kimse olmayacak yanımızda! Hiç kimseye görünmeden, evdekilere sezdirmeden gidip döneceğiz...

Dönüş yolunda tuhaf bir sessizlik aramızda. Artık kesin: Bir kâşif Tevfik, bir bilgin! Tevfik'in gösterdiği toprak tabakalar, aklımı başımdan almış çünkü. Çevre hep fosil dolu. Deniz kabukları taşlaşmış, tabakalaş-

mış... Kayalaşmış denizyıldızları bile görünüyor dikkat edildiğinde.

Ayrılırken, "Sakın kimseye söyleme," diyor Tevfik, iyice tembihliyor. "Tamam," diyorum, "söylemem." Serçeparmaklarımızı, birbirinin çengeline takıp sallandırıyoruz. Ama dayanamıyorum, "Öğretmene de mi?" diye soruyorum.

Tevfik, bir an kararsız kalıyor. Sonra, kırmak istemezmiş de sanki, bu yüzden ısrarıma boyun eğmek zorunda kalmış gibi yapıyor. "Madem istiyorsun, peki..."

Tam ayrılacakken ekliyor: "Sabah giderken beni de al!"

Babam, neden kendisiyle gitmediğime bir anlam veremiyor.

Sekiz on basamaklı, dönemeçli bir yükseltiyle ulaşılıyor Tevfiklerin sokak kapısına. Bombelenmiş demir çubuklar kaplamış pencereyi, kapıyı.

Elim kapının tokmağında, sarı eli çat çatlatırken görüyorum o yüzü. Solgun, etkileyici. Yukarıdan aşağıya demirlerin çizgilediği yüz, bulmaca gibi her an değişiyor. Gözlerimiz birbirine kilitleniyor sanki. Ben ona bakıyorum, o bana... Dudaklarının kıvrımına yerleşmiş hüzünlü gülümseme, sağ tarafındaki nokta bene doğru çekiliyor.

Daha gözlerimi ayırmadan ondan, koluma girip sürüklüyor beni Tevfik. Peşinden patır patır inip basamakları, güçlükle yetişiyorum ona.

Soramıyorum penceredeki yüzü. O benden çabuk davranıyor.

"Söyleyecek misin öğretmene?"

"Neyi?"

"Denizi!"

Öğretmen gözlüğünü çıkarıyor, camlarını ağzına sokup hoh yapıyor.

"Babana söz edeyim mi şu denizden?"

Sınıfta deprem bir anda. Tevfik, yalnız sınıfın değil tüm okulun tartışılmaz öncüsü. Bilgin, buluşçu o. Herkes hayran ona. Kızların âşık olduğunu gördükçe tüm oğlanlar, "Tüh be," diyorlar, "onca zamandır orda durur Tekke'de o kabuklar, niye görmedik sanki bugüne dek?"

Beni de önemsiyor sınıf. Çünkü bu gerçeği, hepsinden önce duyan, gören ilk benim. Hatta ilk açıklayan bunu...

Sarayköy eski bir deniz...

Artık en yakın arkadaşıyım Tevfik'in.

İki gün sonra, okul yolunda kulağıma fısıldıyor Tevfik:

"O benim ablam!"

Deniz keşfini açıklamanın bana düşmesi sonucu yaşadığım sarhoşlukla unutmuşum. Bir anda bütün canlılığıyla su yüzüne çıkıyor belleğime yerleşmiş yüz, o demir çizgileriyle birlikte.

"Ablam samuttur!"

Bomboş yüzüne baktığımı görünce, açıklama gereği duyuyor Tevfik: "Konuşamaz."

Denizi bulgulayan benmişim gibi heyecanlanıyorum.

"Yani dili yok mu?"

"Var ama konuşamaz!"

"Deli mi?"

Birden değişiyor Tevfik. Anlattığına pişman olmuş bir bakış yalayıp geçiyor gözlerini. Nasıl düzeltebilirim? Ben hiç görmedim de...

"O, hepimizden akıllıdır aptal!"

Bir an susuyor Tevfik. Söyleyip söylememek arasında kararsız... Sana bir sır vereyim...

Ağzını kulağıma sokup içimi karıncalandırıyor.

Denizi de ablası göstermiş! O zaman aklıma geliyor:

"Nasıl anlaşıyorsunuz peki?"

"İşaretle."

Tevfik, yol boyunca ablasını anlatıyor hep, ablasıyla ilgili gizlerini. Öyle akıllıymış ki, bütün kuşları, böcekleri, çiçekleri tanırmış. Sonra taklitçiymiş... Giyinir kuşanır, olmadık kılıklara girermiş... İnsanlar sanırmış ki o. Selam verirlermiş. Oysa o, onun kılığında ablası da olabilirmiş pekâlâ!

Hayran kalıyorum ablasına. Artık âşığım, biliyorum. Büyüyünce doktor olacağım, dilini açtıracağım onun. Sonra da evleneceğiz. Elbette Tevfik de hep bizimle olacak.

Ben de gizimi açıyorum. Babadağ'da çocuklardan nasıl dayak yediğimi. Babama ispiyonculuk yapıyorumdur, bu kesindir diye...

"İyi ki buraya atandı babam!"

Anlamlı anlamlı süzüyor Tevfik:

"Sen yine de çok güvenme!"

Kan kardeşi olmaya karar veriyoruz Tevfik'le.

Evler avlu içinde Sarayköy'de, avlularsa ova. Aştık mı avlu duvarını, ovadayız.

Kanlaştıktan sonra bir tutam ebegümeci koparıp uzatıyor Tevfik. Sür bunu; yaraya, acıya iyi gelir... Bin marifetli otmuş ebegümeci. Karnın ağrıdığında yiyebilir, ısırgan daladığında, kaşınan yeri ovabilirmişsin...

Neler biliyor şu Tevfik. Siğil gibi gök yeşil erikleri, tatsız tuzsuz çağlaları nereden cepleyeceğimizi; mevsimi geldiğinde hangi bağdan tefek kırıp, terleme için nereden koruk aşıracağımızı hep o öğretiyor.

Arada kuş avına bile çıkıyoruz onun sapanıyla. Kuşları tek tek tanıyor Tevfik. Hangisi karatavuk, hangisi ambiti hepsini biliyor... Gerçi biz nişan alana dek

kuşlar havalanıp uçuyor ama olsun.

Birinde arkasındayım yine. Vurdu vuracak Tevfik. Geriyor lastiği, tam salacak kuşa doğru, birden bir boşalma...

Gözden geçirip bağırıyor Tevfik. Kesilmiş bu lastik! Nasıl ağlıyor.

"Ben sana göstermezsem!.."

"Kime?"

"Ablama!"

Benimle neden kan kardeşi olduğunu o zaman açıklıyor. Ablasını anlatabildiği, ablasından söz edebildiği tek arkadaşıyım ben. Ötekilerden saklayıp fellik fellik kaçırdığı ablasını benimle paylaşabildiği, onunla ilgili gizlerini apaçık ortaya dökebildiği için... Elimde olmadan şişiniyorum. Her şey aramızda. Bana güven.

Annesinden babasından bile gizli tutuyor benimle konuştuklarını. Ablası dışında...

Bana uçurtma yapmayı öğrettiği gün, bir gizini daha açıyor Tevfik:

"Biliyor musun biz de dışardanız!"

"Hani Sarayköy doğumluydun?.."

"Öyle! Ama Nazilliliyiz biz."

Tevfik'in babası, buz fabrikasını da Nazilli'den taşımış zaten buraya.

Diklemesine böldüğü kargıları, çaprazlama birbirine tutturup yanında getirdiği yorgan ipliğiyle göbekte düğüm yapıyor. Önceden hazırladığı kırmızı uçurtma kâğıdını, taşın altından çıkarıp yere yayıyor. Kargıdan iskeleti ölçüp biçerek bu saydam kâğıdın üzerine yerleştiriyor.

"Nereye?" diye soruyorum.

"Yapıştırıcı bulmaya..."

İlerideki nar ağacına yöneliyor. Peşinden seğirtiyorum. Eğildiğimi görünce, fışkınlar vermiş dalların ara-

sına, uyarıyor beni: Dikkat et dikenlidir. Ardından ekliyor: Narda çok olur.

Bembeyaz bir halka iziyle kendine ağacın gövdesinde kulübecik yapmış salyangozu kaldırıyor yerinden.

"N'apacaksın onu?"

"Seyret!"

Kopardığı çöple birlikte uçurtmanın tepesine çöküyoruz. Çöpü, kavkısıyla eti arasına dürtüp dürtüp çekiyor Tevfik. Salyangozun salgıladığı sıvıyı uçurtma kâğıdının kenarlarına taşıyor çöple. Kıvırıp katlıyor, sonra fırlatıyor salyangozu öteye.

"Şimdi n'olacak o?" diyorum, içimin bulantısı yüzümü kırıştırmış bir halde.

"İşte tamam," diyor, "biraz bekleyelim, kurusun..."

Yüzünde, bak ben neler biliyorum diyen bir hal.

Sorumla ilgilenmiyor bile. Gizine dönüyor yeniden. Olanak olsa, herkesten saklayacak ablasını. Ama saklayamıyor. Bu yüzden kızıyor onlara, ablasını tanıyanlara...

"Sen başkasın! Hem buralı değilsin, hem kan kardeşiyiz seninle. Gizlerimizi paylaşıyoruz!"

Uçurtmayı gösteriyor. Nasıl ama?

Bir an duraklayıp ekliyor:

"Bunların yerini de ablamdan öğrendim."

"Uçurtmanın yerini mi?"

"Yok be! Salyangozların..."

Babamın öğretmenler toplantısına katıldığı bir pazar, "Aa-aa-aa!" deyip bana sesleniyor Tevfik. Annemden gizli başımı uzatıyorum kapıya. Öteden el ediyor. Gel gel. Ayakkabımı giyip fırlıyorum. Köşede beni bekliyor. "Ne var?" diyorum, sanki birileri duyacakmış gibi alçak sesle.

Yıkarım dağları diyor, gülümserken:

"Traktöre bindin mi hiç?"

Bir yanım ürperiyor, bir yanım istekleniyor. Ya babama yakalanırsam? Korku alıkoyacakken, tutuyor kolumdan, çekiştirip sürüklüyor beni Tevfik.

Traktörün üstünde gocuklu bir adam, direksiyona kapanmış. Yüzünü seçemiyorum. Parmaklarının arasında bir tel, direksiyonun altında bir şeylerle boğuşuyor.

"Bozulmuş mu?"

Boş ver sen dercesine beni çekiyor Tevfik. Adamın arkasındaki o kocaman tekerleklerin oturmalıklı kaportasına çıkıyoruz.

"Sıkı tutun!"

Birden küm küm küm çalışmaya koyuluyor traktör.

En kısa yoldan ovaya. Tekke tarafına... Amman kimsecikler görmesin!

Gocuklu adam, iyice kapanmış.

Tevfik, çılgınca kahkahalar atıyor.

Nasıl denk geliyorsa, Arabacı Mustabey kesiyor birden önümü. Faytonunun hörgücüne yerleşmiş, atlarıyla birlikte gezintiye çıkmış gibi. Başımı kaldırıp yerden, bakamıyorum yüzüne. Korkuyorum. Ama gözucuyla sezebiliyorum olup biteni... Başıyla faytonun tentesini gösterir gibi sevecen gülümsüyor sanki... "Hadi, atla!" mı diyor? Belki babamdan dolayı, babamın hatırına yapıyor bunu.

Beni arabasına mı alacak? Nereye götürecek peki?

Kuruluyorum faytona, tenteli rahat koltuğa. Ayaklarım havada kalıyor.

Okula faytonla gidiyorum. İstasyon Caddesi'nin parke taşlı yolunda, beni gören çocuklar, inanmaz inanmaz bakıyorlar.

Okulun önünde bir U dönüş yapıyor Mustabey. Babam nöbetçi, ona mı geliyor acaba? İniyorum. Bu kez güvenle kaldırıyorum başımı. Ürküsüz, korkusuz. Gülümsüyor bana. Tepeden tırnağa kalın bir yağmurluk

sırtında. Başında siperlikli şapka, ayaklarında lastik çizmeler... Tevfik mi yalan söylüyor Mustabey konusunda, yoksa babamdan korktuğu için mi böyle davranıyor Mustabey?

Ama bıyıkları kırçıl değil miydi onun?

Kim çıkarıyor o uçurtma yarışını? Tevfik diyeceğim, değil! Ötekiler niye dürtsün peki, ille yarışalım diye? Tevfik'in kazanacağını bilmiyorlar mı? Zaten en başta o atılıyor öne: "Ben hazırım yarışa!" "Biz hazırız," diye düzeltiyor ardından, sağ kolunu açıp, anaç tavuk kanadı, beni yanına alarak. Yine kulağımı karıncalandırıyor: "Nasıl olsa kazanırız!"

Yarışı önerenlerin hesabı olmalı! Tevfik bunu kaçırmaz, biliyorlar. Eee?

"Yarışma nerede yarışma?"

Orada. Tekke tarafında... Herkes eşleşerek gelecek.

Ertesi gün narların yanındaki tümsekteyiz Tevfik'le. Bir iki uçurtma yapıp deneyeceğiz. En iyisini seçip öyle katılacağız yarışmaya. Uçurup öyle göklere çıkaracağız ki uçurtmamızı...

Birden anımsamış gibi yapıyor Tevfik:

"Biliyor musun ablamdı bizi kaçıran?"

Kahkahalar salıp yerlere atıyor kendini, ağzını boru gibi yapıp yuvarlanıyor yerde. Yine her zamanki gibi bakıyor olmalıyım, gülmesine ara verdikçe kesik kesik açıklıyor:

"Hani o gün... Traktörde..."

Mustabey'in faytonuyla yaptığım okul yolculuğunu anımsıyorum.

Öfkeden kıpkırmızıyım. Kızsam mı, ağlasam mı?

Konuyu geçiştirmeye çalışıyor Tevfik:

"Öğrendin mi uçurtma yapmayı? Bir de sen dene istersen..."

Uçurtma yapmak! İşte her şeyi değişebileceğim bir öneri bu! Artık Tevfik de biliyor nasıl kandırılacağımı... Getirdiğimiz gereçleri yayıyoruz toprağa. Karar veriyoruz, üç tane uçurtma yapacağız. Birini Tevfik, ötekini benim için. Üçüncüyü ikimizin adına. Ama emekler ortak yine...

Benim payıma salyangoz toplamak düşüyor.

"Git," diyor Tevfik, "nar ağaçlarına..."

Az sonra bağırıyorum: Yok burda!

Canı sıkkın yanıtlıyor Tevfik:

"İyi bak!"

İyicene bakıyorum. Nar çubuklarının koluma attığı bir iki çentiği görünce, inanıyor Tevfik. Fırlıyor yerinden. Narların dibine. Olmuyor, kökten tepeye ha bire inip kalkıyor başı... Tek salyangoz yok!

Elindeki kargı parçalarını yere çalıp tepinmeye başlıyor ağlayarak:

"Nasıl yaparsın bunu bana? Nasıl toplarsın salyangozları?"

Sarayköy'e kar yağar mı? Yağmaz elbet. Yağsa da birikir mi? Birikmez elbet. Ama kırk yılda bir yağar, bir de birikirse ne olur?

Uçurtma yenilgisinin ardından Nimbus'la eski sıklıkta görüşmüyoruz ya, bir kardan adam gibi "aa-aa-aa" yapıyor o gün ötelerden. Sessizce sokağa süzülüyorum.

Tevfik titriyor. Islatılmış, düş kırıklığına uğratılmış kedi yavrusu gibi şaşkın zavallı.

Benim sormama kalmadan bir solukta anlatıyor. Hem anlatıyor, hem iç geçiriyor.

Ablası ilk karla birlikte kaybolmuş... Başta telaşlanmamışlar; biraz oyalanır, sonra döner diye beklemişler... Ama saatler ilerledikçe...

"N'oldu, dönmedi mi hâlâ?" diye haykırıyorum.

Avcıların peşine takılmış meğer ablası.

Renkler, kar altında suluboya gibi dağılıp yayıldığında ovaya, kendini avcı sananların hepsi de o derin uykularından uyanıyor.

Ama tüfeklerini nereye doğrultsa avcılar, ablası ürkütüyor kuşları, ürkütüyor tavşanları... Sahipleri bastırıyor köpekleri, çünkü ortalık av dolu! Kimse bir şey sezmiyor önce. Sonunda avcılardan biri uyanıyor. Uyanıyor ya, bunu avlarına musallat olmuş ayı falan sanıyor. Ablasının üzerinde bir koyun postu, oyuna çıkmış o...

Avcı bırakmıyor ayının peşini. Bir iki sıkınca, ablası kavrıyor durumu. Oyunu bir yana bırakıp kaçmaya koyulunca anlıyorlar insan olduğunu. Bu kez korkutmak, ondan öç almak için düşüyorlar kızcağızın peşine. Epeyce kovalıyorlar da. Yorulup bırakıyor grup ya, keseden dolanan biri önünü kesiyor ablasının. Bir hendeğe yuvarlanıyorlar birlikte. Post sıyrılıp da açığa çıkınca yüzü kızın, niyetini değiştiriyor bu kez serseri. Üstünü başını parçalamaya yelteniyor zavallının. Boğuşurlarken alt alta üst üste, bir yolunu bulup av tüfeğini ele geçiriyor ablası.

"Yoksa vurmuş mu adamı?"

Ağlamaktan gözleri kıpkırmızı Tevfik'in. Başıyla hayır diyor.

"Şimdi nerde?"

"Yatakta titreyip sayıklıyor. Hem sayıklıyor, hem de deli deli bakıyor!"

Kar kalır mı hiç? Kar kaçıcı, yeşil kalıcıdır Sarayköy'de. Bahar gerindikçe gerinir, yaz uzandıkça uzanır... Bahar söğüt kokusuyla girer, tefek kokusuyla çıkar; yazsa akasya çiçeğiyle başlar, kurumuş toprağı sulayan belediye arazözleriyle yerleşir, damar damar yayılır toprağa. Yufka sular gibi serpeleyip sularını, tomurcuklandırır toprağı...

Sarayköylüler oturur çarşı kahvelerine, dağlılar çalışadururken kendilerinin yerine, bir yandan buzlu gazozlarını dikerler tepelerine, bir yandan arazözü seyrederler.

Yine öyle yapıyorlar. Ama arazözün kedi bıyığı fıskiyelerinde bir şeyler var oynaşıp kıpraşan...

Şenlik var, şenlik diyor herkes birbirine...

Duyan çarşıda alıyor soluğu.

Birilerinin bacakları arasından başımı uzatıp anlamaya çalışıyorum olup biteni.

Bir su balesi... Tüller içinde bir güzel. Bir elinde rengârenk uçurtma kâğıtları, hışırdayan şeritler, ötekinde sandıktan çıkmış ak gelinlik tüller, danteller...

Kedi bıyıklarıyla dans eder gibi, bir geride kalıyor, bir öne fırlıyor... Islandıkça fır dönüyor suda...

Arazöz, dolanırken alanı, bırakmıyor peşini. O da birlikte alanı dolanıyor onunla. Sarayköy alanında özgürlüğün tadını çıkarıyor...

Arazözün kedi bıyıklarından biri gözüme değiyor o sıra. Saydam bir buğunun ardından, dilim tutulmuş onu seyrediyorum.

Çok sonra diyor ki çocuklar; Tevfikler, Söke'ye gitmiş, babası orada buz fabrikası kuracakmış...

SİNEMALAR YOLLAR

Kestane çıtırdarken sobada, siz de katılmalısınız sese, görüntüye... Kına gecesinde oyuna kalkmış genç kız gibi hop etmeli yürek! Diyelim, tek mi kalmış kestanecik; büyümeli büyümeli de, kapıya çıkmalı sizi karşılamaya. Gevremiş gülücüğü, genlemiş çehresiyle... Yani çıtırtısını allayıp çoğaltarak, kırıtmaların en gizemlisini katarak sesine... Sobadan fırlayıp duvarları ebrulayan, ardından inip üstünüzü başınızı, elinizi yüzünüzü yıkayan; derken püskürdüğü gibi tıpkı, sinip sönen, ardından dönüp bu kez televizyonu kavurup kızıllaştıran o uçkun gölgeleriyle birlikte...

Zeki Eniştemin sineması böyle başlar işte. Ama o, saatler hatta günler öncesinden hazırlanmıştır buna. Renkli gazetelerin televizyon akışını gösteren haftalık eklerini incelemiştir önce... Hangi kanalda, hangi film... Uygun günlerin uygun saatleri... Bir naylon torbaya biriktirilmiş gazete kesikleri; filmlerin yönetmenleri, oyuncuları, özetleri. Eğer üçüncü beşinci gösterimiyse filmin, sorun yok, Zeki Eniştemin torbası, filmin gelmişini geçmişini özetleyen bütün bilgileri barındırır nasılsa. Ama, arada, onu bile şaşırtan filmler çıkar karşısına... Yine de bilir elbet, izlemediği Türk filmi kalmış mıdır acaba onun? Bilir ya, elinde bir dayanak ol-

sun ister; orada yazıldığı gibi aktarsın bilgiyi...

Afişsiz sinema, fragmansız film olmaz ki...

Sözün kısası herkes, hangi filmi seyredeceğini önceden bilir Zeki Eniştemin sinemasında. Yalnız seyredeceği filmi değil, nereye oturacağını, onun kimlere kaçar kestane vereceğini...

Kestane de bir tören tabii... Üşenmez hiç; pazar pazar dolaşıp arar Zeki Eniştem. Bir bakışta ayırır iyisini kötüsünden. Sonra cinsi nedir, nerden toplanmıştır kestane; bir yandan satıcıyla konuşur, öte yandan el çabukluğu seçip ayırır uyanıklık yaparak... Bununla bitmez iş. Ablamın dırdırlarına kulak tıkayıp yatak odasına yaydığı bir gazetenin üzerine serip dinlendirir kestaneleri. Sinema başlamadan bir iki saat önce gidip ıslatır serdiklerini, etini zarından daha kolay ayrılabilsin diye. Aynı yere gelecek birer de çentik...

Yedek kovası yanında, yenice tutuşturulmuş soba, düz yolda ilerleyen cip gibi istemez, yan cebime koy bir keyifle inilderken, Zeki Eniştem içeri girer. Onun girişi, filmin başlama imidir sanki... Birimiz kalkar, elektrik düğmesinin başına geçer. Zeki Eniştem, ışığın başında kimin durduğuna bakmaz ya, yine de bilir kim olduğunu. Salonu karartanın kestane payı bir fazladır hep. Ama Zeki Eniştem, çingenelik yapılmasından da hoşlanmaz öyle. Oturuldu mu akıllı uslu seyredilmelidir film. Yoksa... Yoksa ne? Tuttuğu gibi kolundan, dışarı atar çiğlik yapanı. Eski günlerdeki gibi...

Zeki Eniştemin, Makinist Zeki olduğu yıllar... Yakışıklı, sırım gibi delikanlı... Başlatan da bitiren de o, filmi. Kaptan köşkünü andıran makine dairesinin merdivenlerinde görünmedikçe Makinist Zeki, gürültü şamata uğul uğul... Ama görünmüşse eğer basamaklarda, akan sular duruyor o zaman... Herkes suspus. Arkadan bakıldığında, yanlardan birer de kulp takılmış üç nu-

mara tıraşlı koca kazanlarımız perdeye çevriliyor.

Makinist Zeki, hayranlıkla, kıskançlıkla yapışıp kaldığımız bir tuzak. Ablalarımız ya da sevgililerimiz için büyük tehlike... Kentin bütün kızları baygın çünkü ona! Kimi gizli gizli, kimi açıktan âşık. Ayılıp bayılanlar, uluorta ilanı aşk edenler de var.

Kız kardeşi ya da sevgilisi olanlar ciddi bir rakiple boğuşuyor, herkes bilincinde bunun... Ortak düşman Makinist Zeki.

Ama onunla baş edebilmenin olanağı yok, herkes biliyor bunu.

Kentin tek büyücüsü o! İsteyene, dilediği dünyayı sunan bir cin, düşler ve görüntüler cini!..

Aynı düşünceyi geçiriyoruz içimizden; bir dilek bu. Birileri elini çabuk tutsa da, Makinist Zeki faka bassa... Artık kim olursa, kimin bacısı, kimin sevgilisi çıkarsa bahtına... Benimki olmasın da, kiminki olursa olsun...

Yüreğimiz kıp kıp ederken, Makinist Zeki, basamakları çıkıyor, kulplu bakır kazanlar da, patiska perdeye dönüyor orası burası yamalı...

Zeki Eniştem, soba borusuyla duvar arasındaki o boşlukta dikilir hep. Onun yeridir girinti. Eskisi gibi, yine ceketli, yine kravatlıdır. Ama, artık briyantinlese de, dökülmeye koyulmuştur gümüş saçları. Makinist Zeki'nin zayıf hali tam kaybolmamışsa da gömlekle ceketin kavuşmasını zorlayan, ilikteki düğmenin boynunu çekiştirip uzatan bir göbek de çıkmıştır açıktan açığa ortaya.

Eskimiş, sararmış, hatta pul pul dökülmüş bir fotoğraf gibidir duvara yansıyan bu görüntüsünde o. Sobanın havalandırma bacasından, yalımlarla yüzüne yansıyan kızıllıkta, her şeye karşın değişmemiş, belki de değiştirilememiş vakur yüzünü, uzaklara bakan

gözlerini görürüz Zeki Eniştemin. Bir de o küçümseyen, tepeden bakan gülümseyişin dudaklarına oturup kalmış kıvrımını.

Film başlamadan, sobanın üzerindeki kestaneleri dağıtır Zeki Eniştem. Kendi elleriyle. En az üç, en çok da beş... Herkes koltuğunda ya da yerdeki minderinde, kaptığına girişmiş kedi gibi kebabını soyarken, çok geçmez film başlar ekranda...

Arada bir çevirip başımızı Zeki Eniştеme bakarız. Bir renk harmanı gezinse de yüzünde, gözbebekleri, siyah beyaz bir duruluktadır hep.

Kendisine baktığımızı bilir elbet. Galiba hoşlanır da bundan. Ama çevirip de başını, bir kez olsun bakmaz bize o.

Ayaktadır hep, makinesinin başında. Göstericinin tıkırtısı, sobanın cızırtısı, kurşun ve kestane kokusu birbirine karışır...

Kendimizi Yıldız Sineması'ndaki koltuklarımızda buluruz yine...

Sinemaya girmeden, kapı önlerinde başlıyor itişip kakışma... Herkesin bir eli havada, biletini tutmuş sımsıkı. Öteki elde yiyecek torbası... Evinden ne yürütmüşse ya da parasının gücüne göre, sinema önünden kapabildiği ne varsa...

Sinemanın önü bir küçük pazar... Turşucu, patlamış mısırcı, ayvacı, şamtatlıcı, burmatatlıcı, macuncu, kuruyemişçi, ağaç çilekçisi... Ama ille kestaneci... Onun yeri ayrı, apayrı... Cep sobası; paralıların yöneldiği, ötekilerinse imreniyle baktığı...

Birer sinema kölesiyiz. Aramızda itişirken biçimden biçime, çizgiden çizgiye değişiyoruz eğile büküle, sonra biletimizi kopartıp, bir et mermisi gibi içeriye düşüyoruz. Zıplayıp ipi göğüslüyoruz da sanki merdivene yöneliyoruz o hızla.

Makine dairesi en üst katta, kaptan kamarası o! Onun çevresine yerleşmek, Makinist Zeki'yle birlikte film oynatmak bizim için. O yaşta bize yakışan bu! Kıskandığımız onun hünerli yanı, büyücülüğü, tüm kentin en tanınmış adamı oluşu. Yerine geçemeyeceğimize, gücünü kendi üzerimize alamayacağımıza göre, onun yanında yöresinde gezinip, büyücülüğünden kırıntılar çarpacağız, başka yolu yok.

Sevgilimizi elimizden kapmasın tamam da, ama ah n'olur kız kardeşimizi yamayıversek! Herkesin içinden geçirip de, kimselerin dil ucuyla olsun diğerine çıtlatamadığı, bu işte!..

Sinema makinesi, tıkırtılarla kanat çırpmaya koyulurken, Makinist Zeki oluyoruz hepimiz, bu büyülü dünyanın en birinci yol göstericisi.

Konuşmak yasaktır Zeki Eniştemin sinemasında; ne varsa görüntüde, herkes yalnızca onun içine girmeli, orada yaşamalıdır; başka türlü seyredilmez çünkü film.

Hangisini, kimbilir kaç kez izlemiştir Zeki Eniştem, yine de, ilk kez izliyormuşçasına dipdiri bir heyecan yansıtır filmin karşısında... Yoksa Necdet Tosun göründüğünde perdede; bir yandan gülerken, bir yandan siğim siğim nasıl ağlayabilir insan?

Siyah beyaz o filmlerin neredeyse tüm kadrosu yakın tanışı, eşi dostu gibidir Zeki Eniştemin. Nasıl saygılıdır, nasıl içtendir onlara karşı, şaşar insan...

Şaziye Moral mı çıkmıştır karşımıza, Zeki Eniştem toparlanmıştır çabucak. Duvara yaslanmışsa doğrulmuş; arkada kavuşturmuşsa eğer, önüne almıştır ellerini. Uzanabilir o siyah beyaz dünyadan Şaziye Moral, ama hazırdır, şap diye elini öpecek gibidir Zeki Eniştem.

Salih Tozan mı konuşuyor o sevecen sesiyle; gözleri bir istiridyeye dönüşmüştür hemen, birer inci tanesi

göz kenarlarında, siyah beyaz renklerin süzüldüğü...

Ahmet Tarık Tekçe'ye bile sevgiyle bakar Zeki Eniştem, bin kez sarılıp kucaklaşmışlar gibi...

Perde dikişlerinin kimi kadınlara bıyık kondurduğu, kimi suratlara ikinci bir yara eklediği filmi, bütün bakır kazanlar, "son" yazısına dek seyredip, o büyülü dünyadan güçlükle sıyrılmaya çalışıyor. Ayılmak istemeyerek çevirirlerken yönlerini; Makinist Zeki, kamarasının kapısını aralıyor; en tepede, herkesi küçümseyen bildik bakışıyla, ters döndürülen bisiklet tekerinin çıkardığı sese benzer bir tıkırtı eşliğinde, filmi geri sarmaya koyuluyor.

Makine dairesinin ikiye böldüğü sinemanın sağ yanı erkeklerin, sol yanı kadınların... İster salon, ister balkon, ister Makinist Zeki'nin taraçası, değişmiyor bu...

Film biter bitmez, oğlanlarla atkuyruklu, örüklü kızlar ilk önce kendilerine sonra birbirlerine, ardından oğlanlar kızlara, kızlar oğlanlara; en sonunda da hep birlikte makine dairesine Makinist Zeki'ye bakıyorlar...

Herkesin gözünde bir baygınlık, bir hayranlık... Kızlar ayrı, oğlanlar ayrı... Mektuplar kaşla göz arasında ne çabuk alınıp veriliyor; kim kimle nerde ne zaman buluşacak, nasıl kararlaştırılıyor, kimse akıl erdiremiyor buna... Üstelik, girişteki gibi çıkışta da ayrı kızlarla oğlanların merdiveni.

Buluşanlar sevgilileriyle, şanslı. On, on beş dakikacık birliktelik, o yan yana duruş, bir iki adımlık yürüyüş... Ama Makinist Zeki de var buluşmalarda, mektuplaşmalarda, yürüyüşlerde...

Makinist Zeki, herkesin eniştesi...

Film ne zaman biter, ışıklar ne zaman yanar hep karışır birbirine. Zeki Eniştem, divandaki köşesine ku-

rulup bir bacağını altına alıp, ötekini deniz feneri gibi dikti mi dirseğini yaslamaya, çayı hazır olmalıdır hemen. Çıngır mıngır karıştırıp hörp edivermelidir.

Ablam ne zaman demler çayı, ne zaman oturtur sobanın üzerine çaydanlığı, ne zaman sürer bardağı Zeki Eniştemin önüne ağzım açık kalırım. Ablamla benim dışımda kimse kalmamıştır odada. Ötekiler ya yatmaya çekilmiştir ya da ödevlerine, oyunlarına dönmüştür.

Çocukların şamatasını kaldıramaz Zeki Enişte m... Filmin sonunda, tonlarca yük taşımış hamal yorgunluğuyla çöktü mü divandaki yerine, hiç kimse kafasını şişirmemelidir onun. Ablam alıştırmıştır çocukları; film biter bitmez, ağdan fırlayan balık gibi, göz açıp kapayana dek kayacaktır çocuklar. Zeki Eniştem, bir tek benim kalmama ses çıkarmaz. Ablam, dizlerini kırıp altına, sobanın yanında, çaydanlığın başına otururken, ben yüzükoyun yere serilirim, Zeki Eniştemin önüne tam. Başım avuçlarımda, anlattıklarını dinlerim onun...

Zeki Eniştem, sinemacı denilen adamın, memleketin en efendi adamı olduğundan söz ederek girer her kezinde konuşmaya... Koca şehrin aile reisidir sinemacı, belediye başkanıdır, valisidir kentin. Dünyanın ahvalini gösteren odur herkese, elâlemin gözünü açan. Sonra namus erbabıdır, öyle kolay kolay karıya kıza bakmaz. Bunu söylerken ablama şöyle kaçamak, bir yarım bakış fırlatmayı ihmal etmez Zeki Eniştem.

Bir hörp daha alıp çayından, sürdürür sinemacının özelliklerini sıralamayı... Mucittir sinemacı. Bilgilidir, efendime söyleyelim, âlimdir. Modayı bilir, bu yüzden de güzel giyinir. Hep sinekkaydı tıraşlı, hep kravatlıdır. Aykırı toykuru yerlere girip çıkmaz. Saygılıdır, sonracığıma sözünün eridir... Memleketin en önemli işini yapar çünkü o. Medeniyeti insanların ayağına taşır. İnsanoğlunun ruhunu terbiye eder...

Ee, n'olmuştur peki? N'olmuştur da, dürülüp bü-

külmüş, avuçlanıp buruşturulmuş, bir köşeye fırlatılıvermiştir sinemacı dediğimiz adam? N'olacak, kendini bilmez densizler yüzünden... Kadir kıymet bilen kalmış mı? Onca gaziye reva görülen de bu olmamış mıdır zaten? Kim bu adamlara düşmanı denize döktün, bizi gâvurdan kurtardın, eline sağlık demiştir, haa kim?..

"İşte bu yüzden kaçtı memleketin beti bereketi!"

Konuşmasının ikinci bölümüne girmeden önce Zeki Eniştemin çayını tazeler ablam. Çıt çıkarmadan doğrulup, bir elinde demlik öteki elinde çaydanlık, yumuşacık eğilir önünde; bardağı doldurduktan sonra aynı kıvrılıp bükülmeyle çaydanlığı bırakıp sobaya, yerine çöker...

Bir hörp daha, devam eder Zeki Eniştem... Acıyla burulmuş bir yüreğin ezgisini de yükleyerek sesine...

"Sinema gitti, memleket bitti!"

Sinemacılık yaptığı onca yılın ardından nasıl kavaflığa bulaştığına geçer Zeki Eniştem. "Kavaflık işte, bildiğin ayakkabı satıcılığı..." Sonra nasıl battığını anlatır... Ardından züccaciyeciliğini, bunu da batırdığı için soluğu iplik fabrikasında aldığını... Memleketin kalburüstü adamları arasında anılırken, cumburlop amele tayfasının içine düştüğünü...

"Ablana anlattıracaksın ki dinleyesin, ne adamdı Zeki Enişten!"

Bomba gibi patlıyor haber. Ayaklarımız yere değiyor hep birlikte. Makinist Zeki, artık hiç kimsenin eniştesi olamaz! Çünkü basılıyor... Kentin en çirkin kızıyla. Üstelik makine dairesinde...

Sönmüş bir balon Zeki. Gözleri yerde, yürüyüşü de değişmiş zavallının. Tepeden bakmak ne, bakır kazanların maskarası o.

İlk iş, kravatını çıkarıp atıyor Zeki... Sonra inanılmaz bir iş yapıyor, ayakkabısının ibiğine basıyor.

Ardından evleniyor Zeki. İğfalden hapishaneye düşüp çürümektense...

Yoksulmuş kız diyorlar, söylenti öyle çıkıyor: "Yoksulun tekiymiş, iyi faka bastırmış Zeki'yi. Ana babası da yokmuş garibin. Bir oğlan kardeşi, o kadar..."

Zeki...

...Eniştemin tokadıyla savrulup kendime geliyorum. Ayı! Nasıl aşk etti öyle yaradana sığınıp!

"Aaa, niye vurdun çocuğa birader?"

Evet o, Yıldız Sineması'nın makinisti Zeki o! Ceketinden kravatından, sinekkaydı tıraşından, bir tutamı öne dökülmüş briyantinli saçlarından, yüzüne yayılmış Alain Delon hüznünden belli...

"Sen o dalgacıya aldırma beyim... Nerenin bu kestane diye soruyorsun, bana mısın demiyor gâvur. Simav'ın abi, Simav'ın... En iyisi! Gidip kendim topladım, tek tek!.."

Ablama dönüyor eniştem:

"Öksüz dedik bağrımıza bastık! Baksana abiyi de dinlemiyor dürzü!"

Ablam, gözlerinde billurlaşma, başını çevirirken, eniştem bağırıyor:

"Hade! Kestanenin eyisi burda!"

Makinist Zeki, tarttırmış kestaneyi, parasını ödüyor.

Yanılmış olamam, evet o!

Elinde kestane torbası, pazar kalabalığına karışırken, donuyor siyah beyaz filmin karesi.

Ablamın gözlerinde tomurcuklar gizli hâlâ.

Abla, hey abla! Ben Yıldız Sineması'na gidiyorum!

Kestane tablasını eniştemle ablama bırakıp donmuş kareden içeri giriyorum.

MENEKŞELER PERDELER

Parmaklarının ucuyla yaydığın karakalem çizgi gibi, sınırlarda bir silinme, bir belirsizlik başlayacak ilkin. Ağaçlar, tepeler, bütün nesneler küle gömülüp kubbelenecek. Sonra her an, neredeyse her saniye binlerce tül sıralanıp incecik gölgeleyecek görüntüyü.

Morlukların, lacivertlerin püskürtüldüğü bir tuval halinde, doğa, otobüsün penceresinden kayacak, kayacak...

Artık akşam değil mi? Bir ikisi öksürecek; ben buradayım öksürüğü... Uyumuş değilim... Hem nasıl uyunabilir ki böyle kasvetli bir günbatımında? Üstelik, içlendirici bir yağmur da kenar süsü yaparken manzaraya...

Meraklanmayın, şoför duyacak, yatıştırmaya çalışacak sizi. Basacak düğmeye, otobüsün içi ışıyacak...

Anahtarı çevirmeden ben, açılıyor kapı... Aydınlık yüzüyle Nurcan. Sabahlığı tam üniforma; eprimiş cep ağızlarıyla mavi bir üniforma.

Koltuğa çökmeden, çantayı bile bırakmadan daha, daha ayakkabılara eğilmeden; kuruyemiş paketini hışırdatıp açmaya çabalayan sabırsız el gibi, sesini antreye salıyor Nurcan; kalebodura yayılmış bir sıra ince kuma basılmışçasına, iç çizerek.

"Nasıldı Ekrem? Söylendiği gibi mi kız gerçekten?"

Yüzüm gözüm "cık cık" ediyor. Lavaboya yöneliyorum. Peşimde, çerçeve içinde değişmeyen bir ifadeyle beni izliyor Nurcan. Su çarpıyorum yüzüme... Kurulanmadan daha karıma dönüyorum.

"Günaydın Nurcan! Gel güne böyle başlayalım..."

Koltuğun biçimine uyduruyorsun kendini, değersiz bir elin hem de tersiyle itilivermiş gibi şaşkın, zavallı bakıyorsun... Kabul et, yıkkınlık bu! Sanki sonuymuş gibi dünyanın, hiçbir şey yapılamazmış gibi... N'oldu sana böyle? Umutların mı tükendi? Cılız da olsa aydınlık görünmüyor mu hiç ufukta? Ne yani, umutsuz musun ışıksız mısın sen şimdi? Hadi ordan! Dün sabah Ankara'ya indiğinde umudun vardı, bu sabah Muğla'da evindesin; ama umutların tükenmiş, bir yerine inme inmiş sıtmalısın!

Biliyorum yorgunsun, uykusuzsun da! E, uyu öyleyse! Amaan, şaka yapmaya da gelmiyor sana, tamam dedim ya, kızma hemen. Sen misin iki gece arka arkaya yol yapan; olacağı bu!

Mozart'a ne dersin, sakinleştirir...

Hadi kalk Ekrem, kalk, üşenme! Üşengecin oğlu kızı olmaz derdi büyüklerin sen çocukken, unuttun mu? Şimdi boyun kadar... Ne kızıyorsun, babası kim, senin çocuğun değil mi? Üf üf üf, barut gibisin, hiç böyle görmemiştim seni!

Hadi Ekrem, hadi, toparlan artık! Az sonra Nurcan yine damlar. Bıraktıysa soluk alasın diye biraz. Tıkırtılarına bakılırsa, mutfakta çay demliyor.

Soğukkanlılığı elden bırakma sakın! Asıl o zaman yitirirsin! Bak duvarlara, kitaplığa; tablolara, yontulara bak! Sen yaşamını bunlarla örmüş adamsın, güzelliklerle, inceliklerle...

Geri sayışı başlatabilirsin. Şimdi dolduruyor. Az sonra yün terliklerin kösnül pofudukları gelecek kulağına...

Mis gibi buharı tüten bir fincan çay sonra. Yanına oturup, kollarını kavuşturacak göğsünde, o aydınlık, apak yüzüyle sana bakacak. Anlatmanı bekleyecek...

Kavgayı kov Ekrem, kov kavgayı kafandan!

Ellerimi yüzümde gezdiriyorum. İç ferahlatan bir koku... Limon kolonyası dökmüş avcuma Nurcan... Teşekkür ederim...

Dönüyorum. Üstünü değiştirmiş karım. Değiştirmiş dediğim, ikinci üniformasını giymiş, siyah taytını. Saçlarını da toplamış, tepesinde bir toka. Şirin bana bakıyor... Usu kendisinden önde; gözleri her ikisinin de önünde beklentisini gösteriyor, bu a'dır der gibi. Meraktan çatlayacağım, dayanamıyorum, lütfen Ekrem, lütfen, lütfen...

Bir şeyler söylemem gerekiyor. Gözlerinin kamerası, dudaklarımı yakın plana almış, görüyorum.

"Mozart'ı koyar mısın Allah aşkına?.."

Son anda takılıyor usuma *Dostum Mozart,* bir kurtarıcı gibi... Üç beş saniye daha kazanıyorum böylece.

Nurcan dönerken ben de pencereye...

"Hâlâ kapalı perde..."

Ama bir koyu kuşku, ağırdan ağıra yerleşmeye koyuluyor Nurcan'ın gözlerine, bunu da görüyorum.

"Biliyor musun, yetinemiyorum artık! Işık olsun istiyorum hep! Daha fazla, daha daha..."

Üzerimde karımı kızdırmak istemeyen acınası bir sokak köpeği zavallılığı; sesimde iyice açığa çıkmış bir alttan alma yalakalığı, işte böyle yakalıyorum kendimi. Gerisingeri koltuğa yerleşip, hoşnutlukla bir ilk yudum alıyorum çaydan. Oh be!..

"Her şey olacağına varır canım!"

Kaynar suda haşlanmışçasına birden gözleri doluyor Nurcan'ın, doluyor ve dolan, havuzundan dışa taşıveriyor.

Bir Nurcan ağlaması daha. Her zamanki gibi içten, içe işleyici.

"Amaan n'oluyor sana?"

"Söyledikleri gibiydi değil mi? Başı bağlı, tesettürlü..."

"Ne diyelim hayatım, ölüm yok ya ucunda..."

Ne diyorsun sen Ekrem? Ne demek ucunda ölüm yok? Ne anlama geliyor bu? Kabulleniyorsun oldubittiyi öyle mi, sineye çekiyorsun bütün bunları? Niye geçtin o zaman iğnenin deliğinden? Neden çıktın o uzun koşuya? İçgücünü yitirmeyip kör karanlıklarda el yordamıyla yolunu buldun da bugün mü tevekkül göstereceksin, boyun eğeceksin bu duruma?

Yetmişler boyunca adım adım inen karanlık... Kutba doğru beyaz geceler yaşıyormuş aylarca ülkeler; seninki on yıl, on yıllar boyu karanlıkta kalıyor, karanlıkla boğuşuyor da hiç kimsenin gıkı çıkmıyor! Herkes bir kör dövüşü içinde. Ses verenlerin de sesi kesiliyor çabucak!

Ne yapacaktın tüymeyip? Topladın bir günde çoluğu çocuğu, Nirvana artığı karını, bal parmak oğlunu, soluğu Muğla'da aldın. Zeytin yüzlü karının memleketine attın kapağı. Bir anda her şeyi bırakarak!

Ortalık kararmış, sis çökmüşse eğer, sinmek gerek değil mi bir köşede? Sis çekilsin, karanlık dağılsın! Bunun için en güvenli yer, en iyi bildiğin yer. Ankara değil ama... Ankara'yı bırakmaya karar vermen de bundan!

Seksenle birlikte iyice azan fırtınaya, kasırgaya karşı kendini koruyup kollayabilmenin dayanağı olmadı mı Muğla? Şimdi alaysamayla, aşağılamayla karşıla-

dığın güleç yüzü siper edip, arkasına gizlenerek üstelik! Hem de derdin bal parmakmış gibi görünerek!

Aman bir iş gelmesin çocuğun başına! Badi badi yürüyen velet, okula da başlamış üstelik... Ağzından kaçırabilecekleri için niye korkuyorsun? Başkalarının kapabileceği ne var ki çocukta?

Ya o aldığın önlemler... Solcu, sosyalist olmasın sakın, olmasın ya, sağcı da olmasın aman; hele hele faşist, şeriatçı, Allah saklasın! Sonra bilinçli olsun, ama ot gibi yaşamayı içine sindirebilsin!.. Kendine özgü bir düzen vidası yani, hadi yalan de!

Bunlar yetmiyormuş gibi, seni un ufak eden ürkülerin, korkuların, paranoyaya varan kuşkuların sonra... Peygamber gibi kat kat gökyüzüne çekiliyordun da sanki, dönüp yatağına girdiğinde, soluk soluğa debeleniyordun... Ört Nurcan, ört ört, üstümü ört!..

Ne güneşlere çıkardın, ne havalandırdın onu, aman nem kapmasın, üşütmesin; ne doğaya saldın, ne toplumun içine bıraktın, aman mikrop kapmasın, düş kırıklığı yaşamasın; sarmalayıp paketledin dondurmalıklara yatırdın, günü geldiğinde çıkarıp açmak için ambalajını, sonra da itivermek arkasından yaşamın içine...

Ne oldu peki, emeline erebildin mi? Düşündüğün gibi kesip biçebildin mi bal parmağını? Keyfince biçimlendirebildin mi, haa?

Yanıt? Yanıt yok efendim!

Apansız bir burgu dalıyor beynime, beynimin döşemelerini sökmeye. Ne bu? Süpürge makinesinin vantuzlarını kim saldı böyle ortalığa? Ya ben, ben n'apıyorum burda böyle yalnız başıma? Nurcan nerde?

Vardiyasına yetişip işbaşı yaptı demek! Ev ev değil, asfalt şantiyesi! Toparlanıp doğruluyorum koltukta. İlk kez görüyormuşum gibi süzüyorum salonu, du-

varları... Tablolar eski yerlerinde işte! Raflarda kitaplar kitaplar... Kaç tane? Bin, iki bin? Bilmem, çok!

Silkinip ayaklanıyorum sonunda.

Sol adımımla kütüphaneye yönelmişken, vazgeçip sağ adımımla müzik setine kırıyorum. Mozart, işini bitirip çoktan kapamış kapısını! Bir de Vivaldi mi koysam? Yok yok Rahmaninov, yok en iyisi Vivaldi...

Tam o anda yüz yüze geliyorum oğlanla. Akar bir su kımıltısının kıyıcığında bir salkımsöğüdün altında. Söğüdün filiz damlası, ötedeki erguvan kırmızısıyla harmanlanmış... Yerlerde, sırtını bahara yaslamış çimlerin o külhan, o bıçkın yeşili!

Salkımsöğüdün altında bir oğlan, kucağına sığınmış kuzuyu seviyor...

...Seviyorum...

"Oğluma, onuncu doğum yıldönümü armağanı." İmza: Besim. Tarih: 20 Nisan 1955.

Besim, kuzulu çocuk, bal parmak kol kola giriyor tabloda.

Değirmen taşı gibi bir ağırlık, ovarak ezmeye koyuluyor yüreğimi. Dayanamayıp bağından kurtarıyorum yağlıboya tabloyu; bir kuş hafifliğiyle yerinden alıp, setin arkasına, onun için önceden ölçülüp biçilmiş görünen o arka cebe bırakıveriyorum yumuşacık...

Yeniden kütüphaneye dönecekken, Nurcan dalıyor içeriye iş takımlarıyla, şantiyesini peşi sıra sürükleyerek... Gözleriyle bile aramadan beni, başını bile kaldırmadan işinden, dah ediyor kompresörünü...

Öyle mi Nurcan? Peki...

"Nurcan!"

Nurcan, başını kaldırıyor.

"Biliyor musun..."

Gürültüden anlayamıyor beni. Düğmeye dokunup motoru durduruyor. Kaldırıyor başını, gözleri gözlerimde...

"İmam nikâhı kıydırmış üstelik kızla! Birlikte oturuyorlar."

Tepki vermesini beklemeden Nurcan'ın, çıkıyorum salondan. Kapıyı çekmeden daha ben, hıçkırıklarla örülü bir ağlamaya başlıyor Nurcan...

Ne vicdansızsın ama Ekrem... Kalpten öldürmeye mi karar verdin kızı? Yahu anası o bal parmağın...

Böyle orta yerde bırakamazsın onu! Bundan böyle birbirinize dayanarak sürdüreceksiniz yaşamı!

Dur bir dakika! Yoksa yalnızlıklar mı biçmeye koyuldun gelecek için kendine? Bırakıp karını bir tarafa, ha?

Yo yo, hayır, bunu yapamazsın! Nerde sende o güç!

Salona dönmek yerine mutfağa giriyorum... Hayır giremiyorum, kapının ağzında donuyorum. Mutfağın her dokusu bir iş artığı. Durma kaynayan bir su ocakta. Silme dolu bir tezgâh sonra. Temizlenip yıkanmış, hatta soyulup doğranmış sebzeler... Derken bulaşık makinesi çalkanmaya koyuluyor kulağımın içinde.

Tam döneceğim mutfaktan, duvar takviminde kalıyorum, takvimdeki takılmışlık ve donmuşluk gibi... 20 Nisan.

Şaşılacak şey, nasıl olur, bugün doğum günüm benim!

Bu kadın çıldırmış vallahi! Banyoda da çamaşır makinesi vınlayıp tıslıyor. Sanki ağır sanayi hamlesi başlatmış Nurcan. Halı yıkama makinesini, dikiş makinesini, mikseri, öteki makineleri de çalıştırsaydın bari... Ama derdi kendisiyle; öfkesini, mıncıkladığı çamurdan çıkaran çocuğun tepkisi onun yönsemesi...

Öyleyse korku yersiz demektir, kalbine hiçbir şey olmaz tombul zeytinin, mıncıklayıp hıncını aldığı bunca oyuncak varken çevresinde.

İşte yatak odasındasın! Konuğu olduğun, hep konuk kaldığın odada. Her yer senin olabilir bu evde. Ama yatak odası, hayır! O 20 Nisan'dan bu 20 Nisan'a geçen yolun tam ortasında, yirmi beş yaşında kabul edilmiştin, kapısını çaldığın bu odaya. Sapır sapır titriyordun, elinin ayağının canı sağılmıştı. Tek yol devrim diyerek marşandiz gibi yola koyulmuş; ama varacağı yere tıslayarak giren havı dökülmüş uzun yol ekspresleri gibi serilip kalmıştın istasyonda: Tek yol karım, tek yol Nurcan'ım!..

O günün üzerinden de bir yirmi beş yıl geçti işte! Demek evliliğinin de yirmi beşinci yılı!

Evlilik yıldönümümüz hangi gün bizim?

Dur dur, telaşlanma, konuşuyoruz! Hem evlilik yıldönümüne var daha! Merak etme anımsatırım sana. Böyle önemli bir gün, geçiştirilebilir mi hiç?

Bir gerçek daha var peşini bırakmayan; geçen yıllar... Yaa, baksana, bal parmak bile yirmi ikisine gelmiş... Üniversite bitti bitecek!

"Orospu çocuğu!"

Bir an irkiliyorum, kulağımdaki yankılanmayla. Çınğıraklı bir ses! Dönüyorum geriye, kimse yok! Bereket söyleyen de benim, dinleyen de. Neden loş bu oda? Gerinir gibi perdeyi açarken, merhaba diyorum yükselen güneşe.

Burası da onun odası. Yatağı, giysi dolabı, çalışma masası, bilgisayarı, kitaplığı... Ama, artık o yok odada... Bir başkasının yatak odasına konuk olmaya hazırlanıyor ya da oldu çoktan.

Ah bal parmak! Ne yaptın sen bize oğul, ayırdında mısın bunun? Ya da biz ne yaptık ki sana, reva gördün bunu?

Hafif bir çalkantıya dönüşmüş içimdeki kasırgalar. Her an kuyruk sallayabilirim. Pısırığım ben, uysalım ben.

Karım işini bitirmiş olmalı! Oo, mutfağına kapanmış yine hanımefendi. Tahtanın üzerinde sebze doğrayan eli, hızlandırılmış bir çekimde, yarışa çıkmış... Tencereler, düdüklüler ocakların üzerine oturtulmuş, yine buhar deneyleri yapılacak belli... Az sonra yeni tıslar, fıslar... Yaşam sürecek o bildik akışıyla.

Gözucuyla şöyle bir yoklayıp öyle geçiyorum kapı önünden. Sakinleşmiş biraz... Azıcık daha kalsın böyle yalnız, kendi başına...

Kaçı benim raflardaki bu kitapların? Yarısı, dörtte biri? Gerisi ressam Besim'in, babamın...

Vivaldi susmuş... Bir de Çaykovski.

Tabloları nereye koyuyorsun beyefendi? Onları sen mi yaptın? Para verip tek tablo satın aldın mı bugüne dek? Hadi kaldır öyleyse yasaklamayı da, yerine as şu tabloyu yeniden! Bak görüyorsun, yerinde güzel o.

Hem sana bir şey diyeyim mi, yaşaman gerekiyorsa; kaçma, yaşa bu utancı! Geride kalan yaşamı silip atamayacağına; bu ezikliği içinden söküp çıkaramayacağına göre; o halde bırak kalsın bukağı! Her an yeniden yaşa bu utancı, her kezinde bedelini öde!

Yalnız bunlar mı sana bıraktıkları babanın? Ebrular, klasik müzik, taş plak koleksiyonları, çeşmibülbüller, biblolar, çalar saatler, yontular, seramik kaplar, çiniler, buhurluklar, minyatürler, hatlar, yağ kandilleri, amforalar, çömlekler, sikkeler, ötekiler için neler diyeceksin? Baksana, iki yüz metrelik sergi sarayına zor sığdırıyorsun bunları.

Besim Bey, kendi el yazısıyla kaleme alıp masasına bıraktığı veda mektubunda açıklamıştı. Şunları,

şunları Ekrem'e bırakıyorum... Hadi hadi o son tümceyi de söyle, şu 20 Nisan 1955 tarihli tabloya bakarak. Söyle söyle çekinme!

"Oğlumu affediyorum!"

Görüyorsun değil mi, baban sana kendi öz oğlunu gönderdi celladın olarak...

Babam katil değil, benim katil olan!..

Doğru, "Defol faşist!" dediğinde bitmişti iş: öldürmüştün onu... Evet, kabul, o en deli yıllarındı. Bir yanın 1968'in rüzgârıyla yelkenleniyordu, öte yanın aşkla, delikanlılık çılgınlıklarıyla...

Tuhaf, çok tuhaf, gerçekten inanıyorsun Besim'in faşistliğine! Akademili bir ressam oysa o, Çallı atölyesinden çıkmış, düşleri, idealleri olan bir ressam. Resim öğretmenliği yapıyor olması engel mi sanatçılığına?

O da senin gibi, kaptırmış kendini genç yaşta. Onunki dolgun bir bozkır başağı.

Zavallı Besim! Nasıl unutabilirsin yüzünü? Kızlı oğlanlı bir grup evde toplantıdasınız. Kapıyı tıklatıyor Besim.

"Ne var?"

"Ekremciğim, bir saniye bakar mısın lütfen?"

Bir hışımla açıyorsun kapıyı. Ezile büzüle uyarmaya çalışıyor adam seni. Korkuyor çünkü, seni yitirmekten korkuyor. Tek yaşam bağısın sen onun, tek uğuru...

O, belki söyleyip söyleyeceğine bin pişmanken, sen tepeden, tükürür gibi, hatta tiksintiyle, bir yılan ıslığı salıyorsun: "Defol faşist!"

Böyle bir söz, herkese söylenebilir de belki, Besim'e söylenemez işte! Yüzü bir an donuyor, sendeliyor adamcık, göstermemek için ağladığını, sırtını dönüyor!

Bu son görüşün onu!

Ah anam, ah benim kaltak anam! Polatlılı ağa kızı,

bozkır güzeli anam! Dediğim dedik deyip yangına körükle giden anam!

Besim gibi bir adam kaldırabilir miydi bunu? Daha o gece, bırakıp sizleri, çıktı evden. Evinizi size bıraktı. İkinci tokadı annen atmıştı çünkü: Arkadaşlarıyla bir araya gelemeyecek mi Ekrem kendi evinde? Hem sen ne demek istiyorsun Besim? Kimin evi burası?

Öyle ya, ağa babasından Polatlılı bozkır güzeline geçen dairede oturuyorsunuz.

Annenden öç almaya girişmen de bundan kaynaklanmadı mı? Seksenine merdiven dayamış anneni, bu arada ablanı, yıllar yılı aramayışındaki gerekçe bu olmadı mı hep? Neden engel olmadılar bana? Madem onlar bana babamı kovdurdular, öyleyse ben de onları kovuyorum!

Sonra bir sabah ablanın hıçkırıklı, gücengen sesi...

Otobüs falan beklemeyip, atlıyorsun otomobiline...

Kapının ardında yığılı bulduklarını söylüyor apartmanın kapıcısı. Kimileyin kaybolduğu oluyormuş, alışkınmışlar buna ya, ille koku... Zaten satın alıp getirdiği, kucağına alıp sevdiği kuzuları da, onlara bırakırmış hep, bakmaları için... Ama koku ele vermiş...

Süt yeşil bahar tabloları Besim imzalı... Bir yanda kuzular, bir yanda sarı lüle saçlı oğlanlar... Donup kalmış gülümseyişleriyle... Hep aynı yüz tablolarda. Seni seviyorum babacığım diyen; beni koru babacığım diyen; sensiz yapamam babacığım diyen bir yüz... Onca tablonun değişkeleri arasında hiç değişmeyen oğulcuk yüzü...

Yazıyı da okuyunca, alamayıp artık kendini, duvarlara çalmaya kalkmıştın başını, zor tutmuştu kapıcı.

Çok geçmemiş, Muğla'ya taşımıştın Besim Bey koleksiyonunu. Babanla yeniden bir araya gelmiştiniz. Yıllar sonra... Aynı çatı altında birlikte yaşamaya başlamıştınız yeniden.

Ondan kalan her şey duruyor. Her şey koruma altında. Tek topluiğneyi bir yana atmış, tek çöpü eleyip beleyip ziyan etmiş değilim.

Seviyorum babamla birlikte yaşamayı... Onunla yaşamanın, insana nasıl mutluluk verdiğinin, bunun insanı zenginleştirici nasıl bir değer olduğunun yenice ayırdına varıyorum daha...

Sonra seviniyorum... Biliyordu Besim, diyorum, oğlunun kendisiyle yeniden buluşmaktan çok hoşlanacağını... Biliyordu, bu yüzden de rahat öldü...

Ne güzel! Bir oğul var, ona güveniliyor. Oğulsa bu güveni boşa çıkarmıyor asla.

Babam bana bıraktı. Peki ben kime bırakacağım bütün bunları? Bal parmağa mı?

Yalnız bayramlarda değil, arada bir cumalarda da görünüyordun. Aman bir dokundurma gelmesin! Babası dinsizin biriydi demesinler tek; komünist hocanın oğlu demesinler sakın.

Aşırı özen gösteriyordun, sürüden biri olduğunu vurgulamak için. Yapaydın, bir de abartılı... Yeter ki oğlana sataşılmasın! Babanın sana yaptığı gibi, ortada yapayalnız kalmasın bal parmak. Hoş Besim, "deli"ydi. Hoşgörüyle karşılanırdı onun ayrıksılığı. Sanatçı adamdı, sanatçı adamın delimsirekliği olmaz mı?

Ama senin durumun farklıydı. Muğla'nın en ünlü matematikçisiydin. Özel derslerin aranılır öğretmeni. Bu, rahat yaşam demekti aynı zamanda. Kabul et, kendi yaşama düzenin için de gerekiyordu bu sana.

Bal parmak, kimsenin sataşmasına uğramadan büyüdü, doğru. Büyüdü, ardından gidip o tesettürlünün konuğu oldu... Baş başa görüşebilmek için beş on dakikasını ancak ayırabildi sana! Nasıl olur bile diyemedin, ağzına tıktı bütün söylediklerini...

"Ne yani, Müslüman değil miyiz hepimiz?"

Başı bağlı kız doğaldı onun için, onunla imam nikâhı kıydırması da!

Bütün yıldırımları sen çektin üzerine, bulaşabilecek mikropların önüne sen çıktın kendi bedeninle; onu sıkıntıya düşürebilecek her şey için kendi adresini verdin, bir ödeşme gibi...

Şimdiyse Besim'in sana güvendiği gibi güvenemiyorsun bir türlü ona...

Sırtlarına dokunuyorum kitapların... Bir ikisini çıkarıyorum. Babamın el yazısıyla düştüğü notlar var sayfalar arasında...

Buna mı öykünüyorum başlangıçta, yoksa daha önce mi başlıyorum?

Okuduğum kitapların uygun yerlerine şiirler yazıyorum, ilkel, sığ, çocuksu... Ama içten. Sonra üşenmeyip bir dosyada topluyorum hepsini. Birden bir dosya dolusu şiir çıkıyor ortaya...

Şiir dosyası... Yarışmalardan birine mi katılsam? Katılabilirim, niye olmasın? Bunun düşü bile heyecan verici... Bu düşle birlikte kanatlanıp yükselmek, çok daha çekici geliyor bana. Katılıyorum. Yürek ağrılı bir bekleyiş... Derken günün birinde telefon, yok yok mektup... Postacı. Ama, hayır, onlar taşındı burdan, ne yazık ki yeni adreslerini bilmiyoruz. Dağıtıcı, zarfın üzerine not düşüyor: "Muhatap, gösterilen adresten taşınmıştır. İadesi."

Dönüp salkımsöğüdün altındaki çocuğa bakıyorum. Oğlan, kucağında kuzu, toparlanır gibi oluyor. Kuzu konuşmaya başlıyor birden: Müzik bitti, değiştirsene!

Yeni bir Mozart ezgisi yayılırken odaya, usulca çıkıyorum kapıdan... Tombul zeytinin buhar denemeleri sona ermiş. Elinde bir küçük çaydanlık, bu nemli orta-

mı sevinç çığlıklarıyla karşılayan afrikamenekşelerini suluyor... Miniminicik saksıların birinden ötekine geçerken konuşuyor onlarla. Eski kıyılarına çekilmiş yeniden, belli...

Kapıya yaslanıp onu izliyorum...

"Şuncacık çiçek bile kendi yerini arıyor, kendi düzenini... Beklediği sevgi. Sevgi gördü mü, pıt pıt pıt çiçek hemen!"

"Şiir gibi yani..."

Nurcan, çaydanlığı bırakırken, bana dönüyor. Bağlantıyı kuramamış olsa da, "Hıı, yaa," diyecekken, bu ikiyüzlülükten kurtarmak için onu, atılıyorum:

"İkisi de sevgiyle açıyor ya.." Yüzü, aslına dönüşüyor karımın: Zeytine.

Sularını içmiş afrikamenekşesi gibi gevreyip kütürdüyorum:

"Biliyor musun, bir zamanlar şiir yazardım ben de..."

Eliyle hadi ordan yapıyor, dışındansa, "Gençken oluyor böyle şeyler," deyip kıkırdıyor. Sonra anımsamış gibi ekliyor:

"Acıkmadın mı hâlâ?"

"Yoo," diyorum, "balkona çıkacağım, gün batmadan."

Tabii ya. Nisan... Kırlangıç yuvaya, Yörük yaylaya...

Onlar da yerleşti yuvalarına. Yerleştiler de gökyüzünün mavi atlasını makaslamaya koyuldular gün boyu.

Dönüp dolaşıp biçecekler gökyüzünü... Yavruları olacak besleyip büyütecekleri, onları da salacaklar makaslasınlar diye göklere. Sonra da bir gün geldikleri gibi gidecekler...

Tam o sırada akıyor o ses kulağıma, ince bir sızı halinde yüreğimi hançerliyor. İçim allak bullak, başımı

uzatıyorum. Kapıcının herhalde... Yanakları dopdolu bir kuzu. O ne, erguvan mı? Yo değilmiş, leylak... Gözümü kısıyorum, erguvan ama... Sonra kapıcının oğlu geliyor, koşup kuzunun peşinden kucaklamaya çalışıyor onu.

Bir yerlerde Besim de olmalı! Kimseler ayırdında olmadan yaşayıp ölen ünlü ressam Besim! Seslensem, çıkıp gelecektir belki. Yok, çökmüştür herhalde bir köşeye, resim yapıyordur o.

Yerleştirip görüntüyü belleğime, bu kez maviye, kırlangıçlara kaldırıyorum başımı. Gözlerimle kapıp içlerinden birini, eğikler, paraboller çiziyorum onunla...

Minicik bir böcek mi kaçırıyor da ağzından, o mu batıyor; yoksa makasının ucu mu değiyor gözüme, bilmiyorum. Belki uykusuzluktan... Ama bir sulanma. Sonra alevden birer mermi iniyor gözlerimden, yakıp kavuruyor her yanımı...

Ne zamana dek bekleyeceksin böyle?

Leylak mürekkebiyle ovunmaya koyuldu işte gün. Kırlangıçlar bile makaslarını toplayıp yuvalarına çekildi. Kuzu da öyle...

Hadi içeri gir! Besim'in 20 Nisan 1955'iyle göz göze gel. Sonra televizyonun karşısına kurulmuş afrikamenekşesinin yanına geç, "Her iş olacağına varır," de ona.

Bunları yapmadan önce ama, karının örttüğü perdeyi aç, sonuna dek sıyırıp çek kumaşı, duvar tarafına topla...

Günün o son kızıllığı duvardaki oğlanın sarı buklelerine düşsün.

Besim, bir kez daha mühürlesin kuzunun o gülümsemesini, sığınacak yer arayan kendisine...

GİDENLER ÖYKÜLER

Ardında gölgesi oluyorum babamın. Elleri arkasında, benim de. Duraklayınca duraklıyorum, hızlanıyor hızlanıyorum. Selam veriyor, ben de selamlıyorum birilerini...

Başkalarının ona seslenişini yansılıyorum, nereden geliyorsa usuma, birden...

"Merhaba müdür bey, iyi günler..."

Babam, elini fötrüne atarak evecen dönüyor. Özenli sevgisi, içtenliğiyle, "Merhabalar efendim..." diyecekken gölgesini oynayan bücürü görüyor. Değişiyor yüzü, yumuşuyor, gözlerine çiylenmiş ışıklar düşüyor...

Babamın tekne kazıntısıyım ben. Hem de üç kızdan sonra. Çok sevinmiş babam. Nereden mi biliyorum, beni şımartmasından.

Aramızda yarım yüzyıl yaş farkı var. Biraz üzülüyor o buna. Hüzünlenen bakışlarından, kaygılı gölgelerin çöktüğü gözlerinden anlıyorum. Tam severken beni, eylemi yarım kalıverecekmiş, en değerli oyuncağı kırılıverecekmiş gibi davranıyor bana. Hep tedirgin, hep kuşkulu. Ne yediğimden neler giyindiğime, okul ve mahalle arkadaşlarımdan kimlerle konuştuğuma, yollarda dikkatli olup olmadığıma dek yaşamımın her yanını, her anını didikliyor. Böyle yapınca sanki daha

rahat olacak... Buna benden çok annem bozuluyor.

Şikâyetçi değilim. Babamı seviyorum. Tıraş sonrası çenesinde uç vermiş sakalları, bir de içki kokan nefesi olmasa... Islatıp acıtarak yanaklarımdan öpüşü dışında hiçbir şikâyetim yok ondan.

Çok iyi anlaşıyoruz. Annem, "Küçük baba," diyor bana. Görünüşüm için mi, huyum için mi diyor ayıramıyorum.

Ne zaman başlıyorum öykü yazmaya?.. İlkokul beşle orta birde el yazısıyla kitaplaştırmaya çabaladığıma göre bunları, ilkokul dörtte, üçte, hatta ikide öyküler yazıyorum durmadan.

Sürekli okuyorum, okudukça da yazıyorum... Masal okuyorum, öykü yazıyorum. Bitirir bitirmez babama koşuyorum hemen. Babam, dikkatle okuyor yazdıklarımı. Yazımlarını düzeltiyor, beni kırmayacağını düşündüğü bir iki uyarıda bulunuyor, ama beğeniyor. Yazdığım her öyküyü beğeniyor babam. O beğendikçe yazıyorum. Bırakıyorum bitirdiğimi bir kıyıya, yenisine başlıyorum.

O sıralar iki kitabevi var. Biri Delikliçınar'da, öteki Bayramyeri'nde. İkisini de Kitapçı ailesi çalıştırıyor, Selanik'ten gelmişler. Bir de Gazeteci Kemal. Gazetenin yanında kitap, atıyor bir köşeye. 27 Mayıs olmamış daha, Hüseyin Yağcı Hürriyet Kitabevi'ni açmamış.

Ben, Delikliçınar'dakine, Alaattin Kitapçı'nınkine gidiyorum. Her cumartesi, çocuk kucağımı dolduran masallarla dönüyorum eve. Para vermiyorum, babam Alaattin'le öyle anlaşmış, hafta başında, aldıklarımın hesabını kapatıp öyle gidiyor işine. Kentin önemli adamlarından biri o. Başkalarının ona davranışından çıkarıyorum bunu, sayıntılarından, çekintilerinden, başlarını büküşlerinden, ellerini önlerine düğümleyişlerinden...

Babam karışmıyor alışverişime, ne, ooo çok almış-

sın diyor bana, ne de seçimime söyleniyor. Özgür bıraktıkça, daha da artırıyorum kitap almayı... Dersleri, ödevi bir yana bırakıp hafta sonunda hepsini okuyorum. Bitirmeliyim ki, yeni öyküler yazmaya zamanım olsun!

Bunlar mı etkiledi babamı bilmiyorum, ilkokulu bitirip de ortaokula başladığımın yılbaşında, birden emekliye ayrılıverdi babam. Oysa kulağıma çalınmamıştı emekliye ayrılacağı. Konuşulmamıştı evde. Meğer benim dışımda herkes biliyormuş bunu. Annemi geçtim, ablalarım da biliyormuş, dilekçeyi vereceği ay bile belliymiş. Yaş sınırından emekliye ayrılıyormuş çünkü babam. Kafa işte, hesap edememişim...

Güzel bir tören düzenlemişler babama. O söyledi. Kentin icra müdürünün, hem de yaş sınırından emekliye ayrılması, sıradan bir olay gibi geçiştirilemez herhalde, değil mi?

Babam, kendisine sunulmuş dolmakalemi, bir şişe mürekkeple birlikte bana armağan etti aynı gün, çok öyküler yaz oğlum, çok çok yaz... Hep yaz...

Babam, benim çok kitap satın alışıma, kendisinin ödediği paralara mı kandı, hâlâ kuşkuluyum bu konuda; emekli olarak karşıladığı ilk sabah daha, hem de kahvaltıda, ikramiyesiyle kitabevi açma kararı aldığını duyurdu hepimize. Benden başka sevinen, bu kararı sevinç gösterileriyle karşılayan olmadı ama.

O gün, okul dönüşünde, kapandım çalışma masama, bunu yazdım. Bundan iyi öykü mü olurdu? Ama hayır, tuhaf bir şey vardı, yazdıklarım öyküye dönüşmüyordu bir türlü... Babam kıpır kıpırdı, bu haliyle yerleşemiyordu bir türlü öykünün içine...

Kıştı, babam ağırdan alıyordu işi. Boşuna kira verecek değildi ya, dükkân yaz geldiğinde tutulur, içi düzenlenir, sonra siparişler verilir, oğlanın da katkısıyla pırıl pırıl bir kitabevi, yeni ders yılının başlarında hiz-

mete girerdi... Bu arada Hürriyet Kitabevi'nin ardından Memduh Doğaç da Akıl Çağı Kitabevi'ni açmıştı. Babamsa konuşurken atak, iş eyleme geldiğinde hantal mı hantaldı...

Bir yandan öykü, bir yandan kitabevi, bir yandan okul. Üçü de beni bekliyordu, neye karar verecektim? Öykücülüğe mi, kitapçılığa mı, öğrenciliğe mi?

Öyküyü gütmeye karar verişim, o sıralara rastlıyor işte... Öykünün ipi bende değil, benim ipim öyküde. İstediği yöne çekiştirip yayılıyor öykü, beni de peşinden sürükleyerek... Öyküm, başka başka öykülerle karşılaşıyor bu arada. Kimine tos gösteriyor, kimine de kur yapıyor...

Her gün böyle... Götürüp güdüyorum öyküyü, dönüyorum, sanki hiç gütmemişim, öyle aç, öyle sabırsız, iştahla gözlerime bakıyor.

Burhan'ın öyküsü o sıra çıkageliyor işte.

Babamla nasıl benziyor kimi yanları. Liseye başladığım yıl. Burhan, okulumuzda hizmetli olarak çalışıyor... Memurken işçi kadrosuna mı geçmek istiyor ya da tam tersi işçi de memur mu olacak karıştırıyorum; belediyeye yatay geçişini sağlayabilmesi için ilişkileri olduğunu bildiği başkanla görüşmesi doğrultusunda gelip gidip baskı yapıyor babama... Acındırıyor da demek, babam kalkıp gidiyor sonunda.

Önce okulda kayboluyor Burhan, derken bir sabah otobüste karşıma çıkıyor yeniden. Bir tuhaf. Bıyıkları yok. Başka kılıkta. Şapkalı, üniformalı. Gri, soğuk yüzlü bir kumaş kaplamış her yanını. Pide gibi sünüp uzamış bir boyunbağı. Gömleği bile kül rengi. Elinde küçük bir tahta kutu, yolcuların biletini veriyor. Aa, biletçi. Şapkasının siperliğini önüne indirmiş iyice. "Bileeet!" diye bağırıyor ya, titrek, çelimsiz bir kuzu annesini arıyor... Kendini yadırgadığı belli Burhan'ın... Tam

tepemde, tanıyor hemen beni, bir an güler gibi kıvırıp dudaklarını, para için uzattığım kolumu eliyle iteleyip sonrakilere yöneliyor.

Artık her sabah Burhan'la birlikte yolculuk yapıyoruz. Benim dışımda kimselerin ilgilendiği yok, ayırdındalar mı peki, bunu da soramıyorum, ayıp olur, gizlenmek istediği, kendini yadırgadığı belli adamcığın. Hız kesmeden dönemeçleri alırken ya da durağın tam da önüne gelip birden duruverdiğinde otobüs, savrulan o. Birinde bilet kutusu fırlıyor elinden, birinde şapkası kurtuluyor başından. Kıpkırmızı, düşen parçalarını toplarken yerin dibine geçiyor. Çocuklar bu yolculuk biçimine alışkın, alışkın olmayan Burhan...

Ama öğretim yılının sonuna gelene dek, her şey eski alışkanlıkların yumuşatıcılığına bürünüveriyor kolayca. Bıyık salıyor ilkin Burhan, derken boyunbağını gevşetiyor, baharı bahane gösterip üniformasının ceket düğmelerini çözüyor bir bir, bu da yetmiyor, saçlarım havalansın diyerek, şapkasını deviriyor, devirmekle yetinmeyip yana yıkıyor... Belediye, biletçiler için birer gecekondu da yapınca hele, çekiliyor kulübeciğine, sırtını yan verip, herkese tepeden bakıyor... "Şşşt! Yürüyün bakayım çocuklar," diyor... Beni de tanımazlıktan geliyor artık. Uzattığım parayı çarçabuk kapıp, üzerinde tükürük lekesi bileti burnuma fırlatıyor.

Babamın öyküsüne Burhan'ı nasıl katabilirim, hiç benzemiyorlar birbirlerine. De, ilginç bir yanları var yine, birinin davranışını ötekinde, berikinin huyunu diğerinde yakalar gibi oluyorum zaman zaman.

Babam, kitabevinde ikinci baharını yaşıyor. Nasıl mutlu. Bizden sonra pek çok kitapçı açıldığı halde, işler iyi yine. Akşamüzerleri uğrayan bir iki dostuna gereğince ilgi gösterememekten şikâyetçi yalnızca; çay söylemekle iş bitmiyor, söylediğin çayı, sohbeti koyultarak içeceksin ki, dostluğun tadı çıksın! Ama ne gezer... Müşterinin biri geliyor öteki gidiyor.

Durumundan sızlanıyormuş gibi görünse de memnun halinden. Bir an olsun boş kalmıyor çünkü. Hafta sonlarında, hatta kimileyin öteki günlerde okuldan artakalan zamanlarımda ben de koştuğum halde iki kişi güçlükle yetişiyoruz gelen gidene. Arada eğer fırsatını yakalayabiliyorsa, "N'oluyor," diye soruyor, "hiç öykü getirmiyorsun artık!"

Bereket biri giriyor da içeri, sıkıntıdan kurtuluyorum.

Oysa onları öyküde buluşturma çabam sürüyor... Burhan'ı babama yamamaya, babamın gönlünü etmeye çabalıyorum. Bu arada ablalarım gelin oluyor sırayla. Meğer son ikisi çoktan anlaşmışlar ya, en büyük ablam evlenip ayrılmadan sırayı almanın yanlış olacağını düşünüp kendilerini tutmuşlarmış. İlki de yakalayınca şansı, babam, durma düğün dernek düzüyor, hem de iki üç yıl gibi kısa sürede. Kitabevinde iyi kötü çark dönüyor da, kalkılabiliyor borçların altından... Yoksa namusuyla emekli olmuş birinin ödeyebilmesi olası mı bu hesabı? Babam böyle diyor, ikramiyeyi dükkâna yatırmış çünkü... Ev de kira. Annem ileri geri söyleniyor. Eğer sofradaysak, duyduğu anda, ağzındaki lokmayı çiğnemek üzereyse bile dondurup görüntüyü, kalkıyor babam. Sofradan kalkmıyor yalnız, giyinip üzerini, evden de çıkıyor... Geç gelecektir artık, ötelerden burnumuza çarpan anason kokularıyla. Hâlâ küskün, yatağına girecektir hemen.

Babam, böyle zamanlarda beni de görmezden geliyor, hepi topu bir iki gün süren, ardından sis gibi iz bırakmadan dağılan bu kırıklık günlerinde. Bir tek o zaman göz göze gelmemek için, özel çaba harcıyor. Babamı yine de seviyorum, dedim ya, beni onca şımartan insan için, biraz hoşgörüm olsun, değil mi?

Kitabevinin girdileri, üniversite yıllarımda bana dek uzanıyor...

Yetmişlerin başlarında yeniden döndüğümde, çok değişmiş buluyorum babamı. Birden mi geliyor bu hale, bu olanaksız; üniversite boyunca bir ayağım kitabevinde yine, ay geçmiş de görünmemişsem, babam damlıyor İstanbul'a. Öyleyse bir rahatsızlığı var babamın... "Babacığım, nasılsın, bir şeyin yok ya?"

"İyiyim, iyiyim," diyor babam, diyor ya, gözbebeklerindeki çiyler uçmuş, yerine benek benek lekeler inmiş koyu mu koyu. "İşler iyi değil," diye ekliyor. İş, umurumda mı? "Şu senin öykülerin... Bari onları yayımlasaydık, şunca yıl kitapçılık yapmışız, yakışır mı bize?"

Kızarıyorumdur, kimbilir... "O da olur," diyorum belli belirsiz, kendini ele vermeyen bir sesle.

Babam, müşteri beklemiyor artık içerde, elinde bir sarı süpürge, aylak dikilişlerle vitrinin önünde ayçiçeği çitleyenlerin serpintilerini süpürüyor onlar daha oradayken. "Bari kirletmeyin," diye homurdanıyor, süpürgeyi haydaa deyip savururken. Sonra, "Sen otur, ben şöyle dolaşayım," diyor. Birinde peşine takılıyorum. Nereye gidiyor iş saatinde bu adam böyle?.. Şaşırmamak elde değil, öteki kitabevlerini dolaşıyor; vitrinlerin önünde durup uzun uzadıya seyrediyor. Ne seyretmek ama. Eğilip doğrulduğu, geriye çekilip bir de oradan baktığı, ya da cama yapışırcasına yaklaştığı oluyor. Dükkân sahipleri çıkıp buyur ediyor kimileyin, esnaf dayanışması. Belli, yeni değil bu huyu, adamların ilgisizliği, kanıksamanın sonucu bir bakıma.

Eski dostları da çıkamıyormuş artık eskisi gibi, öyle söylüyor... Arada enişte lerimin uğrayışı, şöyle kapıdan. Ablalarımın torun gezdirişleri, uzaktan, hazır gelmişken, uğrayıvermiş görünmeleri.

En önemlisi bana sevgisi... Değişmiş değil belli, ama havı mı dökülmüş biraz? Ya gözlerindeki ışıklı çiylerin yerine kurulmuş gölgeli benekler? "Evlenseydin, torun görseydim... İş de hazır..."

Üniversite yıllarımda ara verdiğim öyküye yeniden el atmanın zamanı gelmiş... Bu kez yazacağım babamı.

Akşam sofrada, ağzını açmadan o daha, karar verdiğimi, kitabevini sürdürmekten vazgeçmeyeceğimi söylüyorum. Babamın çiylerini arıyorum, okşamak için gözlerimle. Bir yanı sevinçlerde evet, ama öte yanda benekler, akşamın koyu karanlığında. O zaman ayırdına varıyorum. "N'oldu baba?"

İyi ki anlatıyor...

Tarihini boş bıraktığı senedi dağıtım şirketince doldurulup işleme konmuş, ödeyememiş zamanında, kimselere açılamadığı gibi, ablamlara da çıtlatamamış, kocalarının karşısında boyunları eğik kalmasın diye. İcra nicedir erteliyormuş, eski hatır. Ama çıkagelmiş bir avukat, çaycılık yaparken memurluk kadrosuna atanmasında önayak olduğu o çocuğu da yanına katarak. Çocuk bakamıyormuş elbette gözlerine, ama yasa bu, istersen uyma...

"Oracıkta ölmeliydim, yaşamamalıydım bunu. Reva mı bana?"

Evet, yeniden dönmeliyim öyküye...

Sabah babam uyanmıyor. Önemli değil, ben gideceğim nasılsa... Ama annemin çığlığı yok mu, aklım çıkıyor bir anda, ne yapacağımı bilemiyorum. Ayakkabı, palto dalıyorum yatak odasına. Yorganın açık tarafında babamın başı, her zamanki gibi yastıkta. Ama yüzünde renk yok. Dişlerini sıkmış, birine dişlerini mi gıcırdatıyor? Annemle bakışıyoruz, "Ölmüş," diyor.

Saladan sonra ilk gelen Burhan. O da yaşlanmış... Mezarlıkta nasıl davranacağımı o fısıldıyor kulağıma. İn çukura, çöz bağını kefenin, başını kıbleye çevir mevtanın, kıbleye...

Başsağlığı dileklerini kabul ediyoruz, yanıma sıralanmış üç enişteme. Kadınlar evde ağlayıcı. Burhan,

sarılıyor bana. Gözü yaşlı, "Ağabeyimi kaybettim," diyor, "uğrarım sonra dükkâna."

Herkes çekildikten sonra başımı çeviriyorum taze toprak yığınına. Simsiyah kocaman bir çelenk: icra müdürlüğü.

"Eşim olacak kadın da anlamadı beni derdi baban," diyor annem. Lavanta kokulu bir kumaş çıkısını açıyor, içinde üç bilezik. "Onun parasıyla alındıydı zaten... Şimdi zamanıdır."

Beklemiyormuş belli, utanmayla, eksiklik duygusuyla anneme bakıyorum.

"Asıl o, bir günden bir güne anlamadı beni," diye ekliyor, "nur içinde yatsın..."

Babamı kaldırmanın açtığı gediği, icranın ilk ağızdaki baskısını annemin bilezikleriyle kapatıp savuşturuyoruz.

Bir iki gün sonra uğruyor Burhan. "İşler nasıl?" diye soruyor. Yüzümü buruşturup başımı çalkalıyorum. O da emekli olmuş, bir aşağı bir yukarı volta atıyormuş caddede, bana da uğrarmış artık. Arada eski mahallesine gidiyormuş, kahvehaneye, kimseleri tanımıyormuş ama, kimse de onu. Eli böğründe dönüyormuş uzaklık duygularıyla.

Çayını içiyor Burhan, "Hadi bana eyvallah," deyip çıkıyor. Ardından bakakalıyorum. Öykü kahramanım, kentin yoğunlaşmış araç dizisini aşıp karşı kaldırıma geçiyor, sözünü ettiği voltasına kaldığı yerden devam ediyor.

Aynı öyküde bir araya gelmeye itirazı olamaz herhalde babamın. Öldüğü için böyle düşünüyor değilim elbet. Eylemi sona erdiğinden, donup kaldığından yani, eşitlenmişlerdir herhalde. Birbirlerini itemezler böyle olunca. Burhan'ın pek umurunda olmasa da, babam için önemli bu! Ölümü de boş gururundan kaynaklanmadı mı?

Bu kez yazacağım, kesin. Burhan çok geçmeden yeniden uğruyor. Çıkar çıkmaz, dükkânı kapatıp peşine takılıyorum. Gerçekten volta atıyor adam. Ama duraklara gelince oyalanıyor. Otobüslerden biri geçmeden kımıldamıyor yerinden. Biletçisine bakıyor. Tanışıysa gülüyor, ne var ne yok gibisinden elini sallıyor, değilse otobüs kalkana dek biletçiye bakıyor hüzünle...

Sürdürüyor voltasını Burhan, bir sonraki durağa kadar.

Arada değişiklik de yapıyor, sonradan ayırdına varıyorum bunun. Otobüse biniyor, bedava zaten, gözlerini yumuyor, hangi yöne gidiyorsa, durakları sayıyor içinden... Adım gibi biliyorum, böyle yapıyor Burhan.

İş dönüşü annemin patlıcan oturtmasıyla çoban salatasını yedikten sonra, çocukluğumun çalışma düzeni içinde buluyorum kendimi. Artık yazacağım şu öyküyü.

Aradan saatler geçiyor, ben kâğıda bakıyorum, kâğıt bana.

Kısa sürede toparlanıyoruz evde. Annem, ben. Kızlar kendi evlerine çekiliyor yine eskisi gibi. Var gücümle kitabevine yükleniyorum, başka bir çözüm yok. Babam zamanında kırtasiyeye geçilmiş zaten. Oyuncakla anı, süs eşyası ekliyorum. Biraz kıpırdar gibi oluyor ya uzun sürmüyor. Derken gazete, dergi, spor toto, loto, milli piyango, damga pulu, değerli kâğıt... Utanmasam müskirat maddesi satacağım. Yine de öldür Allah kımıldamıyor yerinden dükkân. Uçuramıyorum bir türlü. Karın tokluğuyla geçiyor günler...

Öykü bekliyor hep.

Annem ikide bir, "Ne zaman evleneceksin?" diye soruyor. Sahi, evlenmem gerek değil mi? Çoluk çocuğa karışmam...

Çok zaman olmasa gerek, bir iki yıl sonradır herhalde, bin nazla ağdalanmış o sabah salasının ardından

Burhan'ın adı uğulduyor kulaklarımda.

Rahmetlinin vasiyetiymiş, bana da yer verseler diyormuş, müdür beyimin yanından... Böyle duygulu isteğe kim karşı çıkabilir? O da üç kız babasıymış meğer, erkekler sırtıma vuruyor, bu iş sana düşer, diyorlar oturaklı baş sallamalarla. Hadi, bir kez daha iniyorum çukura.

Bu kez yazacağım öyküyü. Ne korkunç, kahramanları yaşamayan bir öykü yazmaya çabalamak!

12 Eylül'den sonra bir kez daha alabora oluyor kitabevleri. Yaşam kavgası vermeyi sürdürüyorum ben yine de. Bereket tek boğaza düşüyorum, annem de gidiyor. Utanmalıyım, "Bereket," diyorum öldüğü için kadın. Büyük ablamın kızının düğününde buluyorum kendimi, hâlâ evlenememiş bir dayı olarak. Neyse ki kimsecikler yüzüme vurmuyor, bir kıyıda oturup yeğenimin kuğu balesini izliyorum.

Eve döndüğümde bir kez daha yazmaya oturuyorum. Yine olmuyor. Ayırdına varıyorum ki, kitabevinin süregiden olumsuzlukları engelliyor duygu dünyamı. O iş düze çıkmadan rahat soluk alabilmem, öyküye el atabilmem olanaksız..

Ama kitabevi yan yatmış. Rüzgârı arkasına alanlar, hele biraz da parası olanlar kitap market, müzik marketler açıp bir kez daha geride bırakmış beni...

Zaten kent de değişmiş, benim yaşadığım kent gitmiş, bir başkası gelmiş, utanmasam birilerini çevirip soracağım, biz hangi kentteyiz diye. Okulumu kütüphanemi soruyorum yok, çocukluğumu geçirdiğim sokak yok, hükümet konağı hastane yok. Bildiğim, tanıdığım tek yer kalmamış kentte.

Her gün atıp kendimi caddelere sokaklara, kitapçı vitrinlerini gözden geçiriyorum. Gözümü kısıp şöyle uzaktan bakmam yetmiyor, kimileyin cama yapışıyorum, kimileyin soldan sağa, yukarıdan aşağıya tarıyorum vitrini...

Bütün kitapçılarını dolaşıyorum kentin. Duraklarda oyalanıp belediye otobüslerini bekliyorum, biletçileri yok da kumbaralıysa salıyorum gidiyor, değilse biniyorum arada. Büzülüp kolumu uzatıyorum, elimde para...

Durup durup arkama bakıyorum, kaldırımda giderken...

Nasıl yorgunum, bıraksalar yüzyıl uyuyacağım.

Biri mi söylüyor, kaş göz mü ediyor biri, hayır, ama müthiş parlak bu buluş birden rahatlatıyor beni. Nasıl gerginlik içinde yaşamakta olduğumu daha iyi kavrıyorum...

Hüseyin Yağcı'yı buluyorum, oğluna bırakıp işi, evine çekilmiş en eski kitapçısı kentin. İki büklüm bir koca, gözleri görmez, parkinsonlu elleri titrer durmadan...

Tanıdıklarına bile açmadığından kapıyı, oğlu götürüyor beni ona. Babamdan söz açıyorum. "Anımsamaz olur muyum," diyor. "İyi insandı, icra müdürü olarak da kitapçı olarak da..."

Sonra bana çok değerli koleksiyonunu gösteriyor, toplatılmış kitaplar koleksiyonu. Camlı, yerden tavana bir dolap. Dolabın üzerinde büyük harfle bir yazı: "Dikkat Antikadır". Gülüyor, bunu özellikle polisler için yazdığını ekliyor.

Arada ziyaretine gelip gelemeyeceğimi soruyorum. "Tabii," diyor, "ne zaman istersen..." Oğlu araya giriyor. "Böyle der, sonra unutur. İstediğinizde söyleyin, ben getireyim sizi."

Öteki Memduh Doğaç. Onca yaşı almış, çakı gibi yine de.

Arada buluşup Çamlık'a çıkıyoruz, milli parkın piknik masalarında rakı içiyoruz. Öyle gündüz gündüz, kar kış önemli değil, dükkân açıkmış kapalıymış, umursamıyorum artık... Yanında is kokulu Tavas yoğurdu bir iki kaşıklık, biraz da çoban peyniriyle sakız

leblebi, yetiyor bize.

Peynire bakıp söyleniyor: "Gelmiş kadın, elinde bir kalıp peynir, sizin kitaplar peynirden pahalı, diyor! Haa, öyle mi? Aldım elinden kitabı, sen git peynir al dedim ona! Geldiği gibi kös kös gitti..."

Sonra gülerek ekliyor: "Öldük mü yahu? Hadi içelim!"

Memduh Doğaç'la Çamlık'ta rakı içmek, Hüseyin Yağcı'yı ziyaret edip toplatılmış kitaplar koleksiyonunu bilmem kaçıncı kez de olsa ilgiyle yeniden gözden geçirmek, öyküyü de gerilere itmeye koyuluyor.

Kahroluyorum ama engelleyemiyorum bunu. Öykü silinmeye başlamış artık. Yoksa başka bir öykü mü geliyor yeni? Yağcı'yla Doğaç'ın öyküsü...

Ben daha babamla Burhan'ı bile öyküleyememişken, onları kim yazacak peki?

Geçtim onları, benim öykümü kim yazacak?

M. SADIK ASLANKARA

UYKUSU SAKIZ

CAN

ÖYKÜ

Ege'nin küçük kentleri. 1950'li yıllar. Küçük bir erkek çocuğun gözünden, yüzeyde durağan, derinde alabildiğine kaynayan hayatların öyküleri. O yaşlarda yeni keşfedilen çocuk cinselliği. "Çocukluk" denen ülkenin uçsuz bucaksız toprakları. Geçmişe dönerek, babayla, anneyle, yakın arkadaşlarla hesaplaşmalar. Küçük yalanlarla, kan kardeşliklerle beslenen, küçük bir çikolatayla mutluluğa boğulan çocukluğun büyülü, masalsı, şiirsi dünyası.

Sığınak adlı romanı ile *Cicoz* adlı öykü kitabını yayınladığımız **M. Sadık Aslankara**'nın ilk öykü kitabı ***Uykusu Sakız***, çocuklukla yetişkinliği ayıran ya da birleştiren o gizemli çizgide ustaca geziniyor; yılların ardında kalmış engin bir düş dünyasının kapılarını aralıyor. Her okuru kendi çocukluğuna sürükleyecek kadar şaşırtıcı, etkileyici öyküler...

KAPAK RESMİ: ANA ABEJON

ISBN 978-975-07-0082-8
9 789750 700828
http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR
11,00 YTL